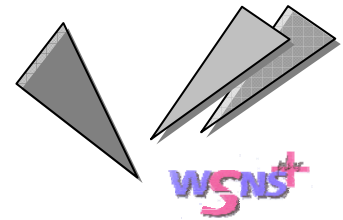

**BEGELEIDEN VAN LEERLINGEN MET SPECIFIEKE
ONDERWIJSBEHOEFTE: EEN
BEROEPSTAKENPROFIEL
VOOR DE LERAAR BASISONDERWIJS**

Project WSNS+ 'Professionalisering van leerlingenzorg in de
lerarenopleidingen Primair Onderwijs (pabo's)'.

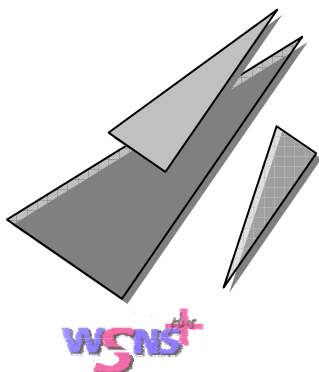
Redactie:
Marja van den Eijnden en Gea Spaans
November 2006

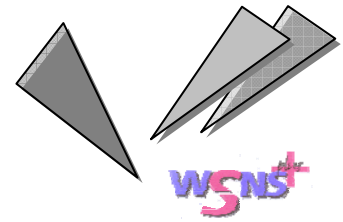

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inleiding.....	5
1. De opzet van het beroepstakenprofiel	9
1.1 Inleiding	9
1.2 Opbouw profiel: verdeling in 3 typen beroepstaken	10
<i>Overzicht Taakgebieden en beroepstaken</i>	<i>14</i>
1.3 Opbouw profiel: indicatoren en succescriteria	15
1.4 Opbouw profiel: kenmerkende situaties vanuit 2 beroepspraktijken	16
2. Uitwerking beroepstakenprofiel	21
2.1 Inleiding	21
2.2 Uitwerkingen van beroepstaken: professiegebonden taken	22
<i>BEROEPSTAAK uitoefenen</i>	<i>22</i>
2.3 Uitwerking van beroepstaken: handelingsgericht werken in groep (waarnemen) ..	25
<i>BEROEPSTAAK evalueren vorige plannen</i>	<i>25</i>
<i>BEROEPSTAAK verzamelen en ordenen</i>	<i>28</i>
2.4 Uitwerking van beroepstaken: handelingsgericht werken in de groep (begrijpen) ..	29
<i>BEROEPSTAAK signaleren</i>	<i>29</i>
<i>BEROEPSTAAK benoemen</i>	<i>31</i>
<i>BEROEPSTAAK clusteren</i>	<i>34</i>
2.5 Uitwerking van beroepstaken: handelingsgericht werken in de groep (plannen) ..	35
<i>BEROEPSTAAK uitwerken</i>	<i>35</i>
2.6 Uitwerking van beroepstaken: handelingsgericht werken in de groep (realiseren) ..	40
<i>BEROEPSTAAK uitvoeren</i>	<i>40</i>
2.7 Uitwerking van beroepstaken: organisatiegebonden taken (schoolniveau)	44
2.8 Uitwerking van beroepstaken: organisatiegebonden taken (externe zorg)	47
3. Gebruik van het beroepstakenprofiel.....	49
3.1 Inleiding	49
3.2 De rol van pabo's in het vormgeven van nieuwe zorgstructuren.....	49
3.3 Uitwerking in de major en minor.....	53
3.4 Inzet van het beroepstakenprofiel als instrument voor vormgeven curriculum ...	54
<i>Overzicht Beroepstaak: signaleren van specifieke onderwijsbehoeften bij leerlingen ..</i>	<i>55</i>
3.5 Inzet van het beroepstakenprofiel als instrument voor vormgeven toetsing	55
<i>Voorbeeld Beroepstaak: signaleren van specifieke onderwijsbehoeften bij leerlingen .</i>	<i>56</i>

4. Gebruik van het beroepstakenprofiel	57
4.1 Inleiding.....	57
4.2 Wensen van scholen in dialoog met visie van de lerarenopleidingen.....	57
Opleiden vanuit een visie op zorg	57
Samenwerking tussen lerarenopleidingen en werkveld	59
4.3 Inzet van het beroepstakenprofiel	60
Binnen integraal personeelsbeleid	60
Aansluiting huidige taken/werkzaamheden in de school op profiel	60
Samenwerking met andere partners.....	60
Bijlage 1: Checklist	63
Bijlage 2: Voorbeeld	81
Uitwerkingen van beroepstaken: professiegebonden taken	81
Uitwerking van beroepstaken: handelingsgericht werken in de groep (waarnemen)	82
Uitwerking van beroepstaken: handelingsgericht werken in de groep (begrijpen)	83
Uitwerking van beroepstaken: handelingsgericht werken in de groep (plannen)	85
Uitwerking van beroepstaken: handelingsgericht werken in de groep (realiseren)	86
Uitwerking van beroepstaken: organisatiegebonden taken (schoolniveau)	87
Uitwerking van beroepstaken: organisatiegebonden taken (externe zorg).....	88
Bijlage 3: Begrippenindex	89

Voorwoord

Op de initiële opleidingen voor leraren Primair Onderwijs (pabo) en Voortgezet Onderwijs wordt op verschillende wijze aandacht besteed aan leerlingenzorg. In de meeste gevallen vormt leerlingenzorg een centraal thema in de eindfase van de opleiding, zoals in het derde en vierde leerjaar binnen een pabo. Het fundament voor goede leerlingenzorg komt veelal al eerder aan bod: het ontwikkelen van een pedagogische grondhouding.

De expertise van opleidingen ten aanzien van het thema leerlingenzorg verschilt sterk. Als opleidingen goede samenwerking kennen met scholen of samenwerkingsverbanden (WSNS), interne en externe zorgexperts dan zal de invloed op de programmering en ontwikkeling van leerbronnen groter zijn dan daar waar dit niet het geval is. In de praktijk leidt dit ertoe dat de aandacht in opleidingsprogramma's en in expliciete leervragen van studenten voor leerlingenzorg grote verschillen kent.

Nieuwe wet- en regelgeving in het hoger onderwijs (invoering bachelor-masterstructuur, accreditatie, Wet BIO en komst van bekwaamheidseisen ed.) heeft ervoor gezorgd dat opleidingen meer ruimte hebben om eigen keuzes te maken binnen hun kaders in opleidingsactiviteiten. Momenteel vindt er dan ook een grote herschikking plaats van leerinhouden, waaronder ook de plaats van het thema leerlingenzorg binnen de opleiding. Deze ontwikkeling biedt goede kansen om leerlingenzorg als leerlijn beter te integreren aan te sluiten op nieuwe ontwikkelingen zoals de komst van nieuwe zorgstructuren gericht op afstemming (adaptief en inclusief onderwijs), de 1-zorgroute, de mogelijke zorgplicht voor scholen ed.

Om dit te bewerkstelligen en toekomstige leraren te professionaliseren in het begeleiden van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, is het zaak om de inhoudelijke inbedding en vraaggerichtheid van leerlingenzorg in de opleidingen te versterken. Met deze doelstelling is WSNS+ in 2004 gestart met het project '*Professionalisering van leerlingenzorg in de lerarenopleidingen Primair Onderwijs (pabo's)*'. In dit project heeft kennisuitwisseling tussen opleidingen en het uitwerken van een beroepstakenprofiel voor de leraar basisonderwijs centraal gestaan.

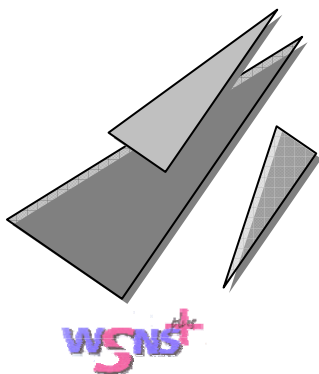
In deze publicatie wordt het beroepstakenprofiel gepresenteerd. Het profiel is mede tot stand gekomen met behulp van de kritische inbreng en expertise van de volgende docenten van 9 pabo's die hebben deelgenomen aan de binnenkring:

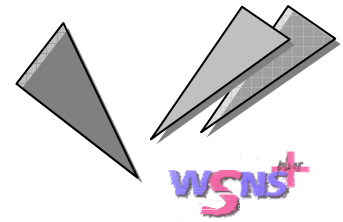
- Hanke Dierdorp, Anne Arbouw & Henk Roelfsema (IPABO, Amsterdam)
- Alice Bekke & Gabi Brühne (Pabo, Hogeschool Edith Stein, Hengelo)
- Ria Bosma-Logtenberg (Pedagogische Academie Hanzehogeschool, Groningen)
- Martine Derks (Pabo Arnhem, Hogeschool Arnhem-Nijmegen)
- Daphne Duijvestijn (Katholieke Pabo Zwolle)
- Henk Grit & Wilma van den Berg (Pabo, Gereformeerde Hogeschool Zwolle)
- Joke Langbein (Theo Thijssen Academie, Pabo, Hogeschool van Utrecht)
- Anneke van der Linde (Pabo Almere)
- Hans Michielsen (Pabo, Hogeschool Leiden)

Daar waar wij in deze publicatie spreken over toekomstige leraren, opleiders, studenten, leerkrachten, leerlingen enzovoort worden zowel mannelijke als vrouwelijke personen bedoeld.

4 **Voorwoord**

Wij hopen dat deze publicatie een aanzet geeft voor andere opleidingen om de discussie te starten over de aandacht van leerlingenzorg binnen de opleiding en het versterken van de inhoudelijke inbedding van het thema in het opleidingsprogramma.

Inleiding

WSNS Plus is in maart 2002 als project gestart en heeft allerlei initiatieven genomen met het werkveld om de kwaliteit van leerlingenzorg te verbeteren.

In dit project zijn de volgende accenten gelegd:

- Werken aan gedeelde visie op leerlingenzorg op school- bovenschoolsniveau
- Het gaat niet langer om 'zorg' en 'achterstand', maar om leerlingen met specifieke onderwijs-, instructie- en begeleidingsbehoeften
- Er is een passend onderwijszorgaanbod voor elke leerling
- Ondersteuning in de groep op maat
- Specifieke aandacht voor het Jonge Risico Kind (preventief handelen)
- De leraar is probleemeigenaar
- De leraar is handelingsgericht bezig op basis van handelingsgerichte diagnostiek en cyclus van planmatig handelen (check-do-act-check ed.)
- De leraar beschikt over bekwaamheden om te komen tot een integraal en samenhangend onderwijsaanbod gericht op de specifieke onderwijs- en instructiebehoefte van elke leerling (1-route)
- Gerichte en professionele overdracht van leerlinggegevens tussen VVE-PO-VO-BVE-VSO en tussen onderwijs en zorg
- De leraar maakt optimaal gebruik van doorgaande leerlijnen op basis van het werken met ontwikkelingsperspectieven van leerlingen
- De leraar stemt het onderwijs af op de verschillen tussen de leerlingen en doet dat planmatig en in groepsplannen
- Leraar-school-bovenschoolse samenwerkingspartners leggen relaties met zorg en andere externe partners
- Werken met een multidisciplinair team op regionaal niveau
- Scholen hanteren een systeem van zelfevaluatie t.a.v. omgaan met leerlingen met specifieke onderwijs- en instructiebehoeften
- Aandacht voor professionalisering van onderwijspersoneel
- Versterkte relatie tussen opleidingen en onderwijspraktijk (o.a. door opleiden in school)

De afgelopen jaren is gewerkt aan het realiseren van bovenstaande accenten door het ontwikkelen van nieuwe inzichten, methodieken, ondersteunende materialen en met onderwijspraktijken die anders ingericht en georganiseerd zijn. Dit heeft ertoe geleid dat een groot aantal scholen anders zijn gaan kijken naar 'zorg' en op dit moment hun onderwijs en organisatie hierop aan het aanpassen zijn. Het meest cruciale in het verbeteren van de kwaliteit van leerlingenzorg is de rol van de leraar. Dit is ook af te leiden uit bovenstaande uitgangspunten waar de (nieuwe) bekwaamheden van de leraar veelvuldig worden benoemd.

Om professionalisering van leraren te bewerkstelligen is WSNS+ in 2004 gestart met het project '*Professionalisering van leerlingenzorg in de lerarenopleidingen Primair Onderwijs (pabo's)*'. Op de initiële lerarenopleidingen wordt op verschillende wijze aandacht besteed aan leerlingenzorg. In de meeste gevallen vormt het een centraal thema in het derde opleidingsjaar. Daarnaast is het vaak een differentiatie in het vierde leerjaar. Het fundament voor goede leerlingenzorg komt hier en daar ook al eerder aan bod als we kijken naar het ontwikkelen van een pedagogische basishouding bij toekomstige leraren. Van belang in het project is om nader te specificeren hoe de groei van

(toekomstige) leraren er in hun opleiding uit kan zien. De (SBL-)bekwaamheidseisen voor leraren primair onderwijs bieden vooralsnog geen expliciete specificaties wat betreft leerlingenzorg. De ambities van het project liggen dan ook op het terrein van:

- Het in kaart brengen van een set aan competenties en beroepstaken t.a.v. leerlingenzorg om op basis hiervan een beroepstakenprofiel te ontwikkelen voor de opleiding;
- Het krijgen van inzicht hoe binnen opleidingen wordt gewerkt aan het thema leerlingenzorg en welke plaats dit binnen de major- en minorfase krijgt;
- Het uitwisselen van kennis met lerarenopleiders over de inhoudelijke ontwikkelingen binnen 'zorg';
- Het creëren van mogelijke partnerships tussen pabo's onderling en/of met scholen in de regio.

Leerlingenzorg kan binnen de opleiding veel gezichten hebben. Sommigen associëren leerlingenzorg met bepaalde collega's, vakgroepen of secties, anderen met bepaalde type scholen en weer anderen met begeleiding van studenten.

Een vraag als: 'Wat doet de opleiding met het thema leerlingenzorg?' zal daarom ook erg verschillend worden beantwoord. Om een beroepstakenprofiel te ontwikkelen dat algemeen kan gelden voor alle pabo's en hun verschillende onderwijspraktijken is in het WSNS+ project samengewerkt met KPC Groep en een negental pabo's:

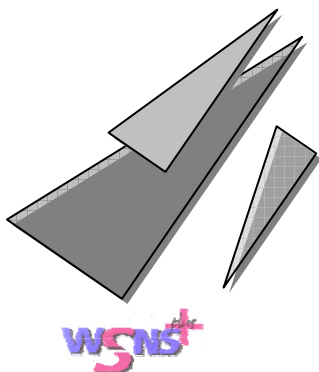
- Pabo Arnhem (Hogeschool Arnhem en Nijmegen)
- Pabo Groningen (Hanzehogeschool)
- Pabo Gereformeerde Hogeschool Zwolle
- Pabo Hogeschool Leiden
- Pabo Almere
- Katholieke Pabo Zwolle
- Pabo Edith Stein Hengelo
- IPABO Amsterdam
- Theo Thijssen Academie (Hogeschool van Utrecht)

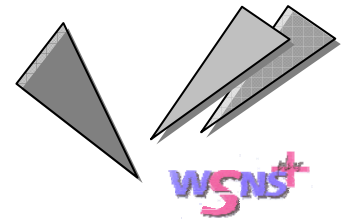
In netwerkbijeenkomsten (binnenkring) is gewerkt aan het relateren van beroepstaken ten behoeve van leerlingenzorg aan de activiteiten in de opleiding. En aan het gezamenlijk vaststellen van een competentiematrix voor major en minor van de pabo. Ook is de inbedding van leerlingenzorg in de pabo's in kaart gebracht, gerelateerd aan de visie op zorg die op de verschillende pabo's wordt gehanteerd. Daarnaast is het beoogde beroepstakenprofiel gekoppeld aan de kaders van de SBL-bekwaamheidseisen (competenties).

In deze publicatie wordt het in het project ontwikkelde beroepstakenprofiel gepresenteerd. Dit profiel geeft de essentie weer van wat een leraar basisonderwijs moet doen ten aanzien van het begeleiden van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. En waarop hij zich dient te professionaliseren om in de werksituatie (op een school) te kunnen functioneren.

In eerste instantie was het de bedoeling om het profiel en de publicatie alleen uit te werken voor de lerarenopleidingen. Omdat dit in eerste instantie de doelgroep was van het project. Echter tijdens het inventariseren van de beroepstaken en het uitwerken van het beroepstakenprofiel in de binnenkring, kwamen we steeds meer tot de conclusie dat het gehele profiel ook interessant zou kunnen zijn voor scholen en samenwerkingsverbanden. In het proces kwamen hierbij steeds dezelfde twee vragen naar boven:

1. Waarin leiden wij op als lerarenopleiding en als school t.a.v. het begeleiden van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en welke verantwoordelijkheid en grenzen heeft een ieder hierin?

2. Hoe creëren we (evt. samen met anderen) aansluitende opleidingstrajecten voor leraren ten aanzien van hun professionalisering op dit terrein (en hiermee indirect de schoolontwikkeling)?

In de publicatie en de uitwerking van het beroepstakenprofiel richten we ons dan ook op de gebruiksmogelijkheden voor zowel lerarenopleidingen Primair Onderwijs (pabo's en de opleidingen speciaal onderwijs -OSO's-) als op (basis)scholen en regionale samenwerkingsverbanden.

Voor de lerarenopleidingen kan het als instrument ingezet worden om :

- Een beoordelingskader te ontwikkelen waarin wordt aangegeven wat een startbekwame leraar basisonderwijs moet beheersen op het terrein van het begeleiden van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften:
 - a. Welke indicatoren gelden om een startbekwame leraar te zijn?
 - b. Welke taken, indicatoren en succescriteria t.a.v. 'basisniveau' (major) en verdieping- en verbreding (minor)?
 - c. Waar liggen de grenzen om op te leiden tot startbekwame, ervaren en/of gespecialiseerde leraren? (Tot waar leiden wij als pabo op en waar moeten OSO's en/of (basis)scholen werken aan verdere professionalisering?)
- Binnen de opleiding te bekijken of het huidige aanbod aansluit op de taken en werkzaamheden zoals die momenteel in het beroep uitgevoerd worden (beroepsprofiel als checklist).
- In gesprek te komen met scholen, (regionale) samenwerkingsverbanden en OSO's over de verdere professionalisering van beginnende en ervaren leerkrachten tijdens hun loopbaan op dit terrein.

Voor (basis)scholen en samenwerkingsverbanden kan het profiel als instrument ingezet worden om:

- Binnen het integraal personeelsbeleid (in bekwaamheidsdossier) bekwaamheden van beginnend en ervaren personeel in kaart te brengen t.a.v. hun 'zorgtaken' en het uitzetten van professionaliseringstrajecten.
- Binnen de school en/of samenwerkingsverband te bekijken of het huidige aanbod aansluit op de taken en werkzaamheden zoals die zijn uitgewerkt in het profiel (beroepsprofiel als checklist en discussie).
- In gesprek te komen met andere scholen, (regionale) samenwerkingsverbanden en lerarenopleidingen over de verdere professionalisering van beginnende en ervaren leerkrachten tijdens hun loopbaan.

In de komende hoofdstukken worden de mogelijkheden voor het inzetten van het beroepstakenprofiel verder uitgewerkt. Hoofdstuk 1 geeft de uitwerking van het profiel. Per kenmerkende beroepssituatie worden beroepstaken, indicatoren en succescriteria weergegeven. In hoofdstuk 2 staan de gebruikersmogelijkheden in de lerarenopleidingen centraal

Hoofdstuk 3 gaat in op de inzet van het instrument binnen scholen en/of samenwerkingsverbanden. Daarnaast wordt ook gefocust op de vragen: Waarin kan de opleiding een meerwaarde bieden wat betreft onderwijskundige ontwikkelingen?

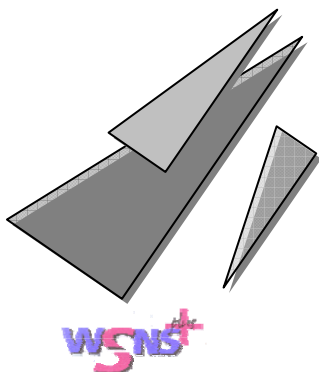
Hoe verloopt de samenwerking tussen opleiding en scholen/(regionaal) samenwerkingsverband?

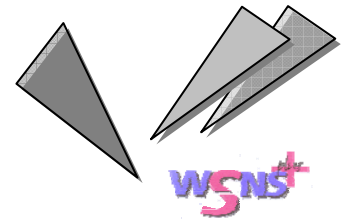
Bij het beschrijven van de publicatie en het beroepstakenprofiel wordt gebruik gemaakt van een diversiteit aan termen en begrippen die gangbaar zijn in het onderwijsveld t.a.v. het thema 'leerlingenzorg'. Bij het hanteren van begrippen is het van belang steeds bewust te zijn van de achtergrond en context waarin deze wordt gebruikt. Afhankelijk van de visie op 'zorg' en fase van

schoolontwikkeling waarin een school of opleiding zich bevindt kan een eigen invulling worden gegeven aan specifieke termen.

Zo is de term 'leerlingenzorg' bruikbaar als nog sterk gekeken wordt vanuit de visie 'hulpverlening/alarmering' en scholen nog sterk werken met convergente differentiatievormen (overdrachts- of differentiatieonderwijs). In deze onderwijsvormen wordt vooral gekeken vanuit de kindkenmerken en het (vroegtijdig) opsporen van deficiënties bij leerlingen. Leerlingen die 'uitvallen' krijgen hierop extra zorg aangeboden die plaatsvindt door zorgspecialisten (veelal buiten de klas). Een school of opleiding die een visie hanteert gericht op 'afstemming' (adaptief of inclusief onderwijs) stelt het onderwijs aan alle leerlingen centraal. Vanuit deze visie wordt veelal gesproken over 'inspelen op de behoeften van leerlingen'. Leerlingen verschillen per definitie van elkaar en hebben allemaal specifieke pedagogische- en didactische onderwijsbehoeften. Zorg is sterk geïntegreerd in het onderwijs en er wordt gewerkt met divergente differentiatievormen, waarbij leerlingen en studenten werken vanuit verschillende leerdoelen en niveaus.

Gezien de toekomstige ontwikkelingen rondom de 1-zorgroute, zorgplicht ed. en het feit dat een groot deel van de scholen en opleidingen ervoor kiest om toe te groeien naar een onderwijspraktijk gebaseerd op adaptief of zelfs inclusief onderwijs, wordt in de publicatie in plaats van de term 'leerlingenzorg' gesproken over het 'begeleiden van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften'. Daarnaast zal in bijlage 4 een index worden opgenomen waarin specifieke (nieuwe) begrippen worden toegelicht.

1. De opzet van het beroepstakenprofiel

1.1 Inleiding

Om het beroep van leraar basisonderwijs in kaart te brengen ten aanzien van 'leerlingenzorg' is gewerkt met het onderscheiden van beroepstaken:

Beroepstaken zijn taken en werkzaamheden die een beroepsbeoefenaar (vaak ook naast elkaar) moet uitvoeren binnen de beroepscontext. De complexiteit van taken kan sterk verschillen afhankelijk van de context, het proces, de inhoud, de verantwoordelijkheid en tijdsduur waarbinnen een taak moet worden uitgevoerd.

Het beroepstakenprofiel geeft dus de essentie weer van wat een leraar basisonderwijs moet doen ten aanzien van het begeleiden van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en waarop hij zich dient te professionaliseren om in de werksituatie (op een school) te kunnen functioneren.

Het definiëren van beroepstaken voor leerlingenzorg is geen gemakkelijke opgave. De taken moeten worden uitgevoerd binnen diverse kenmerkende beroepssituaties (niveaus in de schoolorganisatie) en hebben betrekking op zeer verschillende inhoudelijke terreinen en beroepsrollen. Ze beslaan het eigen handelen van de leraar (interpersoonlijk), de organisatie van leerprocessen in de groep, het vormgeven van de leeromgeving, de pedagogische en (vak)didactische begeleiding van leerlingen (binnen/buiten de klas) en de wijze waarop onderwijs en leerlingenzorg op schoolniveau is georganiseerd. Ook de samenwerking van de school in een regionaal samenwerkingsverband (WSNS) is van invloed op de wijze waarop taken door een leraar binnen een school worden ingericht. In paragraaf 1.2 worden de 3 taakgebieden omschreven zoals die in het beroepstakenprofiel zijn gehanteerd.

Naast de beroepscontext geeft het profiel ook informatie over de wijze waarop de taak uitgevoerd moet worden (op welk competentieniveau) en aan welke eisen de uitvoering moet voldoen. In paragraaf 1.3 wordt uitgelegd waarom in het profiel 'indicatoren' en 'succescriteria' zijn omschreven en waaruit deze bestaan.

Omdat scholen zelf kunnen bepalen (binnen de grenzen van de wet- en regelgeving) wat ze onder haar 'zorgtaak' verstaat, welke zorg ze verleent en hoe ze deze zorg organiseert, zijn de verschillen tussen scholen vaak groot. De ene school werkt vanuit een visie van 'hulpverlening' of 'alarmering' en zal op basis van deze visie veel meer kiezen voor 'aanvullende' ondersteuning op onderwijsactiviteiten (hulp buiten de klas). Terwijl een andere school vanuit hun visie gericht op 'afstemming' ervoor kiest leerlingenzorg volledig te integreren in het onderwijs (in de groep). De keuze van de school bepaalt voor een groot deel de omvang van de zorgtaken van een leraar. Hoe meer integratie van leerlingenzorg in het onderwijs, hoe groter de omvang wordt van de zorgtaken van een leraar. Dit kan betekenen voor een leraar dat hij in de ene school wel een bepaalde (specifieke) zorgtaak dient uit te voeren, terwijl dit op andere scholen niet van toepassing is.

Bij het uitwerken van de beroepstaken is zoveel mogelijk rekening gehouden met de verschillende keuzes en oriëntaties die binnen scholen in het primair onderwijs bestaan ten aanzien van

1. De opzet van het beroepstakenprofiel

leerlingenzorg. Er is gepoogd een zo volledig en algemeen mogelijk beeld te schetsen van de taken die een leraar basisonderwijs kan tegenkomen binnen de toekomstige beroepspraktijk. De focus op 'toekomstig' is met nadruk gekozen, omdat leraren en scholen steeds in ontwikkeling zijn en moeten anticiperen op toekomstig (strategisch) beleid. Veel scholen werken momenteel toe naar een nieuwe visie op 'zorg' die vaak gericht is op 'afstemming' (adaptief of inclusief onderwijs). Binnen het profiel staan ook beroepstaken opgenomen die nog niet vaak deel uitmaken van de dagelijkse praktijk in scholen. Maar waarvan we zien dat deze in de toekomst wel tot de taken van leraren gaan behoren. Dit geldt bijvoorbeeld voor het werken met groepsplannen en het inspelen op de 1-zorgroute en (mogelijke) zorgplicht.

Het beroepstakenprofiel geeft per beroepstaak ook voorbeelden van één of meerdere 'kenmerkende situaties'. Dit zijn omschrijvingen van praktijksituaties die een (toekomstig) leraar basisonderwijs kan tegenkomen in de school. In paragraaf 1.4 wordt hier dieper op ingegaan en worden de verschillende visies op 'zorg' en zorgstructuren naast elkaar gezet om een totaal beeld te scheppen van de beroepspraktijk zoals die momenteel gangbaar is in het onderwijs.

1.2 Opbouw profiel: verdeling in 3 typen beroepstaken

De beroepstaken voor het begeleiden van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften zijn uitgewerkt in het profiel aan de hand van 3 typen beroepstaken:

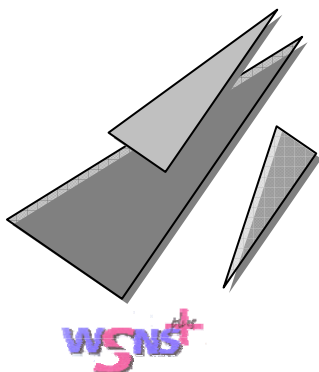
- de professiegebonden;
- groepsgebonden;
- organisatiegebonden taken.

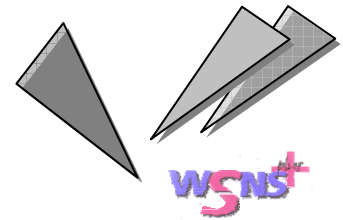
Deze verdeling heeft betrekking op de verschillende niveaus in de schoolorganisatie waarbinnen een leraar basisonderwijs werkzaam is en geeft hiermee dus 3 beroepscontexten aan.

De in het profiel gehanteerde typen beroepstaken zijn te koppelen aan de door SBL gehanteerde competentiematrix. De beroepsbekwaamheid van de leraar basisonderwijs zijn door SBL vastgelegd in de 7 competenties:

- interpersoonlijk competent,;
- pedagogisch competent,;
- vakinhoudelijk en didactisch competent,;
- organisatorisch competent;
- competent in samenwerken met collega's;
- competent in het samenwerken met de omgeving;
- competent in reflectie en ontwikkeling.

Naast een omschrijving van de competenties geeft SBL ook omschrijvingen van beroepsrollen, kenmerkende situaties en processen. In het artikel *'Het kwalificatieniveau en de rol van kennis in de beroepskwaliteit van de leraar'* (Jansma, 2006) wordt een gedetailleerder beeld gegeven van wat de leraar moet weten en kunnen en wordt ingezoomd op het formuleren van 'kernopgaven'. Dit zijn de 'praktische opgaven' waarmee een leraar wordt geconfronteerd binnen zijn beroep: de problemen, dilemma's en kansen. In deze opgaven spelen 3 processen een rol: het werken in een school als (leef)gemeenschap waarin mensen met elkaar samenwerken en uit de voeten moeten kunnen, het werken in een leergemeenschap waarbij mensen met en van elkaar leren en het werken in een werkgemeenschap waarbij men op een doelmatige en voldoende gestructureerde manier aan het werk is.

1. De opzet van het beroepstakenprofiel

Binnen de kernopgaven wordt de leraar aangesproken vanuit 4 verschillende rollen: de leraar als persoon (interpersoonlijk), pedagoog, vakdidacticus en organisator. In de interpersoonlijke rol gaat het om contact en communicatie en op een zodanige manier leiding geven dat er een goede werksfeer ontstaat. In de pedagogische rol gaat de leraar voor zingevingsvragen en staat hij voor de daaraan ontleende waarden en normen. Hij draagt zorg voor de fysieke en emotionele veiligheid en doet recht aan de pedagogische basisbehoeften van de lerenden (relatie, autonomie en competentie). In de vakinhoudelijke en didactische rol realiseert de leraar een krachtige leeromgeving en bevordert hij het leren in engere zin. In zijn rol van organisator moet de leraar zorg dragen voor een ordelijke en overzichtelijke werkomgeving. En samenwerken met collega's en de omgeving.

In onderstaand schema worden de 3 verschillende typen beroepstaken (beroepscontexten) naast de SBL-matrix gelegd. Hierbij wordt ook een link gelegd met de verschillende beroepsrollen, processen en kernopgaven. Hierbij kan opgemerkt worden dat per type beroepstaak vanuit de SBL-matrix drie rollen en competenties zijn gekoppeld, waarop binnen die taken de grootste nadruk ligt. Dit betekent niet dat bijvoorbeeld onder organisatiegebonden taken (toekomstige) leraren nooit worden aangesproken in hun rol als vakdidacticus ed. Met name bij de groepsgebonden taken uit het profiel wordt nadrukkelijk ook een beroep gedaan op de interpersoonlijke competentie en competentie reflectie en ontwikkeling. Echter deze competentie is met name ondersteunend om de rollen van pedagoog, vakdidacticus en organisator goed uit te kunnen voeren.

Overzicht: koppeling beroepstakenprofiel aan SBL-bekwaamheden

BEROEPSTAKEN-PROFIEL	SBL-BEKWAAMHEDEN			
	<i>Kenmerkende situatie</i>	<i>Rollen/competenties</i>	<i>Processen</i>	<i>Kernopgaven</i>
Professiegebondentaken	mezelf	interpersoonlijk <i>competentie 1</i> <i>competentie 2</i>	gemeenschap	- contact - communicatie - omgaan met macht - omgaan met nabijheid en betrokkenheid
Groepsgebonden-taken - waarnemen - begrijpen - plannen - realiseren	met leerlingen	pedagoog <i>competentie 2</i> vakdidacticus <i>competentie 3</i> organisator <i>competentie 4</i>	leergemeenschap	- zingeving waarden - normen - fysieke emotionele veiligheid - recht doen ped.basisbehoeften - leerinhouden toegankelijk maken en leerprocessen ontwerpen - leerprocessen begeleiden: motiveren/stimuleren/uitdagen/activeren/ondersteunen/helpen/inspelen op verschillen. - zorgen voor ordelijke, overzichtelijke werkomgeving en procesverloop
Organisatiegebonden taken - schoolgebonden - bovenschools	met collega's met de omgeving	organisator <i>competentie 5</i> <i>competentie 6</i>	werkgemeenschap	- zorgen voor ordelijk, overzichtelijke werkomgeving en procesverloop

1. De opzet van het beroepstakenprofiel

De in het beroepstakenprofiel gehanteerde taakgebieden (typen taken) kunnen als volgt worden omschreven:

1. *Professiegebonden taken*

De leraar werkt aan zijn eigen professionele ontwikkeling en het ontwikkelen van een beroepsbeeld ten aanzien van het begeleiden van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. De leraar beschouwt hierbinnen zijn eigen (pedagogische en didactisch) handelen in relatie tot de behoeften van de leerlingen (in zijn groep) en die van de schoolorganisatie. Dit betekent dat hij op hoogte is van zijn eigen competenties en sterke en zwakke punten en ook de verantwoordelijkheid neemt om zichzelf voortdurend verder te ontwikkelen op dit terrein. Om afgewogen keuzes te kunnen maken in de begeleiding van leerlingen is het noodzakelijk dat de leraar een eigen visie op 'zorg' ontwikkelt en zich bewust is van de consequenties die een bepaalde visie met zich meebrengt. Het daadwerkelijk handelen in een groep of binnen de schoolorganisatie is hiervan sterk afhankelijk. Het maakt nogal verschil of hij handelt vanuit de gedachte van 'hulpverlening', 'alarmering' of 'afstemming'. Een leraar moet zijn 'denken over zorg' dan ook koppelen aan zijn onderwijskundige opvattingen die hij heeft gevormd over leren en leerprocessen, opvoeden, organisatievormen, vakinhouden, etc. Naast het ontwikkelen van een eigen 'werkconcept' en reflectie op de eigen professionaliteit heeft de leraar ook de taak om bij te dragen aan de kennisontwikkeling van collega's en de schoolorganisatie op het terrein van 'zorg'. In die zin is de leraar een vertegenwoordiger van de beroepsgroep, die op de hoogte is van nieuwe ontwikkelingen op dit terrein en ook actief kan deelnemen het bevorderen van kennisuitwisseling en innovatie.

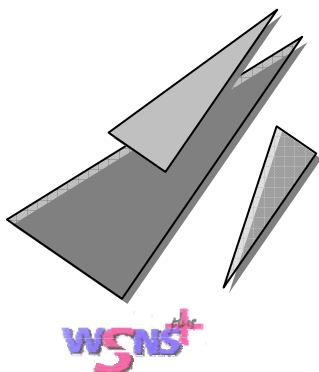
2. *Groepsgebonden taken*

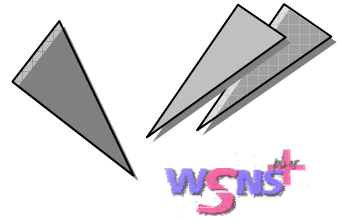
De leraar basisonderwijs voert taken uit tijdens het werken met leerlingen in de groep. Binnen deze taken is hij bezig met de directe onderwijsuitvoering (lesgebonden taken), zoals het observeren van leerlingen tijdens onderwijsactiviteiten, het geven van instructie bij een rekenopdracht of het voeren van een evaluatiegesprek met een leerling. Daarnaast is er sprake van taken die voorbereidend of af te leiden zijn van de directe lesuitvoering (de lesverwante taken) zoals: het voeren van leerlinggesprekken met ouders, het verwerken van toetsgegevens binnen het leerlingvolgsysteem of het bijstellen van een groepsplan.

De beroepstaken die vallen onder het 'werken in de groep' zijn gebaseerd op de 4 fasen van handelingsgericht werken: waarnemen, begrijpen, plannen en realiseren. De reden om uit te gaan van deze cyclus (handelingsgerichte situaties) is dat het een goed totaaloverzicht geeft van het cyclische onderwijsproces in de groep en de systematische werkwijze die een leraar kan hanteren om het onderwijsproces te volgen en te ondersteunen. De fasen van handelingsgericht werken zijn hiermee ook te koppelen aan de kwaliteitszorg en beleidscyclus van een school (plan, do, check, act). De invulling en het niveau van uitvoering van taken binnen de cyclus kan in de beroepspraktijk verschillen per school. Dit is weer afhankelijk van de oriëntatie op zorg en de wijze waarop scholen hun zorgstructuur (organisatie en onderwijs) hebben vormgegeven (zorgstructuur).

3. *Organisatiegebonden taken*

In de organisatiegebonden taken draagt de leraar basisonderwijs bij aan het goed functioneren van de schoolorganisatie. De wijze waarop hij invulling geeft aan zorgtaken en de zorgstructuur (zorgroute) binnen de school wordt grotendeels bepaald door de wijze waarop de school zijn onderwijs en organisatie heeft vormgegeven. En de opvattingen die hieraan ten grondslag liggen. De leraar basisonderwijs maakt deel uit van een team en stemt zijn 'zorgzaken' hierop af, zodat op schoolniveau alles goed op elkaar aansluit. Dit vraagt goede communicatie en samenwerking met collega's.

1. De opzet van het beroepstakenprofiel

Daarnaast heeft de leraar ook te maken met afstemming en samenwerking met mensen en organisaties buiten de eigen schoolorganisatie zoals: ouders, maatschappelijke instanties als schoolbegeleidings-dienst, jeugdhulpverlening, welzijnsinstelling en collega's van andere scholen en (WSNS) samen-werkingspartners. In het belang van de ontwikkeling van (de groep) leerlingen levert hij zijn bijdrage aan deze samenwerking door het onderhouden van contacten en het voeren van overleg.

*Per taakgebied worden in het profiel een aantal beroepstaken uitgewerkt.
In schema op de volgende pagina is hiervan een overzicht te zien:*

14 1. De opzet van het beroepstakenprofiel

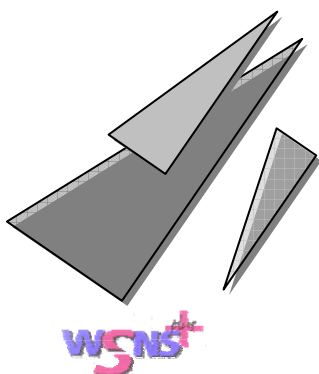
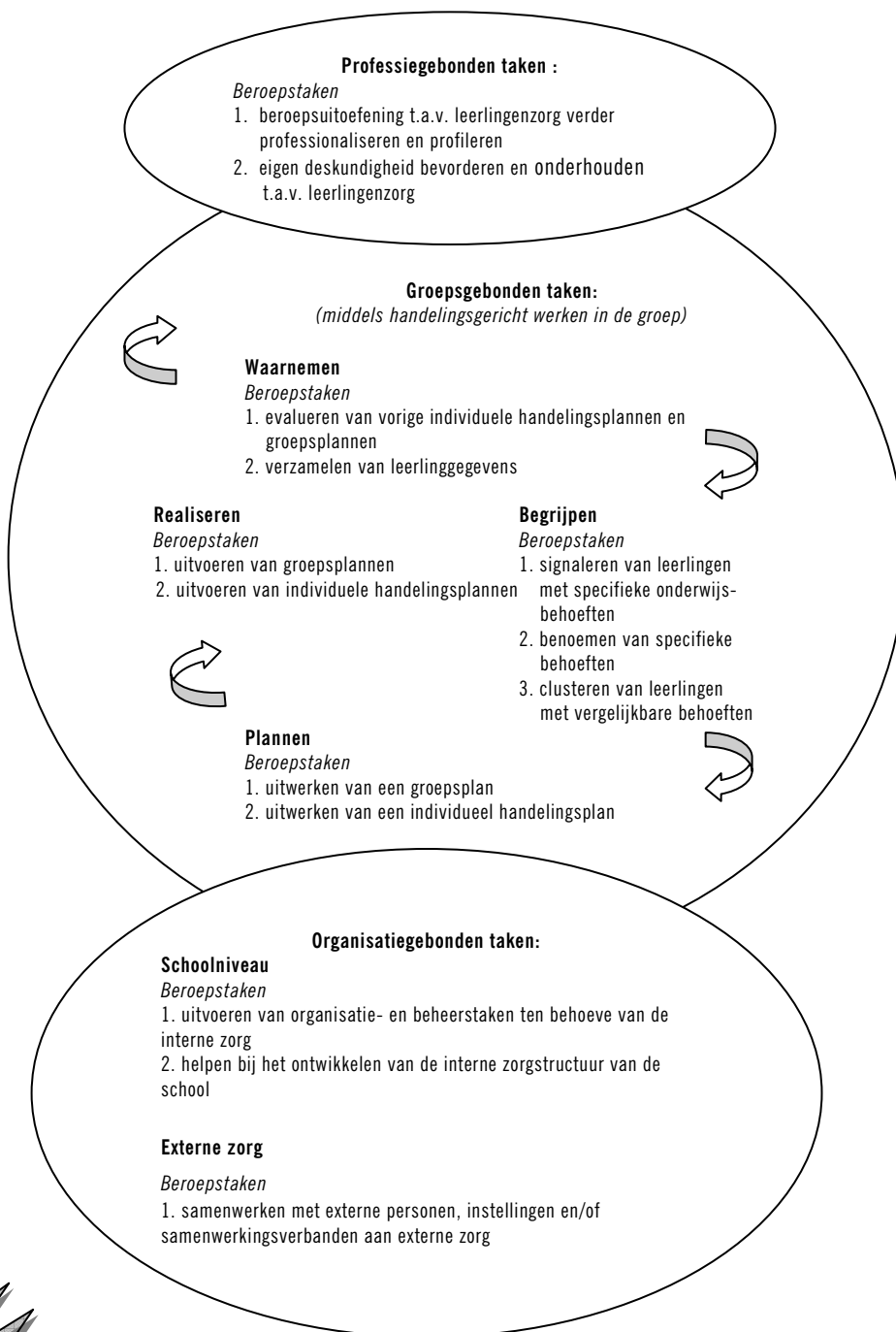
Overzicht: Taakgebieden en beroepstaken

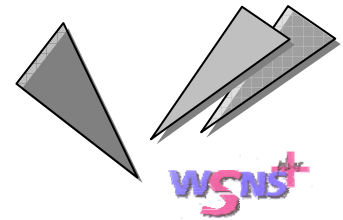
L
E
E
R
L
I
N
G
Z
O
R
G
T
A
K
E
N

I
N

D
E

B
A
S
I
S
S
C
O
O
L

1. De opzet van het beroepstakenprofiel

1.3 Opbouw profiel: indicatoren en succescriteria

In de uitwerking per beroepstaak is in beeld gebracht welke competentieontwikkeling doorgemaakt kan worden. Per beroepstaak zijn indicatoren uitgewerkt die aangeven waaruit een taak bestaat en op welk bekwaamheidsniveau deze beheerst kan worden. De niveaus die worden gehanteerd zijn: startbekwaam niveau en HBO+ niveau (ervaren – excellent).

Binnen het HBO+ niveau wordt binnen het profiel niet expliciet uitgewerkt wat precies behoort tot 'ervaren' en wat tot 'excellent' niveau. Dit heeft te maken met het feit dat de focus in het project sterk heeft gelegen in het eerst zichtbaar maken van de competentieontwikkeling van toekomstige leraren en het onderzoeken van de vraag wat binnen de taken tot 'startbekwaamheid' moet leiden. Aan de 9 betrokken pabo's is gevraagd om de uitgewerkte beroepstaken te bekijken en aan te geven voor hun eigen opleiding tot welke indicatoren ze willen opleiden tot 'startbekwaam' niveau. En welke indicatoren gedurende de verdere loopbaan van leraren ontwikkeld moet worden. (en eventueel door nascholingstrajecten ontwikkeld moeten worden)

Om een complete en gedetailleerde uitwerking te kunnen maken van ervaren en excellent niveau is het noodzakelijk om ook scholen, samenwerkingsverbanden WSNS en vervolgoledingen (voor speciaal onderwijs of andere opleidingen) bovenstaande vraag voor te leggen. En hen te laten expliciteren wat per beroepstaak op ervaren en excellent niveau van een leraar basisonderwijs gevraagd kan worden. Met mensen uit het werkveld (directies, intern begeleiders, leraren) is gesproken wat zij vinden dat een beginnende leerkracht zou moeten kunnen. Ook heeft een leraar basisonderwijs de uitwerking bekeken en uitspraken gedaan over niveaus van bekwaamheid. Daarnaast is tijdens een binnenkringbijeenkomst met een afvaardiging van de OSO's uitgewisseld hoe zij aankijken tegen het profiel en het aansluiten van vervolgoledingen op de competentieontwikkeling van leraren als 'begeleider van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften'. De uitkomsten van deze reacties zijn nog niet dusdanig expliciet dat er een compleet en definitief beeld kan worden gegeven van de uitwerkingen op ervaren en excellent niveau. In hoofdstuk 3 worden suggesties gegeven hoe het beroepstakenprofiel kan worden ingezet om dit vanuit de eigen school en/of vervolgoleding in kaart te brengen.

Naast indicatoren voor het vaststellen van bekwaamheidsniveaus zijn per beroepstaak ook succescriteria omschreven. Deze geven weer aan welke eisen het uitvoeren van de taak moet voldoen. Een lastig punt bij het opstellen van de succescriteria is dat in de praktijk binnen scholen veel verschillende eisen gesteld worden aan de uitvoering van 'zorgtaken'. In die zin is het moeilijk om een standaard te ontwikkelen die voor elke praktijk geldt. Dit heeft weer te maken met de opvatting over leerlingenzorg en de uitwerking hiervan in een zorgstructuur binnen de school. Daar waar leraren meer geïntegreerde zorgtaken moeten uitvoeren, zullen de eisen veranderen en soms hoger liggen dan daar waar taken overgenomen worden door andere zorgcoördinatoren als een intern begeleider en/of remedial teacher.

De succescriteria zijn onderverdeeld in 'startbekwaam' en 'HBO+ niveau'. Voor veel criteria hebben de pabo's aangegeven dat ze toepasbaar zijn voor beide niveaus. Maar het is voorstelbaar dat als de indicatoren of beroepstaken verder worden uitgewerkt voor ervaren en excellent niveau de succescriteria ook aangevuld en specifiek opgesteld kunnen worden. Een ervaren leraar zal naar andere succesfactoren streven in bijvoorbeeld het voeren van gesprekken met ouders op basis van zijn eigen competentieontwikkeling.

1. De opzet van het beroepstakenprofiel

1.4 Opbouw profiel: kenmerkende situaties vanuit 2 beroepspraktijken

Het uitvoeren van taken wordt sterk bepaald door de visie van de basisschool op het 'leren van de leerling' en hun visie op 'zorg'. Hoe wordt omgegaan met verschillen tussen leerlingen, hoe kijken we hiernaar en hoe formuleren we 'problemen'? De term 'leerlingenzorg' is in de loop van de jaren steeds meer diffuus geworden en er bestaat geen algemeen geaccepteerde specificatie van deze term. Afhankelijk van de oriëntatie die je hanteert, valt de term leerlingenzorg verder in te vullen. Binnen het onderwijs zijn momenteel de volgende oriëntaties te onderscheiden:

1. hulpverlening /alarmering
2. preventie
3. afstemming

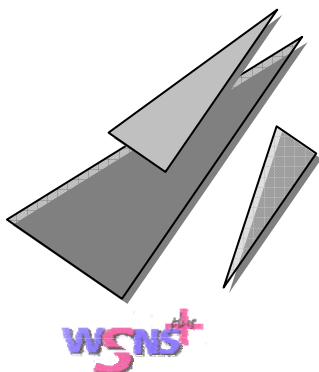
Een school of leraar die gericht is op 'hulpverlening', denkt vooral vanuit de vraag: 'Ligt de leerling op route?' Als leerlingen uitvallen of achterstand oplopen in het onderwijsprogramma wordt extra hulp geboden (gericht op 'bijgespijkerd'). In het verlengde van het denken vanuit hulpverlening is het denken vanuit 'alarmering'. Nog voordat er daadwerkelijk problemen of uitval ontstaat, wordt door middel van signaleren en onderzoek bekeken of leerlingen de standaard leerstof aankunnen. Bij een eerste signaal wordt meteen actie ondernomen en vindt veelal didactische aanpassing van het lesprogramma en de leerstof plaats.

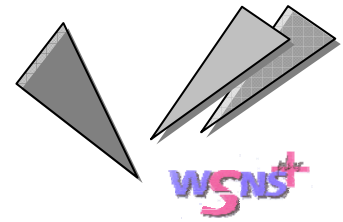
Een school of leraar die werkt vanuit de oriëntatie 'preventie' wil zich niet alleen richten op de leerlingen met leer- en ontwikkelingsproblemen, maar is ook gericht op de opvoeding van leerlingen. Veelal wordt ook procesgericht gewerkt en staat het leerproces van de leerling meer centraal. De school wil zowel leer- als sociaal-emotionele problemen van leerlingen zo efficiënt en effectief mogelijk oplossen en is in die zin ook gericht op het voorkomen van problemen en uitval.

Wordt gewerkt vanuit de oriëntatie 'afstemming' dan staan de leerlingkenmerken en het volgen van een standaard programma niet meer centraal. In die zin wordt niet meer gesproken van 'leerproblemen' of leerlingen die uitvallen, achterstand of voorsprong hebben. De norm voor succes in het onderwijs ligt in de leerling zelf. De school en de leraar stemt het onderwijs af op de mogelijkheden en onderwijsbehoeften van leerlingen. Er is geen aparte zorgstructuur, maar de zorg is zoveel mogelijk geïntegreerd in het onderwijsaanbod van de leraar in de groep.

Het verschil tussen alle oriëntaties komt vooral door wat het doel van de zorg is. Bij de oriëntaties hulpverlening en alarmering is de norm het curriculum. Bij alarmering wordt dit doel alleen voor meer leerlingen effectiever en efficiënter bereikt. Bij preventie is het doel om alle leerlingen te bereiken en niet alleen de leerlingen met problemen. De norm is niet alleen het curriculum, maar de ontwikkeling van de leerling (ook sociaal-emotioneel). Bij afstemming staat de ontwikkeling van de leerling geheel centraal en is adaptief onderwijs de norm.

De wijze waarop het doel van de zorg wordt gerealiseerd hangt sterk samen met de mate van integratie van onderwijs en zorg, de wijze waarop de zorg wordt georganiseerd, hoe de aansturing gebeurt en hoe externe zorg wordt ingeschakeld. Met een oriëntatie waarin het curriculum de norm is, wordt de zorgstructuur veelal georganiseerd met de nadruk op incidentele hulp (binnen/buiten de klas) door zorgspecialisten. En een uitgebreid leerlingvolgsysteem om resultaten van leerlingen te meten en te volgen. Zo gauw een leerling dreigt uit te vallen, kan een vangnet (netwerk) in werking worden gesteld om de leerling de juiste hulp aan te bieden. Veelal werkt men binnen deze scholen met 'convergente differentiatie'. Leerlingen zitten veelal in homogene groepen gebaseerd op leeftijd en volgen in een bepaalde periode dezelfde leerstof met dezelfde doelen. Leerlingen met extra

1. De opzet van het beroepstakenprofiel

onderwijsbehoeften zijn bijvoorbeeld in kleine groepjes ingedeeld die naast de basisgroep extra instructie en/of extra leerstof ontvangen.

Heeft de school een oriëntatie gebaseerd op afstemming en adaptief onderwijs dan zal de zorgstructuur niet apart georganiseerd zijn, maar is het geïntegreerd in het primaire proces in de groep. Divergente differentiatie is uitgangspunt waarin voor verschillende (leeftijdsoverschrijvende) groepjes leerlingen verschillende doelen worden nagestreefd. In de klas zijn leerlingen in groepjes ingedeeld die met leerstof van uiteenlopend niveau bezig zijn.

De zorgoriëntaties geven een typering van het denken over zorg in de school. Dit denken wordt ook beïnvloed door de schoolontwikkeling van de school. Het indelen van scholen in de 3 'zorgtypes' is echter niet geschikt om daarmee ook de gehele schoolontwikkeling van een school mee te benoemen. Dan moet dieper worden gekeken naar o.a. de sturing vanuit de schoolorganisatie, de centrale doelstelling, het aanbod van onderwijs, de visie op onderwijs, de sturing van de leerprocessen, organisatie en deskundigheid en de wijze waarop de school samenwerkt met andere (zorg)partners. Qua schoolontwikkeling (onderwijsinhoudelijk en organisatorisch) zijn er 4 'hoofdtype' scholen te onderscheiden: de overdrachtsschool, differentiatie school (activerende school), adaptieve school en de inclusieve school (school-in-de-zorgketen).

○ **De overdrachtsschool**

Leerlingenzorg is een tweedelijns activiteit naast de activiteiten van groepsleerkrachten. De gemiddelde leerling is de norm. Leerlingen die uitvallen krijgen een apart begeleidingstraject vaak buiten de klas met een remedial teacher of intern begeleider. Signalering en remediëring vinden vooral plaats na de afname van methodegebonden of methodeonafhankelijke toetsen. Bij de analyse wordt vooral uitgegaan van kindkenmerken. Doelen uit de methode zijn richtinggevend. Er wordt klassikaal onderwijs gegeven waarin de leerkracht een centrale rol heeft voor de groep. De contacten met ouders over de terugkoppeling van de leerresultaten van de leerlingen verlopen via ouderavonden en/of 10-minutengesprekken.

○ **De differentatieschool**

Leerlingenzorg is een procesgerichte benadering van leerlingen die zowel binnen een groep door groepsleerkrachten als door de tweedelijnsvoorziening wordt gehanteerd. Het schoolteam gaat uit van het gemiddelde van leerlingen, maar er is besef dat sommige leerlingen zullen uitvallen naar zowel de boven- als onderkant. Er wordt daarom gewerkt met het BHV-model (basisstof, herhaling en verrijking) vanuit methoden. Daarnaast is het ook gebruikelijk te werken met niveaugroepen en instructietafels. Er wordt dan een keuze gemaakt van welke instructie leerlingen gebruik kunnen maken. Signalering vindt plaats tijdens de les of na afname van de methodegebonden en methodeonafhankelijke toetsen. Bij de analyse van toetsresultaten wordt uitgegaan van kindkenmerken. Doelen uit methoden zijn het uitgangspunt, maar voor bepaalde individuele leerlingen worden aparte doelen geformuleerd. De ouders hebben contacten via ouderavonden en/of 10-minutengesprekken en indien nodig individuele gesprekken als er een individuele handelingsplan wordt opgezet voor hun kind.

○ **De adaptieve school**

Leerlingenzorg is ingevuld als systeembenadering van leerlingen binnen de school. Hierbij gaat het schoolteam uit van mogelijkheden van individuele leerlingen en 'onderwijsbehoeften'. Per groep en per leerling worden doelen gesteld vanuit leer- en ontwikkelingslijnen. Preventief en pro-actief handelen is hierbij een vanzelfsprekendheid. Als leerlingen zich niet ontwikkelen naar verwachting bekijkt men de gehele onderwijssituatie (leerling, leraar, collega's, leeromgeving ed.). De clustering van leerlingen gebeurt aan de hand van groepsplannen. Hierbij is samenwerkend leren van belang,

1. De opzet van het beroepstakenprofiel

zodat leerlingen ook van elkaar leren en de leraar zijn instructietijd anders kan indelen. Onderwijs aan groepen is ook niet gebonden aan een leerstofjaarklassensysteem en 1 leraar voor 1 klas. Ze zijn flexibel samengesteld. Ondersteuning kan ook plaatsvinden door andere leraren en/of externen. Ouders zijn actief betrokken en worden gezien als partners.

○ **De inclusieve school**

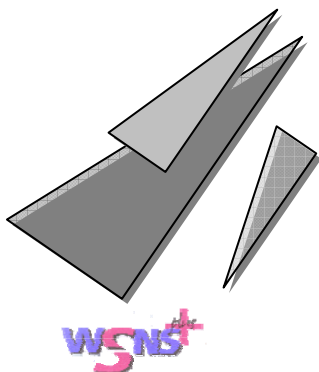
Leerlingenzorg is ingevuld als een systeembenadering, maar gaat hierbij sterk uit van de levensloopbaan van leerlingen. Dit betekent dat alle leerlingen (ook die uit het speciaal onderwijs) binnen de school opgeleid worden. Het komt in principe niet voor dat leerlingen worden doorverwezen naar het speciaal (basis)onderwijs. Er wordt uitgegaan van de individuele mogelijkheden van leerlingen en men stelt op basis van leer- en ontwikkelingslijnen per leerling doelen op. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren in samenwerking met ambulante begeleiders uit het speciaal onderwijs. De organisatie van het onderwijs vindt plaats in multidisciplinaire teams/units. In dit team wordt bepaald per periode welke organisatievormen, aanpakken, leermaterialen ed. nodig zijn om de leerlingen te ondersteunen. Er zijn geen jaargroepen, maar de groepen zijn flexibel samengesteld. De ouders van de leerling staan net als de leerling zelf centraal. Zij worden gezien als partner van de school.

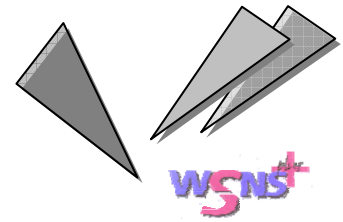
Deze typen komen in zuivere vorm weinig voor en veel scholen hebben kenmerken van meer dan één type. Dit betekent dat er niet een één-op-één relatie is te maken tussen één schooltype en één zorgtype. Veel 'vakkenscholen' hanteren vaak nog vormen van incidentele zorg maar er kan binnen die scholen ook al sprake zijn van georganiseerde zorg. Dit geldt ook voor activerende scholen die misschien in hun oriëntatie al sterk gericht zijn op afstemming.

In onderstaand schema wordt een ontwikkelingslijn in zorg- en schooltype en de onderlinge samenhang aangegeven.

Oriëntatie:	<i>hulpverlening</i>	<i>alarmering</i>	<i>preventieafstemming</i>
Type zorgstructuur:	incidentele zorg >>>	georganiseerde zorg >>>	geïntegreerde zorg >>> ketenzorg
Schooltype:	overdrachtsschool >>	differentiatieschool >>	adaptieve school >> inclusieve school (flexibele) (school-in-zorgketen)
Differentiatiemodel:	<i>convergent differentiëren</i>		<i>divergent differentiëren</i>

Doordat veel scholen zich bevinden in een 'overgangsmoedel' van de ene naar de andere zorgstructuur en schooltype, is het moeilijk exact vast te leggen tot welke categorie een school behoort. Veelal vertonen scholen kenmerken van meerdere zorgstructuren en schooltypen. Voor de uitwerking van het beroepstakenprofiel is bewust gekozen om niet per zorg- en schooltype specifieke beroepstaken te omschrijven. Maar om een uitwerking van 'kenmerkende situaties' te maken op basis van de 2 meest gehanteerde oriëntaties: kenmerkende situaties gericht op 'preventie/afstemming' en kenmerkende situaties gericht op 'hulpverlening/alarmering'. Het gaat hier om typische situaties, beroepsdilemma's, problemen en/of casuïstiek die een (toekomstige) leraar basisonderwijs tegenkomt in die specifieke schoolpraktijk.

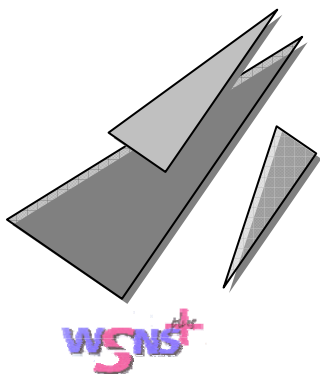

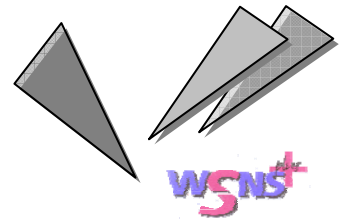
1. De opzet van het beroepstakenprofiel

Bovenstaande zorgoriëntaties en schooltypes gelden niet alleen voor scholen in het primair onderwijs. Ook op lerarenopleidingen zijn deze van toepassing. Tijdens het project hebben de 9 pabo's stilgestaan bij hun eigen visie op zorg, onderwijs en organisatie. Qua visie op zorg delen alle pabo's grotendeels hetzelfde uitgangspunt: de lerarenopleiding heeft als taak leraren op te leiden vanuit de zorgoriëntatie gericht op afstemming. Door leraren op te leiden voor de toekomstige, adaptieve schoolpraktijk kunnen zij een bijdrage gaan leveren aan de verdere schoolontwikkeling binnen scholen.

Uit de vele discussies en inventarisaties is gebleken dat ook veel opleidingen zich momenteel bevinden in de overgangssituatie van een vakopleiding of activerende opleiding naar een adaptieve opleiding. Met de invoering van competentiegericht onderwijs staan lerarenopleidingen voor de opgave om hun onderwijs en organisatie ook flexibeler vorm te geven en de behoeften van de student meer centraal te stellen. Om studenten daadwerkelijk op te leiden met een 'adaptieve grondhouding' is het dus noodzakelijk ook zelf als opleiding de spiegel goed voor te houden en toe te werken naar een 'adaptieve lerarenopleiding met adaptieve docenten'.

20 1. De opzet van het beroepstakenprofiel

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk is de gehele uitwerking van het beroepstakenprofiel te zien. Het profiel geeft de werkzaamheden weer van een leraar basisonderwijs ten aanzien van het begeleiden van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Op deze taken dient hij zich te professionaliseren om in de werksituatie (op een school) te kunnen functioneren.

Per beroepstaak worden de volgende omschrijvingen gegeven:

- Taakgebied
- Beroepstaak
- Indicatoren bekwaamheden
 - Startbekwaam niveau
 - HBO+ niveau (ervaren –excellent)
- Succescriteria
 - Startbekwaam niveau
 - HBO+ niveau (ervaren –excellent)
- Koppeling aan SBL-competenties
- Voorbeeld kenmerkende situatie Hulpverlening/ Alarmering
- Voorbeeld kenmerkende situatie Afstemming

In paragraaf 3.2 tot met 3.8 worden achtereenvolgens uitgewerkt:

1. professiegebonden taken
2. handelingsgericht werken in de groep: waarnemen
3. handelingsgericht werken in de groep: begrijpen
4. handelingsgericht werken in de groep: plannen
5. handelingsgericht werken in de groep: realiseren
6. organisatiegebonden taken: schoolniveau
7. organisatiegebonden taken: externe zorg

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

2.2 Uitwerkingen van beroepstaken: professiegebonden taken

BEROEPSTAAK uitoefenen

1. Beroepsuitoefening in de begeleiding van leerlingen met specifieke pedagogische- en didactische onderwijsbehoeften professionaliseren en profileren

Indicatoren bekwaamheden

Startbekwaam niveau

De leraar basisonderwijs:

- onderzoekt en expliciteert de eigen beroepsopvattingen t.a.v. begeleiding van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.
- is in staat voorlichting en informatie te geven aan ouders tijdens oudergesprekken en/of voorlichtingsbijeenkomsten over thema's die te maken hebben met begeleiding van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften of de interne- en externe zorgstructuur van de school.

HBO+ niveau (ervaren – excellent)

- De leraar basisonderwijs:
- kan een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het beroep t.a.v. begeleiding van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

Succescriteria

Startbekwaam en HBO+ niveau

- De leraar kan onder woorden brengen wat binnen het leraarschap belangrijk is ten aanzien van begeleiding van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.
- De leraar kan onder woorden brengen vanuit welke professionele opvattingen (waarden, normen en onderwijskundige opvattingen) hij/zij werkt.
- De leraar kijkt met een kritische blik naar zijn eigen handelen in de groep en de schoolorganisatie en gebruikt evaluatie, reflectie en feedback van anderen.

Koppeling aan SBL-competenties

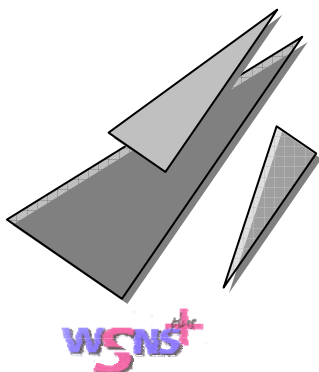
Competentie 7: competent in reflectie en ontwikkeling

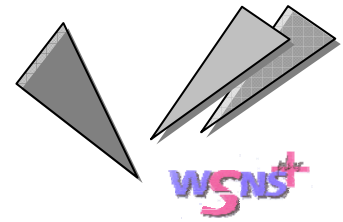
Competentie 6: competent in het samenwerken met de omgeving

Kenmerkende situatie afstemming

In de school gericht op afstemming staat de leraar positief tegenover het idee om op basis van een grotere verscheidenheid in de klas het onderwijs in te richten. Uitgangspunt voor het denken en handelen is dat alle leerlingen verschillen in hun onderwijsbehoeften en elke leerling in de groep recht op zorg heeft. Deskundigheidsbevordering heeft plaats op basis van het teamontwikkelingsplan en persoonlijke ontwikkelingsplannen. En is erop gericht de integratie van zorg en onderwijs te realiseren. Daarnaast staat brede competentieontwikkeling centraal. In de beroepsuitoefening vraagt dit van de leraar dat hij zicht heeft op de gehele onderwijsleersituatie en zijn eigen handelen hierin. Het leren van leerlingen wordt hiermee ook verbonden aan het leren als professional (leraar basisonderwijs). De leraar denkt en handelt pro-actief en heeft een grote mate van zelfsturing.

“Tijdens een gesprek met een ouder wordt de leraar gevraagd waarom de leerlingen steeds ingedeeld worden in verschillende groepjes tijdens het werken in de ateliers. De ouder heeft het gevoel dat haar kind door het steeds wisselend werken in groepen ondergesneeuwd wordt en niet

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

voldoende begeleiding krijgt van de leraar. Zeker omdat haar kind toch al zo onzeker is. De leraar legt uit waarom hij op deze manier werkt en geeft informatie over hoe binnen de school de begeleiding van leerlingen is georganiseerd.”

“Als leraar vraag ik me voortdurend af: hoe reageren de leerlingen op mijzelf en mijn ondersteuning en instructie die ik ze bied tijdens het werken in de groep? Sluit dat aan op de onderwijsbehoeften van de leerlingen en is dat wat ik doe ook haalbaar qua klassenmanagement?”

Kenmerkende situatie hulpverlening/alarmering

In de school gericht op alarmering/preventie vindt deskundigheidsbevordering enerzijds plaats op basis van initiatieven van individuele leraren, begeleiders of zorgspecialisten. En kunnen sterk gericht zijn op kennisontwikkeling van specifieke vakdidactische onderwerpen. Anderzijds kan ook in het schoolplan vastgelegd zijn dat er voldoende deskundigheid ontwikkeld moet worden om het onderwijs- en zorgaanbod op een procesmatige manier in te vullen. Hierbij zijn dan algemene didactische vaardigheden belangrijker naast de specifieke vakdidactische vaardigheden. De leraar is hierbij in staat leerprocessen te begeleiden met een activerende aanpak en in dialoog met de leerling.

“Als leraar vraag ik me voortdurend af: waarom reageert de leerling niet op de extra ondersteuning en instructie die ik aanbiedt tijdens de lessen? Welk probleem heeft de leerling en hoe help ik de leerling om te voorkomen dat zijn ontwikkeling vastloopt?”

BEROEPSTAAK eigen deskundigheid bevorderen en onderhouden

2. Eigen deskundigheid bevorderen en onderhouden t.a.v. begeleiding van leerlingen met specifieke pedagogische- en didactische onderwijsbehoeften

Indicatoren basisbekwaamheden

Startbekwaam en HBO+ niveau

De leraar basisonderwijs:

- heeft een goed beeld van zijn eigen competenties en sterke en zwakte punten ten aanzien van het uitvoeren van zijn taken op het gebied van de begeleiding van leerlingen met specifieke pedagogische- en didactische onderwijsbehoeften;
- is op de hoogte van (nieuwe) kennis, inzichten en vaardigheden via scholing, vakliteratuur, deelname aan netwerken en collegiale consultatie;
- kan het geleerde omzetten in concreet handelen tijdens de individuele beroepsuitoefening.

Succescriteria

Startbekwaam niveau

- Het bevorderen van de eigen professionaliteit gebeurt (zoveel mogelijk) planmatig

HBO+ niveau (ervaren – excellent)

- Het verder professionaliseren als leraar wordt (zoveel mogelijk) afgestemd op het beleid van de school en vastgelegd volgens de afspraken en procedures die binnen de school worden gehanteerd (bijv. in de vorm van bekwaamheidsdossier, persoonlijk ontwikkelplan, functioneringsgesprekken ed.).

Koppeling aan SBL-competenties

Competentie 7: competent in reflectie en ontwikkeling

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

Kenmerkende situatie preventie/afstemming

De leraar is zich ervan bewust dat hij proceseigenaar is van zijn eigen ontwikkeling en kennis die hij denkt nodig te hebben. Hij probeert als leraar betekenisvol grip te krijgen op de wereld door: te handelen, te reflecteren op dat handelen, uit te voeren, de uitvoering te onderzoeken en eigen talenten te ontdekken. Op basis van reflectie is hij in staat eigen keuzes te expliciteren. Om dit te bewerkstelligen maakt de leraar tijdens zijn werkzaamheden structureel tijd vrij voor reflectie en onderzoek.

“Ik heb als leraar in mijn groep te maken met een leerling (Pieter) die tijdens de onderwijsactiviteiten moeite heeft om zich te concentreren en een korte spanningsboog heeft tijdens het werken aan taken. Ik besteed tijdens het begeleiden van zijn activiteiten nu veel tijd om de tijdsafspraken die ik met hem heb gemaakt te controleren. Mijn bedoeling met deze interventie was om Pieter te helpen bij het zelfstandig werken en het nakomen van afspraken over het opleveren van een taak. Ook zou ik wat minder tijd besteden aan het begeleiden van Pieter om hem te leren dat ik niet op elk moment beschikbaar ben. Op dit moment heb ik het gevoel dat het resultaat dat ik en Pieter voor ogen hadden toch niet helemaal bereikt gaat worden. Maar is dit gevoel juist? En zijn mijn interventies wel toereikend? Of zijn er nog andere mogelijkheden? Ik zal komende week deze vragen eens onderzoeken door met Pieter een gesprek aan te gaan over hoe hij mijn begeleiding ervaart en of hij denkt dat er vooruitgang zit in zijn resultaten. Ik ga ook mijn collega Ine vragen of ze me tijdens het werken met Pieter wil observeren en me van feedback kan voorzien. Moet misschien ook bij Roel navragen of hij nog tips heeft over hoe ik beter kan omgaan met concentratieproblemen?”

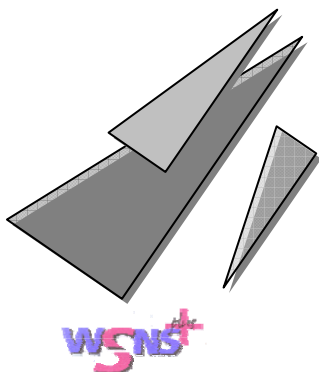
Kenmerkende situatie hulpverlening/alarmering

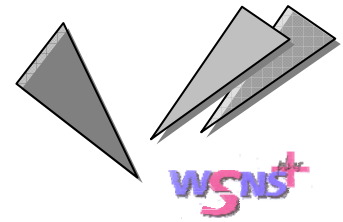
In de school gericht op hulpverlening/alarmering ligt het accent in de deskundigheidsbevordering op de vakinhoud, specifieke zorgproblematieken (zoals dyslexie, adhd ed.) het inrichten van goede zorgtrajecten en behandelingsplannen bij individuele leerlingen. Leerlingenzorg is een aparte invalshoek met een eigen systematiek en dynamiek. De leraar is bij het verlenen van zorg aan de leerling gericht op ‘het ondersteunen bij het probleem van de leerling’.

In deze schoolpraktijk (met name oriëntatie gericht op alarmering) zijn leraren gewend om zelf te observeren en te onderzoeken of alle leerlingen de lesstof aankunnen. En nemen zelf beslissingen welke maatregelen nodig zijn om de leerlingen bij de les te houden. De leraar kan bewust handelen op basis van kennis van didactische en pedagogische problemen van (risico)leerlingen. Dit vergt een houding waarin de leraar snel extra hulp mogelijk kan maken en ‘oplossingsgericht’ is.

Naast de focus op de (vak)didactische problemen van leerlingen heeft de leraar ook gerichte opvoedkundige taken. Hij is hierdoor ook nadrukkelijker begeleider van leerprocessen en de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen.

“Als leraar heb ik te maken met een drukke leerling in de klas. Omdat hij veel drukker is dan andere leerlingen vermoed ik dat hij misschien wel eens adhd zou kunnen hebben. Maar als deze leerling dat zou hebben, hoe kan ik er dan in de klas mee omgaan? Zijn er hulpmiddelen om de leerling tijdens lessen beter te begeleiden? Om dit uit te zoeken besluit ik in de orthotheek wat informatie te zoeken over adhd en tijdens de lessen te onderzoeken of de leerling kenmerken vertoont van adhd. Ik ga tijdens het maandelijkse overleg met de intern begeleider ook deze leerling inbrengen om te kijken of verder onderzoek bij de leerling nodig is.”

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

2.3 Uitwerking van beroepstaken: handelingsgericht werken in de groep (waarnemen)

BEROEPSTAAK evalueren vorige plannen

1. Evalueren van vorige onderwijsactiviteitenplannen (of groepsplannen) en individuele handelingsplannen

Indicatoren bekwaamheden

Startbekwaam niveau

De leraar basisonderwijs:

- kan systematisch en nauwkeurig gebeurtenissen en interacties van leerlingen in leersituaties waarnemen (observeren);
- kan notities maken van de ontwikkeling van de (groep) leerlingen;
- kan de waarnemingen koppelen aan de ontwikkeling in leerlijnen van de groep en individuele leerlingen;
- kan de waarnemingen koppelen aan de zone van naaste ontwikkeling;
- kan (cruciale) ontwikkelingsmomenten bij leerlingen waarnemen in de verschillende ontwikkelingslijnen van leerlingen zoals, taal, lezen, rekenen, motorische ontwikkeling, sociaal-emotioneel ed.;
- is op de hoogte van de leerlijnen per vak-/vormingsgebied en mogelijke samenhang hiertussen;
- is op de hoogte van de (kern)doelen die gehanteerd worden binnen de school;
- is op de hoogte van de gestelde doelen in de verschillende onderwijsactiviteiten- of groepsplannen en individuele handelingsplannen;
- kan op basis van evaluatiegegevens aantonen en een uitspraak doen over het wel/niet afronden van activiteiten uit de planning of groeps- en handelingsplannen;
- kan op basis van evaluatiegegevens en zelfreflectie aantonen of leerlingen geprofiteerd hebben van het aanbod;
- kent en herkent aanpassingen die nodig zijn in de onderwijsactiviteiten;
- past reflectie toe op het eigen aanbod en handelen (zowel didactisch als pedagogisch) en kan op basis daarvan aanpassingen plannen in onderwijsactiviteiten.

HBO+ niveau (ervaren – excellent)

De leraar basisonderwijs:

- kan (cruciale) ontwikkelingsmomenten bij leerlingen waarnemen in de verschillende ontwikkelingslijnen van leerlingen zoals, taal, lezen, rekenen, motorische ontwikkeling, sociaal-emotioneel ed.;
- is op de hoogte van de leerlijnen per vak-/vormingsgebied en mogelijke samenhang hiertussen;
- kan collega's uit het schoolteam coachen bij vragen rondom evaluatie, het werken met de activiteitenplanning of de groeps- en individuele handelingsplannen en het interpreteren van gegevens;
- ontwikkelt en past (nieuwe) evaluatiemethodieken toe om het eigen handelen of dat van andere leraren te evalueren;
- kan gerichte feedback geven aan andere leraren en/of (externe) begeleiders over hun handelen tijdens onderwijsactiviteiten met de groep en individuele leerlingen.

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

Succescriteria

Startbekwaam niveau

- De evaluatie gebeurt zowel proactief (vooruitlopen op cruciale leermomenten in de leerlijn) als achteraf (na de onderwijsactiviteiten).
- De evaluatie draagt bij aan de continuïteit in de begeleiding van leerlingen en een snelle en zorgvuldige overdracht naar collega's en/of externe begeleiders en ouders.
- Evalueren van onderwijsactiviteiten of groeps- en individuele handelingsplannen moet structureel deel uitmaken van het plannen en voorbereiden van onderwijsactiviteiten.

Koppeling aan SBL-competenties

Competentie 1: interpersoonlijk competent

Competentie 2: pedagogisch competent

Competentie 3: vakinhoudelijk & didactisch competent

Competentie 4: organisatorisch competent

Kenmerkende situatie preventie/afstemming

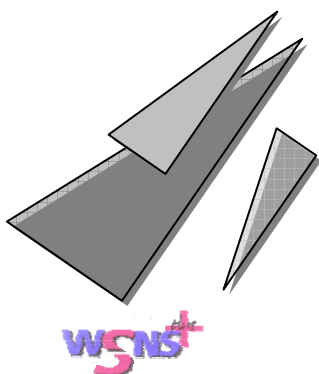
De school is een 'maatwerkschool', waarbij het onderwijs afgestemd wordt op de verschillen in onderwijsbehoeften van leerlingen. Daarnaast kan worden uitgegaan van een 'doorlopende levensloopbaanontwikkeling' (met name vanuit oriëntatie afstemming), waarbij ook maatschappelijke en culturele ontwikkelingen van invloed zijn op de ontwikkeling van leerlingen. De school is zich ervan bewust dat het zich in een 'keten' bevindt en dat ook andere betrokkenen een rol spelen in de ontwikkeling van de leerlingen.

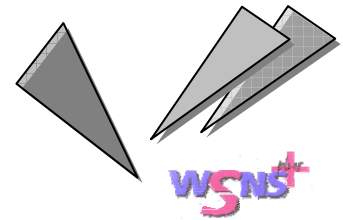
Het onderwijs is adaptief en streeft ernaar dat alle leerlingen maximale eindresultaten halen. De school biedt geïntegreerde zorg- en onderwijsarrangementen aan en kan specifieke preventieve programma's in samenwerking met een externe deskundige organiseren. Daarnaast is het mogelijk dat de school een deel van de specifieke zorg niet in de groep door de leraar laat uitvoeren, maar door een gespecialiseerde leraar/ondersteuner.

Afhankelijk van de aanwezige deskundigheid in de school kunnen er voor heel specifieke ondersteuningsvragen van leerlingen ook nieuwe leer-, zorg- en vormingsarrangementen worden ontwikkeld en uitgevoerd waarin per arrangement wordt nagegaan welke interne en externe partner hiervoor expertise kan leveren.

Het aanbod van onderwijs en zorg vindt plaats in een rijke leeromgeving, waarvan ook ICT een vanzelfsprekend onderdeel uitmaakt. De school kiest ervoor om jaargroepen te flexibiliseren (en niet te werken met een leerstofjaarklassensysteem). Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van divergente differentiatie. Voor verschillende groepjes leerlingen worden verschillende doelen nagestreefd. En leerlingen zijn met leerstof van uiteenlopend niveau bezig. De differentiatie vindt zoveel mogelijk in de groep plaats en in principe moet iedere leerling kunnen deelnemen aan klassikale instructie. Maar daar waar het differentiatieprobleem de leraar te boven gaat kan differentiatie in de school worden toegepast.

Er wordt gepraat, gedacht en gewerkt vanuit 'onderwijsbehoeften' van leerlingen. Onderwijsbehoeften formuleer je door aan te geven wat een leerling nodig heeft om de volgende stap in zijn ontwikkeling te kunnen zetten. Daarbij wordt niet de vraag gesteld: "Wat is er mis met deze leerling?", maar "Hoe kan ik mijn aanpak en begeleiding afstemmen op datgene wat de leerling nodig heeft?" Met name de interactie tussen leraar, leerling en de groep biedt veel aanknopingspunten. Vragen moeten gesteld worden als: "Wat is minder effectief?", "Waar en hoe moeten we daar verandering in aanbrengen?", "Wat werkt wel, hoe kunnen we dit voortzetten en uitbreiden?".

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

Door te spreken over onderwijsbehoeften worden leraren gedwongen anders te kijken naar leerlingen. Meer vanuit de leerling zelf, dan vaste normen. En het kijken vanuit kansen en mogelijkheden en niet uit belemmering of achterstand.

De ondersteuning van leerlingen bouwt voort op de basisbehoeften: autonomie, competentie en relatie.

Het handelingsgericht werken wordt gekenmerkt door pro-actief handelen en denken en heeft een preventief karakter.

Het leerlingvolgsysteem van de school heeft een handelingsgericht karakter. De 'toetskalender' sluit aan bij de jaarplanning van de cycli van het werken met groepsplannen, zodat de leraar bij het invullen van groeps- en leerlingoverzichten zoveel mogelijk beschikt over actuele toetsgegevens. De observatie en het onderzoek dat de leraar doet richt zich vooral op het zien, onderzoeken en benoemen van concrete ontwikkelingsmogelijkheden van leerlingen en de condities waaronder die ontwikkeling het beste kan plaatsvinden.

"De leraar voert een groepsbespreking met de intern begeleider waarin de afgelopen periode wordt geëvalueerd. De leraar geeft antwoord op de volgende vragen:

- *Hebben de leerlingen geprofiteerd van de aanpak in het vorig groeps-/handelingsplan?*
- *Zo ja, moet deze aanpak in het nieuwe groepsplan/ handelingsplan voortgezet worden?*
- *Zo nee, welke aanpassingen zijn nodig?*

Het onderwijs en de aandachtspunten voor de nieuwe periode worden vastgelegd in een nieuw groepsplan / handelingsplan. Daarnaast wordt in de bespreking gesproken over hoe de leraar tegen zichzelf aankijkt:

- *Hoe verloopt het werken met het groepsplan/ handelingsplan?*
- *Waar loop je tegen het opstellen en de uitvoering tegenaan?*
- *Hoe los je het een volgende keer op?"*

Kenmerkende situatie hulpverlening/alarmering

Binnen de school- en zorgpraktijk gericht op hulpverlening/alarmering is het inhoudelijke accent gericht op zorg voor de 'hele leerling'. Dit betekent dat de zorg gericht is op de cognitieve, emotionele en sociale (leer- en) ontwikkelingsproblemen van leerlingen. Zorg wordt veelal gezien als specialisme en het accent ligt op diagnose en verwijzing, naast het standaardprogramma. Voor leerlingen die in aanmerking komen voor zorg worden handelingsplannen opgesteld naast het standaardprogramma.

Het evalueren van de zorg aan leerlingen is gericht op het controleren van afspraken en het tussentijds bijstellen en optimaliseren van het zorgtraject van de individuele leerling. Bijstelling van het handelingsplan vindt veelal plaats per vak-/ontwikkelingsgebied en per handelingsplan. Tijdens het verloop van de uitvoering van het handelingsplan worden de resultaten en knelpunten regelmatig door betrokkenen besproken. Het evalueren van de handelingsplannen gebeurt veelal binnen het zorgteam, mondeling of via een formulier of vragenlijst. Daarnaast kunnen er (half)jaarlijkse leerlingbesprekingen plaatsvinden met het schoolteam. Monitoring tijdens het uitvoeren van het handelingsplan vindt weinig plaats en gebeurt veelal op basis van resultaatmetingen aan het einde van een zorgtraject van een leerling.

"De leraar heeft de afgelopen 5 weken tijdens alle lesactiviteiten in de groep een leerling met leesproblemen extra hulp geboden bij het maken van leesopdrachten tijdens lessen wereldoriëntatie. Na iedere wereldoriëntatie probeert de leraar de resultaten van de leerling

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

vast te leggen met behulp van een observatieformulier. Aan het einde van de week evalueert de leraar of de resultaten van de leerling in het begrijpend lezen en schrijven zijn vooruitgaan. De vraag die de leraar hierbij stelt is of de activiteiten volgens planning verlopen of dat er wijzigingen moeten plaatsvinden in de begeleiding van de leerling in de klas.”

“Na 3 weken waarin de leraar activiteiten heeft uitgevoerd in de klas voor de leerling met leesproblemen heeft de leerkracht een gesprek met de intern begeleider en de rt-er over de resultaten die de leerling nu laat zien. Bekeken wordt ook of het individueel handelingsplan bijgesteld moet worden. De leraar bereidt dit gesprek voor en probeert een antwoord te formuleren op de vraag of de resultaten zijn behaald en of er verbeteringen moeten worden aangebracht in de aanpak.”

BEROEPSTAAK verzamelen en ordenen

2. Verzamelen en ordenen van leerlinggegevens

Indicatoren bekwaamheden

Startbekwaam niveau

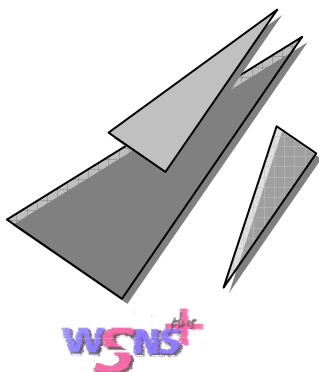
De leraar basisonderwijs:

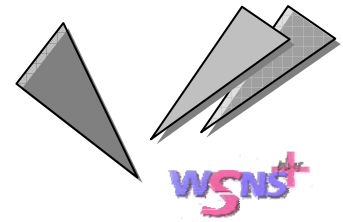
- verzamelt actuele en relevante gegevens van alle leerlingen uit een groep in (groeps)overzichten voor de verschillende ontwikkelings- en vak-/vormingsgebieden (taal, rekenen enz.) en het pedagogische domein (sociaal-emotionele ontwikkeling, werkhouding, taakaanpak);
- kan gegevens verzamelen tijdens de evaluatie en uitvoering van het groepsplan/onderwijsactiviteitenplan op vooraf vastgestelde tijdstippen die in de ‘toetskalender’ van school zijn opgenomen;
- is deskundig in de wijze waarop leerlingen leren, zoals leerstijl, probleemaanpak, communicatiestijl e.a. en kan hierover gegevens vastleggen;
- kan gegevens vastleggen over de wijze waarop leerlingen zich sociaal-emotioneel ontwikkelen en functioneren in de groep, zoals motivatie, samenwerken, aandacht vragen, zelfstandig werken;
- kan de vorderingen/gegevens van leerlingen vastleggen in een (digitaal) leerlingvolgsysteem;
- kan inschatten waar informatie ontbreekt en dit alsnog verzamelen;
- pleegt zonnodig overleg met collega’s en/of relevante externe begeleiders om extra informatie te verkrijgen over de ontwikkeling van de leerling(en);
- kan verschillende toetsvormen (meetinstrumenten) en procedures (protocollen) hanteren voor verschillende ontwikkelings- en vak-/vormingsgebieden (zoals voor lezen, rekenen, sociaal-emotionele ontwikkeling ed.);
- kan methodegebonden en methodeonafhankelijke toetsen afnemen bij leerlingen;
- kan analyses van toetsen en gemaakt werk van leerlingen maken;
- is in staat systematisch observaties uit te voeren tijdens gebeurtenissen en interacties van leerlingen in leersituaties;
- kan gesprekken met ouders voeren over de ontwikkeling van hun kind(eren) en hen om gerichte informatie vragen.

HBO+ niveau (ervaren – excellent)

De leraar basisonderwijs:

- draagt zorg voor verslaglegging en dossiervorming van gesprekken en begeleidingsactiviteiten met externe begeleiders (zorgverleners).

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

Succescriteria

Startbekwaam niveau

- De verzamelde gegevens moeten actueel en relevant zijn en de leraar steun bieden om specifieke onderwijsbehoeften van leerlingen te benoemen.
- De verzamelde gegevens bevat informatie over zowel sterke als zwakke kanten, als stimulerende en compenserende kwaliteiten van een leerling.
- Tijdens het verzamelen van leerlinggegevens voor het groepsoverzicht wordt gebruik gemaakt van meerdere informatiebronnen en/of 'beoordelaars' zoals: methodeonafhankelijke en methodegebonden toetsen, observaties in de groep, observatielijsten, signaleringslijsten, vorderingen op leer- en ontwikkelingslijnen, gesprekken met leerlingen, gesprekken met ouders en foutenanalyses.
- De leerlinggegevens moeten overdraagbaar zijn.

Koppeling aan SBL-competenties

Competentie 1: interpersoonlijk competent

Competentie 2: pedagogisch competent

Competentie 3: vakinhoudelijk & didactisch competent

Competentie 4: organisatorisch competent

Kenmerkende situatie preventie/afstemming

“De leraar verzamelt in een groepsoverzicht alle relevante gegevens van alle leerlingen uit de groep. In het overzicht worden de resultaten opgenomen van methodeonafhankelijke en methodegebonden toetsen, maar ook van observaties en de specifieke instructiebehoeften van de (sub)groep. Het groepsoverzicht wordt bijgehouden afhankelijk van de looptijd van het groepsplan. Het groepsoverzicht wordt bijgesteld en besproken met de interne begeleider.”

Kenmerkende situatie hulpverlening/alarmering

“Volgens de toetskalender op de school, moet de leraar de komende week de leerlingen individueel toetsen op het gebied van rekenen en spelling. Hierbij moeten de juiste toetsprocedures gevolgd worden en moeten de gegevens op een overzichtelijke wijze worden vastgelegd.”

“Het is aan het einde van het schooljaar. De leraar is bezig met het vastleggen van de laatste toetsresultaten en het bijwerken van alle leerlinggegevens. De administratie moet inzichtelijk zijn voor de collega die in het nieuwe schooljaar de groep overneemt.”

2.4 Uitwerking van beroepstaken: handelingsgericht werken in de groep (begrijpen)

BEROEPSTAAK signaleren

1. Signaleren van specifieke onderwijsbehoeften bij leerlingen

Indicatoren bekwaamheden

Startbekwaam niveau

De leraar basisonderwijs:

- kan specifieke onderwijsbehoeften van leerlingen in kaart brengen;
- kan hulpvragen van leerlingen onderzoeken;

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

- kan specifieke hulpvragen van een leerling binnen een ontwikkelings- en vak-/vormingsgebied onderzoeken;
- kan aangeven aan de hand van de verzamelde leerlinggegevens/groepoverzichten welke specifieke (didactische) ondersteuning leerlingen nodig hebben;
- kan aangeven welke leerlingen specifieke pedagogische ondersteuning behoeften hebben;
- pleegt overleg met de intern begeleider, ouders, collega's uit het (zorg)team en/of andere (externe) begeleiders om de specifieke behoeften van een leerling scherper te krijgen;
- is in staat te reflecteren over de gehanteerde criteria voor het signaleren.

HBO+ niveau (ervaren – excellent)

De leraar basisonderwijs:

- kan specifieke hulpvragen van een leerling binnen een ontwikkelings- en vak-/vormingsgebied onderzoeken;
- kan een intake- en/of verwijzingsprocedure opstarten voor het verder (extern) onderzoeken en begeleiden van specifieke onderwijsbehoeften van leerlingen;
- formuleert samen met het schoolteam en/of externe samenwerkingspartners standaarden en richtlijnen voor selectie van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften;
- bewaakt tijdens het uitvoeren van de signalering van leerlingen de afspraken en richtlijnen die gelden op school- en/of samenwerkingsniveau.

Succescriteria

Startbekwaam niveau

- Tijdens het signaleren wordt zowel gekeken naar leerprestaties en de fase in de ontwikkeling t.o.v. het landelijk gemiddelde als naar het ontwikkelingsperspectief en verschillen in leerstijlen.
- Signaleren gebeurt zowel proactief (vooruitlopend op) als tussentijds en achteraf (na de onderwijsactiviteiten).
- Het dossier van de leerling en de groep is zo compleet mogelijk.
- Tijdens het signaleren vindt overleg/samenwerking plaats met de intern begeleider en eventueel andere (externe) begeleiders en/of ouders.
- Het signaleren en verzamelen van specifieke onderwijsbehoeften van leerlingen heeft een handelingsgericht karakter.

Koppeling aan SBL-competenties

Competentie 2: pedagogisch competent

Competentie 3: vakinhoudelijk & didactisch competent

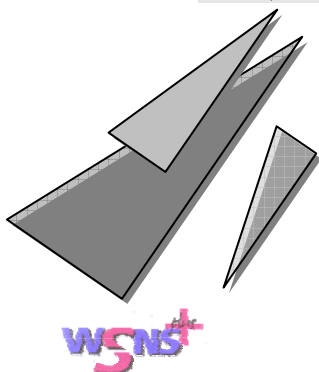
Competentie 4: organisatorisch competent

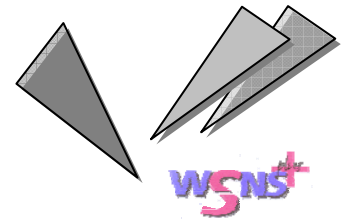
Competentie 5: competent in het samenwerken met collega's

Kenmerkende situatie preventie/afstemming

De verzamelde gegevens in de groeps- en leerlingoverzichten worden door de leraar ingezet om specifieke didactische- en pedagogische onderwijsbehoeften van leerlingen in de groep te signaleren en te benoemen. Het doel van signaleren en benoemen is om de onderwijsondersteuning (inclusief zorgactiviteiten) zo optimaal mogelijk te maken.

“De leraar en intern begeleider bespreken de groepsoverzichten en gaan in op de leerlingen met specifieke didactische en pedagogische onderwijsbehoeften. Deze besprekingen kunnen discussie opleveren als: “Welke criteria hanteer je voor leerlingen om specifieke onderwijsbehoeften vast te stellen?, Welke ‘standaarden’ leggen we aan?” Op schoolniveau worden afspraken gemaakt over

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

het hanteren van richtlijnen en wie welke verantwoordelijkheid heeft bij de uitvoering van de afspraken en richtlijnen.

Als er ernstige vermoedens zijn van een bepaalde stoornis of problematiek (autisme, dyslexie, adhd ed.) kan in de groepsbespreking en na overleg met de ouders het besluit worden genomen om een specifieke signaallijst in te vullen (al dan niet met behulp van een externe deskundige). Moet er extra (intern) handelingsgericht onderzoek of observatie plaatsvinden dan gebeurt dit zoveel mogelijk door de leraar zelf. De leraar kan hierbij wel collegiale consultatie vragen van de intern begeleider, remedial teacher of andere deskundigen.”

Kenmerkende situatie hulpverlening/alarmering

Het verzamelen en evalueren van leerresultaten van leerlingen heeft vooral als doel om mogelijke leer- en/of ontwikkelingsproblemen bij individuele leerlingen systematisch vast te leggen. Bij het in kaart brengen van de onderwijsbehoeften van het individuele kind ligt de focus op het inrichten van extra leertrajecten/leerprogramma's naast het bestaande lesprogramma van de groep. Als de zorgactiviteiten in te bouwen zijn binnen het programma dat de leraar in de groep aanbiedt, kan de leerling geholpen worden in de groep. Anders zal extra ondersteuning buiten de groep plaatsvinden door interne of externe zorgspecialisten.

“De leraar signaleert een individuele leerling in de groep en is hierbij gericht op het vinden van specifieke kindkenmerken en afwijkingen van het landelijke gemiddelde in het leerproces en leerresultaten. Als er meer onderzoek moet plaatsvinden naar de specifieke leer- en ontwikkelingsproblemen dan wordt de intern begeleider en/of remedial teacher ingeschakeld om de leerling verder te onderzoeken.

BEROEPSTAAK benoemen

2. Benoemen van specifieke onderwijsbehoeften

Indicatoren bekwaamheden

Startbekwaam niveau

De leraar basisonderwijs:

- werkt doelgericht door doelen vast te stellen voor een bepaalde tijd op basis van de leerlijnen;
- stelt vast wat de specifieke didactische behoeften van de (individuele) leerlingen uit de groep zijn (zoals instructie, leerstof, activerende werkvormen, aanpak, inrichting leeromgeving, etc.);
- stelt vast wat de specifieke pedagogische behoeften van de (individuele) leerlingen in de groep zijn (zoals instructie, leerstof, activerende werkvormen, aanpak, inrichting leeromgeving, etc.);
- kan het handelen van leerlingen begrijpen en plaatsen in de (gehele) ontwikkelingslijn;
- heeft zicht op de zone van naaste ontwikkeling van leerlingen;
- is in staat te reflecteren over de wisselwerking tussen leraargedrag, onderwijsomgeving en de leerresultaten en het handelen (gedrag) van de betrokken leerling;
- is in staat om handelingsgericht onderzoek (toetsen, observeren, leerlinggesprekken) te verrichten als de onderwijsbehoeften van een leerling nog onduidelijk zijn;
- schakelt ondersteuning in van de intern begeleider en/of remedial teacher als verder intern of extern onderzoek nodig is om de specifieke onderwijsbehoeften van een leerling vast te stellen;
- kan onderzoeksvragen formuleren.

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

HBO+ niveau (ervaren – excellent)

De leraar basisonderwijs:

- kan binnen de algehele leerlijn afgezet tegen de context van de onderwijssituatie (rol leerlingen en leraar) onderzoeken of er sprake is van specifieke ontwikkelings- en leerproblemen en stoornissen (zoals problemen in tweede taalverwerving, dyslexie, adhd, dyscalculie, ed.) en op basis hiervan vaststellen wat specifieke onderwijsbehoeften (kunnen) zijn van een leerling;
- kan met behulp van collegiale consultatie collega's ondersteunen in het vergroten van deskundigheid in het benoemen specifieke onderwijsbehoeften van zowel pedagogische als didactische aard.

Succescriteria

Startbekwaam niveau

- De specifieke onderwijsbehoeften worden zoveel mogelijk in termen van handelen van de leraar benoemd, waarbij de leraar zich richt op beïnvloedbare factoren. Het benoemen van kindkenmerken is hieraan ondergeschikt.
- Het benoemen van specifieke onderwijsbehoeften gebeurt in samenwerking met de intern begeleider en/of andere (externe) begeleiders en/of ouders.
- De specifieke onderwijsbehoeften van leerlingen en hieruit afgeleide onderzoeksvragen zijn helder en kunnen vertrekpunt zijn voor het opstellen van een handelingsplan.

Koppeling aan SBL-competenties

Competentie 2: pedagogisch competent

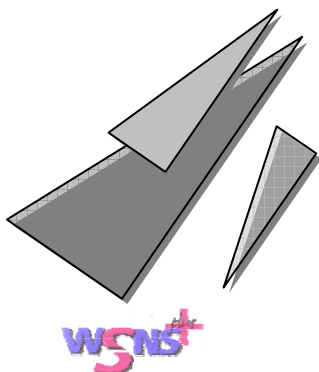
Competentie 3: vakinhoudelijk & didactisch competent

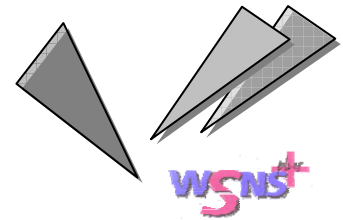
Competentie 4: organisatorisch competent

Competentie 5: competent in het samenwerken met collega's

Kenmerkende situatie afstemming

“De leraar heeft de groepsoverzichten bekeken en moet nu concreet benoemen welke specifieke didactische en pedagogische onderwijsbehoeften een bepaalde leerling nodig heeft. Dit gaat hij doen aan de hand van de volgende denkstappen en invulformat:”

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

<i>Dit weet ik</i>	<i>Dit doet het kind: (bekend na observatie)</i>	<i>Dit denkt het kind: (bekend na een gesprek)</i>	<i>Dit vraagt het kind (specifieke onderwijs- behoeften)</i>	<i>Dit gaat de leraar doen:</i>
<p>Het kind heeft structuur nodig.</p> <p>Het heeft moeite met de sommen door het tiental heen, bijv. 7 + 6, 13-8</p>	<p>Zit bij uitleg achterstevoren, friemelt aan spullen, loopt door de klas, roept door de klas.</p> <p>Denkt lang na voordat het een antwoord opschrijft. Kijkt naar de getallenlijn om het uit te rekenen. Raffelt aan het einde van de sommen af, lijkt of het dan gokt. Kijkt soms af bij andere kinderen.</p>	<p>Als ik niet weet waar ik aan toe ben, word ik onzeker en ga ik draaien en praten.</p> <p>Weer die sommen die ik niet snap.</p> <p>Ik kijk naar de getallenlijn, want dan kan ik tenminste zien en tellen wat ik moet doen.</p> <p>Ik kan deze sommen niet uit mijn hoofd maken, maar de juf mag niet zien dat ik op mijn vingers tel, want dat mag niet.</p>	<p>Steun mij door duidelijk te maken wat je van mij verwacht.</p> <p>Vertel me wat jij en ik achtereenvolgens gaan doen, en laat het me zien, zodanig dat ik het kan onthouden.</p> <p>Help me de sommen tot 10 en het splitsen te memoriseren. Laat me daarin op een leuke manier oefenen, o.a. met Syso.</p> <p>Geef me ondersteunend materiaal met een stappenplan, zodat ik de stappen kan automatiseren en laat me 'afkijken' van een sommenblad tot 10 met antwoorden.</p>	<p>Vraagt na of ik het begrepen heb. En laat me de stappen nog eens zien.</p> <p>Werkt met picto's.</p> <p>Gebruikt concrete woorden.</p> <p>Zegt tegen me: "Probeer het maar, het lukt je vast wel, ik kom zo even bij je om samen te kijken hoe het gaat."</p> <p>Vertelt me wat goed ging en laat me zelf ontdekken waardoor dit kwam.</p> <p>Gaat met Syso aan de slag om de sommen tot 10 te splitsen en te laten memoriseren.</p>

Kenmerkende situatie hulpverlening/alarmering

De focus ligt niet op het benoemen van 'onderwijsbehoeften' van leerlingen, maar op het benoemen van de problemen in het leerproces van een leerling. Vanuit de leerlingkenmerken wordt gekeken of de leerling moeite heeft of kan krijgen met het onderwijsaanbod in de klas en of er een apart begeleidingstraject opgezet moet worden.

"Om de leerling met PDD-NOS in de klas te helpen, geeft de leraar aan in het leerlingoverzicht of individueel handelingsplan met welke extra ondersteunings- en instructiemiddelen hij met de leerling in de klas gaat werken. Daarnaast welke begeleiding de leerling krijgt van de remedial teacher en/of intern begeleider in of buiten de klas. De afweging die de leraar gebruikt bij het kiezen van geschikte (hulp)middelen is of deze aansluiten bij de (methode)lessen zoals die gegeven worden in de klas (en bijbehorende organisatievormen)."

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

BEROEPSTAAK clusteren

3. Clusteren van leerlingen met vergelijkbare behoeften

Indicatoren bekwaamheden

Startbekwaam niveau

De leraar basisonderwijs:

- gaat na hoe hij/zij in de groep en binnen de verschillende onderwijsactiviteiten omgaat met verschillen in onderwijsbehoeften tussen leerlingen;
- kan leerlingen met vergelijkbare didactische en pedagogische onderwijsbehoeften clusteren op basis van het groepsoverzicht (dat is verkregen middels het evalueren, verzamelen, signaleren en benoemen van onderwijsbehoeften);
- is in staat patronen te ontdekken in het kiezen van activiteiten voor de gehele groep, subgroepen en/of met individuele leerlingen;
- kan passende differentiatievormen kiezen en klassenmanagement inzetten bij het clusteren van leerlingen;
- kan differentiatie- en organisatievormen aansluiten bij de leerlijn (en soms specifieke vakdidactische kenmerken) van een afzonderlijk ontwikkelings- of vak-/vormingsgebied;
- bespreekt de (her)clustering van leerlingen tijdens groepsbesprekingen met de intern begeleider en/of collega's in het (zorg)team;
- reflectie op de eigen mogelijkheden en grenzen t.a.v. klassenmanagement en organisatie in de groep;
- zicht hebben op organisatievormen en maatregelen om het klassenmanagement te optimaliseren.

HBO+ niveau (ervaren – excellent)

De leraar basisonderwijs:

- kan leraren in het team coachen en professionaliseren in het toepassen van klassenmanagement en differentiatievormen;
- kan meedenken en helpen bij het ontwikkelen van een visie op schoolniveau ten aanzien van het inzetten van differentiatievormen en het groeperen van leerlingen.

Succescriteria

Startbekwaam niveau

- De clustering is flexibel en tijdelijk van aard.
- Het clusteren van leerlingen moet haalbaar zijn qua klassenmanagement en differentiatiecapaciteit van de betreffende leraar zelf.
- Er wordt rekening gehouden met het inzetten van anderen, zoals klassenassistent, remedial teacher ed.

Koppeling aan SBL-competenties

Competentie 2: pedagogisch competent

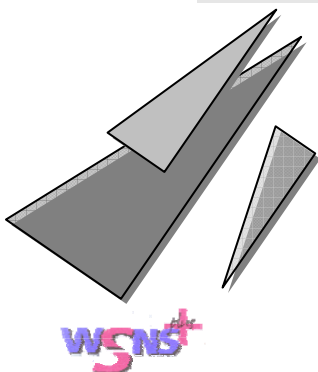
Competentie 3: vakinhoudelijk & didactisch competent

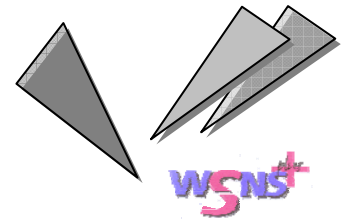
Competentie 4: organisatorisch competent

Competentie 5: competent in het samenwerken met collega's

Kenmerkende situatie preventie/afstemming

“De leraar kijkt naar aanleiding van het groepsoverzicht en de groepsbespreking met de intern begeleider welke leerlingen overeenkomstige vorderingen hebben gemaakt en dezelfde instructiebehoeften hebben. Door dit ‘clusteren’ van leerlingen ontdekken ze patronen in de hele

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

groep. Dit helpt de leraar bij het kiezen van activiteiten voor de gehele groep, subgroepen en individuele leerlingen.”

Kenmerkende situatie hulpverlening/alarmering

Deze beroepstaak is in principe niet van toepassing in deze ‘zorgpraktijk’. Met het clusteren van leerlingen wordt per definitie uitgegaan van adaptief of inclusief onderwijs, waarbij leerlingen flexibel gegroepeerd zijn en niet allemaal met dezelfde leerstof aan de slag zijn.

2.5 Uitwerking van beroepstaken: handelingsgericht werken in de groep (plannen)

BEROEPSTAAK uitwerken

1. Uitwerken van een groepsplan of onderwijsactiviteiten voor de groep

Indicatoren basisbekwaamheden

Startbekwaam niveau

De leraar basisonderwijs:

- kan strategische keuzes maken: welke stappen en/of prioriteiten gaan voor andere stappen;
- kan op basis van de didactische en pedagogische onderwijsbehoeften van de leerlingen het onderwijsaanbod ontwerpen dat aansluit bij de clustering van leerlingen (hele groep, subgroepen en/of individuele leerlingen);
- stelt een didactisch en pedagogisch groepsplan op voor een bepaalde periode waarin aanwijzingen, aanpakken en richtlijnen voor het onderwijs aan de groep leerlingen staan omschreven;
- kan duidelijk leer- en ontwikkelingslijnen (inclusief cruciale leermomenten) omschrijven;
- kan op basis van inzicht in de leerlijnen bepalen welke (didactische) stappen/prioriteiten elkaar moeten opvolgen;
- kan aanwijzingen, aanpakken en richtlijnen hanteren die speciaal ontwikkeld zijn voor bepaalde pedagogische- en didactische onderwijsbehoeften in een afzonderlijk ontwikkelings- of vak-/vormingsgebied (zoals aanpakken en richtlijnen voor omgaan met Nederlands als tweede taal, stoornissen in het autisme spectrum, leesproblemen en dyslexie, adhd, rekenproblemen en dyscalculie ed.);
- bespreekt tijdens groepsbesprekingen met de intern begeleider en/of collega's uit het (zorg)team het opgestelde groepsplan of de onderwijsactiviteiten in de groep en de wijze waarop het onderwijsaanbod is ontworpen;
- schakelt waar nodig ondersteuning in bij anderen.

HBO+ niveau (ervaren – excellent)

De leraar basisonderwijs:

- kan op basis van inzicht in de leerlijnen bepalen welke (didactische) stappen/prioriteiten elkaar moeten opvolgen;
- kan aanwijzingen, aanpakken en richtlijnen hanteren die speciaal ontwikkeld zijn voor bepaalde pedagogische- en didactische onderwijsbehoeften in een afzonderlijk ontwikkelings- of vak-/vormingsgebied (zoals aanpakken en richtlijnen voor omgaan met Nederlands als tweede taal, stoornissen in het autisme spectrum, leesproblemen en dyslexie, adhd, rekenproblemen en dyscalculie ed.);

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

- kan een leerlingvolgsysteem opzetten en bijstellen voor de school dat aansluit op keuzes ten aanzien van differentiatievormen die door de school worden gehanteerd;
- coördineert en/of werkt samen met collega's uit het team om te bekijken en te bespreken hoe het opstellen en uitvoeren van groepsplannen in de onder-, midden-, en bovenbouw vorm krijgt;
- biedt collegiale consultatie/coaching aan bij de professionalisering van leraren in het werken met groepsplannen.

Succescriteria

Startbekwaam niveau

Een groepsplan wordt opgesteld in een vast (digitaal) format, waarin aangegeven wordt:

- welke doelen worden nagestreefd per leerlijn;
- welk periode de doelen bestrijken;
- uit welke inhoud het onderwijsaanbod bestaat;
- welke methodiek(en) en differentiatievormen worden aangeboden;
- op welke wijze de leraar het aanbod organiseert;
- op welke wijze de leraar evalueert of de gestelde doelen bereikt zijn.

Een planning van onderwijsactiviteiten van de groep wordt opgezet in een vast (digitaal) format, waarin aangegeven wordt:

- welke doelen worden nagestreefd voor de activiteiten van de verschillende ontwikkelings- en vak-/ vormingsgebieden;
- welk periode de activiteiten en doelen bestrijken;
- uit welke inhoud het onderwijsaanbod bestaat;
- welke methodiek(en) en differentiatievormen worden aangeboden;
- op welke wijze de leraar het aanbod organiseert;
- op welke wijze de leraar evalueert of de gestelde doelen bereikt zijn.

Koppeling aan SBL-competenties

Competentie 2: pedagogisch competent

Competentie 3: vakinhoudelijk & didactisch competent

Competentie 4: organisatorisch competent

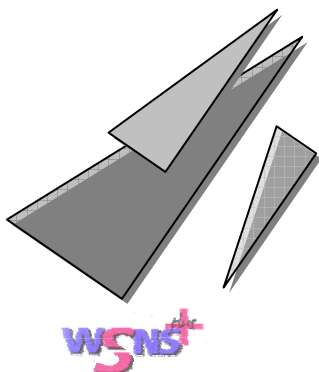
Competentie 5: competent in het samenwerken met collega's

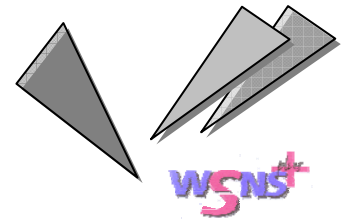
Competentie 6: competent in het samenwerken met de omgeving

Kenmerkende situatie preventie/afstemming

De school werkt met gedifferentieerde doelen, registreert de ontwikkelingen en leerprestaties van kinderen, heeft hoge verwachtingen van de leerlingen, en geeft kinderen (in groepjes) instructie en feedback. Bij het omgaan met verschillen in onderwijsbehoeften van leerlingen in de klas hebben leraren extra hulp of ondersteuning nodig. Veelal wordt in de school gewerkt volgens 'samenwerkend onderwijzen'. Leraren moeten samenwerken met en hebben behoefte aan praktische en flexibele ondersteuning van andere (gespecialiseerde) collega's. Omdat de extra hulp en ondersteuning flexibel is, wordt het werken in de klas gekenmerkt door goede coördinatie en planning.

"De leraar maakt op basis van het groepsoverzicht en de (in de groepsbespreking) vastgestelde instructiebehoeften een clustering van leerlingen en noteert vervolgens op het groepsplanformulier het onderwijsaanbod voor de hele groep, subgroepen en individuele leerlingen.

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

Kenmerkende situatie hulpverlening/alarmering

“De leraar houdt bij het voorbereiden van zijn lessen voor de verschillende vak-/vormingsgebieden (methodelessen) rekening met extra begeleidingstrajecten van leerlingen (en individuele handelingsplannen). Hij noteert in zijn lesvoorbereidingen of dag-/weekplanning hoe hij tijdens de lessen hieraan praktisch uitvoering geeft.”

BEROEPSTAAK uitwerken

2. Uitwerken van een individueel handelingsplan

Indicatoren bekwaamheden

Startbekwaam niveau

De leraar basisonderwijs:

- beslist op basis van een leerlingbespreking met de interne begeleider en/of collega's uit het zorgteam dat een individueel handelingsplan wordt aangeboden als onderdeel van het groepsplan;
- is in staat een individueel handelingsplan te ontwerpen (in samenwerking met de interne begeleider en/of andere -externe- begeleiders (geldt in ieder geval voor geïndiceerde leerlingen));
- kan strategische keuzes maken: prioriteiten stellen voor het individuele handelingsplan;
- zorgt ervoor dat in het individuele handelingsplan systematisch en met een duidelijke planning wordt gewerkt;
- zorgt ervoor dat het individuele handelingsplan doelgericht is;
- kan strategische keuzes maken en doelen stellen voor pedagogische- en didactische onderwijsbehoeften van een individuele leerling in een bepaald ontwikkelings- en vak/vormingsgebied;
- kan aanwijzingen, aanpakken en richtlijnen hanteren die speciaal zijn ontwikkeld voor specifieke pedagogische- en didactische onderwijsbehoeften in een afzonderlijk ontwikkelings- of vak-/vormingsgebied (zoals aanpakken en richtlijnen voor omgaan met Nederlands als tweede taal, stoornissen in het autisme spectrum, leesproblemen en dyslexie, adhd, rekenproblemen en dyscalculie ed.);
- werkt samen met leerling, ouders, intern begeleider, remedial teacher en andere (externe) begeleiders aan een goede onderlinge afstemming (en communicatie) van de begeleiding;
- is in staat om de uitvoering te organiseren (klassenmanagement).

HBO+ niveau (ervaren – excellent)

De leraar basisonderwijs:

- kan strategische keuzes maken en doelen stellen voor pedagogische- en didactische onderwijsbehoeften van een individuele leerling in een bepaald ontwikkelings- en vak-/vormingsgebied;
- kan aanwijzingen, aanpakken en richtlijnen hanteren die speciaal zijn ontwikkeld voor specifieke pedagogische- en didactische onderwijsbehoeften in een afzonderlijk ontwikkelings- of vak-/vormingsgebied. (zoals aanpakken en richtlijnen voor omgaan met Nederlands als tweede taal, stoornissen in het autisme spectrum, leesproblemen en dyslexie, adhd, rekenproblemen en dyscalculie ed.)
- kan leerlingen aanmelden bij externe begeleidingsinstanties zoals logopedie, maatschappelijk werk, GGD, schoolverpleegkundige;

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

- kan ouders om toestemming vragen voor het zetten van stappen t.a.v. (door)verwijzing en/of inschakelen van externe begeleiding en consultatie voor hun kind en het geven van informatie aan derden;
- kan ouders begeleiden in de aanmeldingsprocedure voor externe begeleiding en/of (door)verwijzing naar andere scholen;
- kan het (digitale) individuele handelingsplan en/of (digitale) leerlingdossier in bewaring houden en zorgdragen voor een goede dossiervorming;
- is in staat om de uitvoering te organiseren (klassenmanagement);
- draagt zorg voor het aanmelden en (door)verwijzen van leerlingen bij andere scholen en/of zorginstellingen;
- onderhouden van contacten met samenwerkingspartners binnen de externe zorgstructuur, zoals regionaal WSNS-verband, PCL ed.

Succescriteria

Startbekwaam niveau

- Doel van het (digitale) individuele handelingsplan is om een leerling weer binnen een groepsplan of de onderwijsactiviteiten in de groep te kunnen gaan begeleiden.
- Het individuele handelingsplan is afgestemd op het groepsplan of de onderwijsactiviteitenplanning van de groep en heeft eenzelfde looptijd.
- In het individuele handelingsplan staan de onderwijsbehoeften van de leerling centraal en wordt het eigen handelen van de leraar en/of andere (externe) begeleiders hieraan gerelateerd.

Koppeling aan SBL-competenties

Competentie 1: interpersoonlijk competent

Competentie 2: pedagogisch competent

Competentie 3: vakinhoudelijk & didactisch competent

Competentie 4: organisatorisch competent

Competentie 5: competent in het samenwerken met collega's

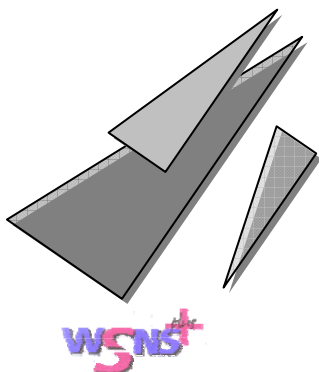
Competentie 6: competent in het samenwerken met de omgeving

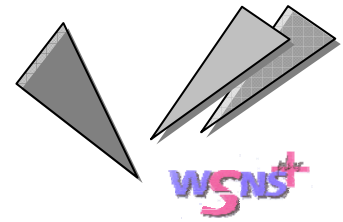
Kenmerkende situatie preventie/afstemming

Bij het omgaan met specifieke onderwijsbehoeften van leerlingen wordt vooral ingestoken op het groepsniveau. Het opstellen van een handelingsplan wordt incidenteel gedaan. Het wordt (bij een impasse) ingezet als ten aanzien van een specifiek probleem (hulpvraag) een afwijking van het groepsplan nodig is die zich niet laat oplossen in een groepsplan.

Het handelingsplan wordt door de leraar opgesteld, uitgevoerd en geëvalueerd. Daarbij kan hij ondersteuning hebben van de intern begeleider en/of remedial teacher. Het handelingsplan is afgestemd op/onderdeel van het groepsplan en heeft dezelfde looptijd. Het heeft als doel dat de leerling weer binnen het groepsplan begeleid kan worden.

Het besluit om een handelingsplan op te stellen wordt in de leerlingbespreking gedaan. De leerlingbespreking is altijd afgestemd op de groepsbesprekingen. De intern begeleider voert de regie over de leerlingbesprekingen en leidt deze ook. De samenstelling van de leerlingbespreking kan per school/regio verschillen. Meestal zijn naast de betrokken (groeps)leraar/leraren en intern begeleider ook de remedial teacher, logopedist, orthopedagoog, psycholoog, maatschappelijk werker, ambulante begeleider ed. aanwezig. Of er is een (vaste) begeleider uit het zorgplatform van het samenwerkingsverband WSNS of schoolbegeleidingsdienst aanwezig. Soms kunnen leerlingbesprekingen ook een multidisciplinair karakter hebben, waarbij ook de

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

jeugdzorgmedewerkers, schoolmaatschappelijk werkers ed. aanwezig zijn. In de leerlingbesprekingen wordt het individuele handelingsplan geëvalueerd.

“De leraar laat het individuele handelingsplan onderdeel zijn van het groepsplan (incl. de looptijd) en gebruikt hiervoor ook hetzelfde format. In relatie tot de hulpvraag werkt hij alleen uit wat specifiek is aan de aanpak, doel(en), evaluatie etc. naast datgene wat in het groepsplan gebeurt. Het handelingsplan wordt na afronding en evaluatie (leerlingbespreking) bewaard in het (digitale) leerlingdossier van de school.”

Kenmerkende situatie hulpverlening/alarmering

Het individuele handelingsplan wordt opgesteld als leraren leer- of gedragsproblemen en/of stoornissen signaleren in de klas en merken dat de leerlingen de onderwijsactiviteiten gericht op het gemiddelde kind niet kunnen volgen. Het opstellen van een individueel handelingsplan kan binnen de school door verschillende personen worden gedaan. Dit is afhankelijk van de keuze die de school hierin maakt. Op de ene school zal de intern begeleider of remedial teacher het handelingsplan opstellen, uitvoeren en evalueren. Op een andere school moet de leraar dit plan opstellen en wordt hij hierbij ondersteund door de intern begeleider. Daarnaast bestaan er grote verschillen in het organiseren van de zorg: binnen of buiten de klas (al dan niet door externe specialisten). Als de zorg binnen de klas plaatsvindt, zal de leraar ook veel meer betrokken zijn bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van het handelingsplan. En zal hij zijn eigen handelen in de klas grotendeels moeten afstemmen op de leerling. Vindt de zorg buiten de klas plaats dan heeft de leraar weinig zicht op de extra zorg die geboden wordt en ziet hij alleen of de extra zorg effect heeft op het gedrag van de leerling binnen de klas. De verantwoordelijkheid voor het uitvoeren en evalueren van het handelingsplan zal dan komen te liggen bij de desbetreffende (externe) specialist en intern begeleider. In het handelingsplan is veelal een taakverdeling per niveau opgenomen: taken op niveau van de school (overleg met ouders, opzetten handelingsplan, concretiseren zorgstructuur), taken op niveau van samenwerkingsverband (afnemen toetsen en testen, interpreteren van diagnostische gegevens, beschrijven van begeleidingsperspectief en doelstellingenstructuur ed.) en taken op het niveau van de groepsleraar (toepassing methodiek, planning van de uitvoering, opvolgen van begeleidingsaanwijzingen en monitoring van de leerling).

“De leraar heeft samen met de intern begeleider de fasen van signalering, diagnose en het formuleren van oplossingen doorlopen en stelt op basis hiervan een individueel handelingsplan op voor de leerling in zijn klas. In dit handelingsplan wordt vastgelegd:

- * welke interne en externe zorg er ingezet wordt binnen en/of buiten de school;*
- * welke methodieken, planning en begeleidingsmogelijkheden de leraar of zorgspecialist inzet tijdens het werken met de leerling;*
- * hoe de leerling gevolgd wordt gedurende de periode van het handelingsplan.”*

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

2.6 Uitwerking van beroepstaken: handelingsgericht werken in de groep (realiseren)

BEROEPSTAAK uitvoeren

1. Het uitvoeren van de groepsplannen / onderwijsactiviteiten in de groep

Indicatoren basisbekwaamheden

Startbekwaam niveau

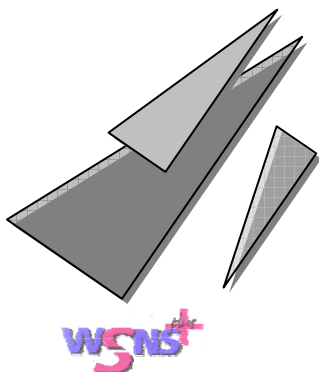
De leraar basisonderwijs:

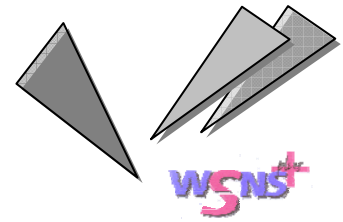
- kan het groepsplan of de onderwijsactiviteitenplanning uitvoeren voor de groep leerlingen;
- kan een dag- week-, maand en/of jaarplanning opzetten;
- kan differentiatievormen hanteren;
- is in staat klassenmanagement te voeren;
- kan een veilige en warme relatie met leerlingen in de groep aangaan en onderhouden;
- kan veiligheid en uitdaging in de leeromgeving tot stand brengen;
- kan leerlingen stimuleren tot zelfregulering, samenwerkend leren en reflectie;
- voert gesprekken met leerlingen;
- kan op basis van waarneming, verzamelde gegevens (logboek, klassenmap, registratieformulieren) en reflectie op het dagelijks handelen het groepsplan of de onderwijsactiviteitenplanning zonodig aanpassen;
- draagt ervoor zorg dat aanpassingen worden genoteerd in het groepsplan of de onderwijsactiviteitenplanning en het leerlingvolgsysteem en gecommuniceerd worden met andere betrokkenen;
- voert groepsbesprekingen met de intern begeleider en/of collega's uit het (zorg)team;
- voert gesprekken met de ouders van de leerlingen.

HBO+ niveau (ervaren – excellent)

De leraar basisonderwijs:

- draagt ervoor zorg dat aanpassingen worden genoteerd in het groepsplan of de onderwijsactiviteitenplanning en het leerlingvolgsysteem en gecommuniceerd worden met andere betrokkenen;
- bewaakt de inhoudelijke en procesmatige ontwikkeling van de leerlingen per leerlijn en kan op basis hiervan het handelen tijdens de onderwijsactiviteiten zonodig aanpassen;
- voert groepsbesprekingen met de intern begeleider en/of collega's uit het (zorg)team;
- voert gesprekken met de ouders van de leerlingen;
- werkt samen met andere betrokkenen (collega's, ouders en externe begeleiders) en geeft hen waar nodig begeleiding en/of aansturing in het begeleiden van speel- en leeractiviteiten in de groep;
- geeft begeleiding aan collega's en/of stagiaires tijdens het uitvoeren van het onderwijsactiviteitenplan of groepsplan;
- draagt zorg voor het hanteren van een afgesproken procedure van monitoring en bewaking van de uitvoering van onderwijsactiviteitenplannen of groepsplannen in de groep;
- bewaakt de (digitale) dossiervorming binnen de school en spreekt collega's hierop aan.

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

Succescriteria

Startbekwaam niveau

- De planning sluit aan op de afspraken in het onderwijsactiviteitenplan of groepsplan (en hiermee de specifieke onderwijsbehoeften van de leerlingen).
- Het onderwijsactiviteitenplan of groepsplan wordt uitgevoerd in de afgesproken periode zoals in het plan staat omschreven.
- De leraar stemt voortdurend het dagelijkse handelen af op de behoeften van de leerlingen.

Koppeling aan SBL-competenties

Competentie 1: interpersoonlijk competent

Competentie 2: pedagogisch competent

Competentie 3: vakinhoudelijk & didactisch competent

Competentie 4: organisatorisch competent

Competentie 5: competent in het samenwerken met collega's

Kenmerkende situatie preventie/afstemming

De school draagt zorg voor het monitoren en bewaken van de uitvoering van groeps- en individuele handelingsplannen. Hierin spelen de interne begeleider, de leraar en het (zorg)kernteam een belangrijke rol. Op basis van reflectie en waarneming past de leraar het groeps- of individueel handelingsplan aan. Alle aanpassingen worden vervolgens genoteerd in het leerlingvolgsysteem. De voortgang en aanpassingen worden regelmatig besproken met collega's.

Om effectief om te gaan met de verscheidenheid in de klas wordt gebruik gemaakt van het opstellen van verschillende doelen voor de (cluster van) leerlingen, alternatieve manieren voor het leren, flexibele instructie en het vormen van passende (homogene of heterogene) groepeeringsvormen.

“De leerkracht verdeelt de leerlingen in vier heterogene groepen (elk met een eigen kleur). Als het nodig is worden twee groepen gecombineerd voor een deel van het onderwijs. De grootte van de groepen hangt af van de specifieke didactische en pedagogische onderwijsbehoeften van de leerlingen. Maar soms hangt het ook af van het vakgebied. Zo wordt bijvoorbeeld bij muziek, natuurkunde en tekenen gewerkt in wat grotere groepen. Maar bij rekenen en taal zijn de groepen wat kleiner. Met een flexibele tijdschema zorgt de leraar ervoor dat niet alle leerlingen met hetzelfde bezig zijn of allemaal tegelijk in de klas zijn.”

“Op basis van het groepsplan worden dag- of weekplanningen gemaakt, waarin kort en bondig staat aangegeven welke activiteiten worden uitgevoerd. Door het werken met dag- of weekplanningen kijkt de leraar ook steeds terug op de voortgang van het groepsplan / handelingsplan.”

“De leraar houdt een journaal of logboek bij waarin kort observaties, ervaringen of feedback van collega's worden genoteerd die gebruikt kunnen worden voor eventuele bijstellingen van het groepsplan / onderwijsactiviteiten.”

Kenmerkende situatie hulpverlening/alarmering

Binnen deze schoolpraktijk wordt vaak niet gewerkt met het uitvoeren van groepsplannen. Wel worden er onderwijsactiviteiten gerealiseerd voor alle leerlingen in de klas op basis van vastgestelde leerstof binnen de diverse vak-/vormingsgebieden. De wijze waarop het onderwijs inhoudelijk wordt vormgegeven en georganiseerd, kan per school sterk verschillen, maar is vaak nog wel overdrachtsgericht. Waar de ene school nog sterk gericht is op 'vakkenonderwijs' en 'methodegebonden' lessen, is een andere school meer leerprocesgericht en werkt het met projecten, circuitmodel ed.

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

“De leraar verzorgt een lesactiviteit waarbij hij gebruik maakt van de differentiatievormen in de methode.”

BEROEPSTAAK uitvoeren

2. Het uitvoeren van individuele handelingsplannen

Indicatoren bekwaamheden

Startbekwaam niveau

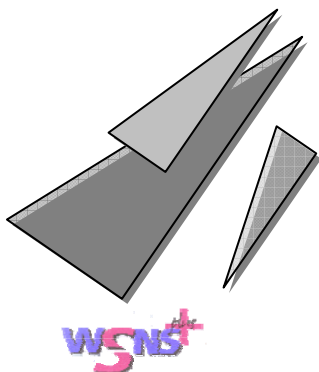
De leraar basisonderwijs:

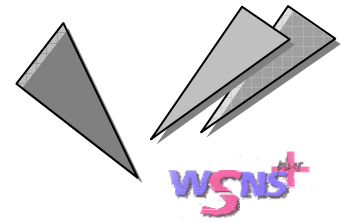
- kan in de reguliere context onderdelen van het individuele handelingsplan uitvoeren met de leerling;
- kan een dag-, week-, maand en/of jaarplanning opzetten;
- kan differentiatievormen hanteren;
- is in staat klassenmanagement te voeren;
- kan een veilige en warme relatie met de leerling aangaan en onderhouden;
- kan veiligheid en uitdaging in de leeromgeving tot stand brengen;
- kan de leerling stimuleren tot zelfregulering, samenwerkend leren en reflectie;
- voert gesprekken met de leerling;
- kan op basis van waarneming, verzamelde gegevens (logboek, klassenmap) en reflectie op het dagelijks handelen het individuele handelingsplan zonedig aanpassen;
- draagt ervoor zorg dat aanpassingen worden genoteerd in het individuele handelingsplan en gecommuniceerd worden met andere betrokkenen;
- voert leerlingbesprekingen met de intern begeleider, collega's uit het (zorg)team en/of externe begeleiders;
- voert gesprekken met de ouders van de leerling en houdt hen op de hoogte van de vorderingen;
- bewaakt de inhoudelijke en procesmatige ontwikkeling van de individuele leerling in de leerlijn en kan op basis hiervan het handelen tijdens de onderwijsactiviteiten zonedig aanpassen.

HBO+ niveau (ervaren – excellent)

De leraar basisonderwijs:

- draagt ervoor zorg dat aanpassingen worden genoteerd in het individuele handelingsplan en gecommuniceerd worden met andere betrokkenen;
- voert leerlingbesprekingen met de intern begeleider, collega's uit het (zorg)team en/of externe begeleiders;
- voert gesprekken met de ouders van de leerling en houdt hen op de hoogte van de vorderingen;
- werkt samen met andere betrokkenen (collega's, ouders en externe begeleiders) tijdens het aanbieden van onderwijsactiviteiten in de groep;
- geeft begeleiding aan collega's en/of remedial teacher tijdens het uitvoeren van het individuele handelingsplan;
- draagt zorg voor het hanteren van een afgesproken procedure van monitoring en bewaking van de uitvoering van het individuele handelingsplan (evt. met andere (externe) begeleiders);
- voert overleg met externe begeleiders en samenwerkingspartners over de externe zorgstructuur;

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

- bewaakt de (digitale) dossiervorming binnen de school en spreekt collega's en externe begeleiders hierop aan.

Succescriteria

Startbekwaam niveau

- De planning en uitvoering van activiteiten door de leraar (in de reguliere setting binnen de school) sluiten aan de afspraken in het individuele handelingsplan (en dus bij de planning en begeleidingsactiviteiten van andere -externe- begeleiders).
- Het individuele handelingsplan wordt uitgevoerd in de afgesproken periode zoals in het plan staat omschreven.
- De leraar stemt voortdurend het dagelijkse handelen af op de onderwijsbehoeften van de leerlingen.

Koppeling aan SBL-competenties

Competentie 1: interpersoonlijk competent

Competentie 2: pedagogisch competent

Competentie 3: vakinhoudelijk & didactisch competent

Competentie 4: organisatorisch competent

Competentie 5: competent in het samenwerken met collega's

Competentie 6: competent in het samenwerken met de omgeving

Kenmerkende situatie preventie/afstemming

Het uitvoeren gebeurt grotendeels hetzelfde zoals bij het uitvoeren van de groepsplannen / onderwijsactiviteiten. Het uitvoeren van het individuele handelingsplan is gekoppeld aan de uitvoering van het groepsplan.

“De leraar draagt zorg voor een goede afstemming tussen het groepsplan en het individuele handelingsplan van een leerling. De activiteiten in het individuele handelingsplan zijn overdraagbaar naar de activiteiten die in de groep worden uitgevoerd. Bij ondersteuning buiten de groep legt de betrokken collega en/of (externe) zorgspecialist vast samen met de leraar welke doelen, inhouden, aanpak, organisatie en evaluatievormen worden gehanteerd.”

“De leraar voert een oudergesprek waarin de voortgang van het individueel handelingsplan gekoppeld aan de activiteiten in het groepsplan van de leerling wordt uitgewisseld.”

Kenmerkende situatie hulpverlening/alarmering

“De leraar stelt waar nodig het handelingsplan bij (eventueel in samenspraak met de intern begeleider of andere zorgspecialisten) als de gestelde doelstellingen of gebruikte methodieken minder geschikt blijken te zijn.”

“De leraar voert een oudergesprek waarin de voortgang van het individueel handelingsplan van de leerling wordt uitgewisseld.”

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

2.7 Uitwerking van beroepstaken: organisatiegebonden taken (schoolniveau)

BEROEPSTAAK uitvoeren

1. Uitvoeren van organisatie- en beheerstaken ten behoeve van de interne zorg

Indicatoren bekwaamheden

Startbekwaam en HBO+ niveau

De leraar basisonderwijs:

- bewaakt de afstemming en samenhang van alle activiteiten die worden ondernomen voor de ondersteuning van specifieke onderwijsbehoeften van leerlingen;
- evalueert gehanteerde procedures, afspraken, regels ed.;
- wisselt verzamelde gegevens en feedback uit aan betreffende collega's;
- kan samenwerken met collega's tijdens het uitvoeren van het zorgbeleid op schoolniveau;
- participeert in (deel)teambijeenkomsten m.b.t. interne zorg zoals: overleg in een zorgteam of 'bouwteam' (onder-, midden en bovenbouw) en gezamenlijke groeps- en leerlingbesprekingen;
- kan informatie overdragen aan collega's over de ontwikkeling van de leerlingen in de groep;
- kan hulp vragen en bieden aan collega's in de vorm van collegiale consultatie, intervisie en/of teamteaching;
- kan groeps- en leerlinggegevens registreren volgens afspraken die binnen de school zijn gemaakt;
- kan de leeromgeving onderhouden en waar nodig aanpassen (inclusief orthotheek) binnen en buiten de school;
- past schoolinterne zorgprocedures toe (protocollen, rapportage onderwijskundige rapport etc.).

Succescriteria

Startbekwaam niveau

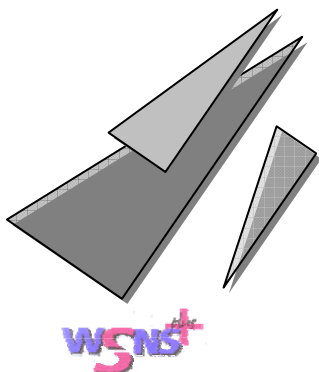
- Kan zodanig afspraken maken over en kennis overdragen van de ontwikkeling van de (groep) leerlingen dat de continuïteit in de begeleiding van leerlingen is gewaarborgd.
- De leraar kan werkrelaties aangaan.
- Samenwerking is constructief en gebaseerd op wederzijdse verantwoordelijkheid.
- De leraar is aanspreekbaar en in staat ook anderen aan te spreken.

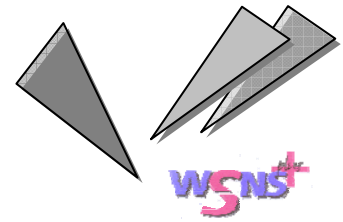
Koppeling aan SBL-competenties

Competentie: 5: competent in samenwerken met collega's

Kenmerkende situatie preventie/afstemming

Docenten en zorgverleners werken samen in een multidisciplinair kernteam en stemmen hun werk af op elkaar, met ouders, leerlingen en de school. Ze zijn verantwoordelijk voor de leer-, zorg- of vormingsarrangementen. Afhankelijk van het karakter van het arrangement functioneren er binnen de kernteams specialisten op o.a. het gebied van leerstoornissen, sociaal-emotionele begeleiding, gedragsproblematiek, inburgeringsproblemen en psychosomatische problemen. De deskundigen delen hun deskundigheid zoveel mogelijk met andere collega's. Deskundigheidsbevordering heeft plaats op basis van het teamontwikkelingsplan en persoonlijke ontwikkelingsplannen. En is erop gericht de

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

integratie van zorg en onderwijs te realiseren. Het onderwijs, leerlingenzorg en opvoeden is optimaal geïntegreerd en afgestemd op de ontwikkeling van leerlingen. Daarnaast staat brede competentieontwikkeling centraal.

“Ik heb als leraar in mijn groep verschillende leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften zitten. Hieronder zijn enkele leerlingen met leer- en gedragsstoornissen. Deze leerlingen worden door een ambulante begeleider gedurende 10 uur per week ondersteund in mijn groep. Als ik instructie geef aan de groep of in groepjes over bijvoorbeeld nieuwe leerstof, is de ambulante begeleider aanwezig om deze leerlingen hierin te ondersteunen. Hierna worden ze ondersteund als ze individueel of in groepjes gaan werken. We werken zo samen in de groep, waardoor ikzelf nu ook meer tijd heb om individueel met leerlingen te werken. En als één van ons een werkprobleem met een leerling heeft, is het gemakkelijker dit op te lossen. We helpen elkaar om een goede oplossing te vinden.”

“De leraar werkt samen met de gespecialiseerde leraar/zorgspecialist tijdens het werken met de groep leerlingen. Hij is samen met zijn collega verantwoordelijk voor de afstemming en planning van leerarrangementen op de onderwijsbehoeften van de leerlingen in de groep. In de groep zit een leerling met specifieke onderwijsbehoeften op het gebied van begrijpend lezen. De leraar heeft tijdens instructiemomenten gemerkt dat hij niet goed kan inspelen op de instructiebehoeften van de leerling. Hij besluit daarom feedback te vragen aan zijn collega die gespecialiseerd is in lezen (en leesproblemen en dyslexie). Tijdens het gesprek met zijn collega wordt met een bepaalde methodiek met de leraar in kaart gebracht hoe hij in de situaties met de leerling gehandeld heeft en wat hij hierin zou kunnen verbeteren.”

Kenmerkende situatie hulpverlening/alarmering

“De leraar merkt dat tijdens de begrijpend leesles een leerling steeds moeite heeft met het uitvoeren van de opdrachten uit de leesmethode. Na een aantal keren extra instructie te hebben gegeven aan de leerling en het bekijken van de toetsresultaten op het gebied van begrijpend lezen merkt de leraar dat de leerling achter blijft op de groep. Om hulp te bieden aan de leerling besluit de leraar om contact op te nemen met de interne begeleider om te kijken of er een extra begeleidingstraject opgezet moet worden voor de leerling. Tijdens het gesprek met de interne begeleider geeft de leraar informatie aan de interne begeleider over de leerling en wordt bekeken of er een individueel handlingsplan moet worden opgesteld voor extra begeleiding binnen en buiten de klas (door de remedial teacher).”

BEROEPSTAAK helpen

2. Helpen bij het ontwikkelen van de interne zorgstructuur van de school

Indicatoren bekwaamheden

Startbekwaam niveau

De leraar basisonderwijs:

- neemt deel aan bijeenkomsten die worden georganiseerd op schoolniveau (met het schoolteam) en/of interne werk-/projectgroepen ten aanzien van ‘zorg(thema’s)’;
- kan werken vanuit de visie en het beleid van de school t.a.v. ‘zorg’ en deze visie uitdragen aan anderen zoals (potentiële) ouders en externe personen/zorginstanties;
- heeft kennis van de interne zorgstructuur: relevante schooldocumenten, kennis van zorgplan en zorgprocedures;
- kan meedenken met en collega's ondersteunen bij visieontwikkeling, onderzoek en het organiseren van de interne zorgstructuur van de school.

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

HBO+ niveau (ervaren – excellent)

De leraar basisonderwijs:

- signaleert eventuele beleids- en toekomstgerichte items op het terrein van 'zorg' die voortkomen uit de eigen beroepsontwikkeling;
- heeft kennis van organisatie- en bestuursvormen van de school en de gehanteerde modellen/methodieken voor kwaliteitszorg, onderwijsverbetering en schoolontwikkeling
- stemt interne en externe ontwikkelingen rondom de zorgstructuur af op elkaar;
- is (gedeeltelijk) verantwoordelijk voor de verdere ontwikkeling van de interne zorgstructuur van de school.

Succescriteria

Startbekwaam niveau

- De leraar hanteert vormen van actie- en/of handelingsonderzoek om gesignaleerde problemen aan te pakken.
- De leraar brengt regelmatig nieuwe, relevante thema's ten aanzien van 'zorg' in en/of is in staat hierover mee te praten tijdens bijeenkomsten met collega's.

Koppeling aan SBL-competenties

Competentie: 5: competent in samenwerken met collega's

Kenmerkende situatie preventie/afstemming

Scholen die werken vanuit de oriëntatie preventie/afstemming kennen een geïntegreerde zorgstructuur. Leraren stemmen hun onderwijsaanbod af op de mogelijkheden en behoeften van leerlingen. De zorg die een leerling nodig heeft om zich zo optimaal mogelijk te ontwikkelen is een geïntegreerd onderdeel van het leerarrangement.

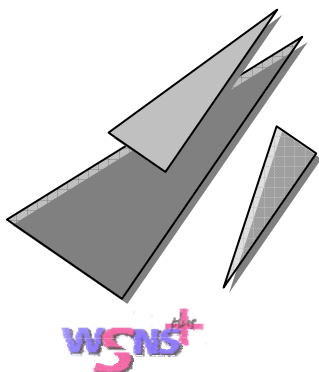
Op alle niveaus van de school wordt systematisch gewerkt aan de verbetering van de organisatie als geheel. Er is sprake van interne processturing: in de besturingsprocessen wordt het 'plan-do-check-act'-cirkel toegepast. Het beleid is sterk gericht op leerlingen en hun ouders. En is preventief: men wil problemen voorkomen. Het onderwijs is vraaggestuurd. De school werkt ook nadrukkelijk samen met de partners die een rol spelen in de 'levensloopbaan' van de leerlingen. Hierbij wordt gekeken per taak of de school geschikt is deze uit te voeren. Vraaggestuurde innovatie staat voorop.

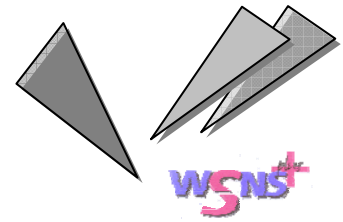
“Een andere voorwaarde die mijn schooldirecteur als noodzakelijk beschouwde, is dat ik als leraar voorbereid moet zijn op een leerling/leerlingen met (ernstige) verstandelijke beperkingen in de klas. En dat ik bereid moet zijn om meer met andere professionals in de klas te werken. Maar wat betekent dat voor mij als leraar als ik zo'n leerling in de klas krijg? En welke ondersteuning kan ik krijgen van anderen?”

Momenteel zijn wij binnen de school met ons team bezig om bovenstaande vragen voor onszelf te beantwoorden en met elkaar één lijn op te stellen hoe we met deze nieuwe situatie in de toekomst om willen gaan.”

Kenmerkende situatie hulpverlening/alarmering

Innovatie van de interne zorgstructuur gebeurt op basis van het verbeteren van tekortkomingen in de structuur of op basis van meetgegevens (curatief). De aansturing gebeurt veelal door kleinschalige verbeterideeën en zijn vaak individueel geïnitieerd. Innovatie-ideeën staan wel regelmatig op de agenda van vergaderingen van het zorgteam (specifieke personen die betrokken zijn bij het verlenen van interne zorg, zoals ib-er en rt-er).

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

“Tijdens het overdragen van leerlinggegevens naar een andere collega, loop ik als leraar steeds aan tegen het feit dat we geen gezamenlijke lijn hebben in het bijhouden van leerlingdossiers. Van de ene collega krijg je uitgebreide dossiers met hierin allerlei rapportages en aantekeningen per leerling. Terwijl ik van een andere collega alleen de toetsresultaten krijg. Hierdoor kost het veel tijd om een goed beeld te vormen van een leerling. Ik heb dit probleem aangekaart tijdens een teamoverleg en besloten is dat de intern begeleider gaat onderzoeken hoe we de overdracht beter met elkaar kunnen organiseren.”

2.8 Uitwerking van beroepstaken: organisatiegebonden taken (externe zorg)

BEROEPSTAAK samenwerken

1. Samenwerken met externe personen, instellingen en/of samenwerkingsverbanden aan externe zorg

Indicatoren bekwaamheden

Startbekwaam niveau

De leraar basisonderwijs:

- heeft kennis van de externe zorgstructuur: relevante documenten, kennis van zorgplan, zorgprocedures en de organisatie- en bestuursvormen binnen het (regionale) samenwerkingsverband;
- stelt zich op de hoogte van verwijstrajecten;
- kan samenwerken met en benodigde informatie overdragen in verwijstrajecten met ouders, verwijsc commissies (PCL, Commissie voor indicatiestelling ed.), andere scholen en zorginstellingen;
- neemt in overleg met de intern begeleider gericht contact op met instanties betrokken bij zorg (speciaal -basis- onderwijs, GGD, schoolbegeleidingsdienst);
- kan fungeren als contactpersoon (intermediair) voor ouders, andere scholen en externe begeleiders/zorginstanties;
- kan de school vertegenwoordigen tijdens buitenschoolse bijeenkomsten t.a.v. leerlingenzorg;
- participeert in werkgroepen en/of kennisnetwerken rondom specifieke ‘zorgthema’s’ (bijvoorbeeld netwerken rondom autisme, omgaan met pesten, ‘de veilige school’, leesproblemen en dyslexie, jonge risico kinderen, aansluiting met VVE ed.).

HBO+ niveau (ervaren – excellent)

De leraar basisonderwijs:

- participeert en heeft toegang tot regionale netwerken (voor welke vraag de juiste persoon, juiste contactpersoon, sociale kaart ed.);
- participeert in werkgroepen en/of kennisnetwerken rondom specifieke ‘zorgthema’s’ (bijvoorbeeld netwerken rondom autisme, omgaan met pesten, ‘de veilige school’, leesproblemen en dyslexie, jonge risico kinderen, aansluiting met VVE ed.);
- functioneert als intermediair zowel binnen als buiten de school: vragen van collega's helder krijgen en hen verwijzen naar de juiste (interne en externe) informatiebronnen, procedures ed.;
- is in staat advies en consultatie op maat te geven.

2. Uitwerking beroepstakenprofiel

Succescriteria

Startbekwaam en HBO+ niveau

- De leraar is goed aanspreekbaar en bereikbaar voor externe personen.
- De contacten verlopen op een open en constructieve wijze en naar tevredenheid van de betrokkenen.

Koppeling aan SBL-competenties

Competentie 6: competent in samenwerken met de externe omgeving

Kenmerkende situatie preventie/afstemming

Externe deskundigen werken mee in kernteams binnen de school en maken met het team afspraken over hun activiteiten. Ze vervullen een rol in de handelingsplanning bij leerlingen die specifieke onderwijsbehoeften hebben en nemen deel aan overleg met het 'zorgteam' die binnen de school kunnen bestaan. Deze werkzaamheden zijn geregeld in het schoolspecifieke uitvoeringskader. Het afstemmingsoverleg (met regiefunctie) voor de bredere problematiek vindt plaats in het schoolgebonden netwerk. (regionaal samenwerkingsverband)

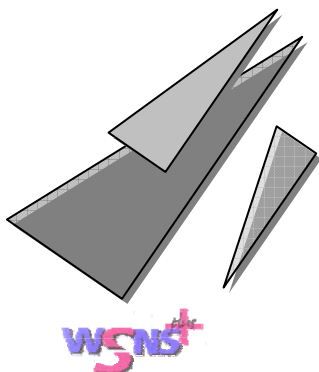
Om samenwerking met externe deskundigen nog beter af te stemmen, kan de school ook uitgaan van de 'school-in-de-keten'-gedachte: onderwijs (school), opvoeden, interne zorg en schoolnabije of schoolgebonden zorg maakt deel uit van één leerarrangement. Dit betekent dat iedere uitvoerende organisatie verantwoordelijk is voor haar eigen bijdrage aan het leerarrangement en er sprake is van coproductie. Het schoolspecifieke afstemmingsoverleg is volledig geïntegreerd in het overleg over leerarrangementen. Het schoolspecifieke overlegkader maakt deel uit van het schoolspecifieke uitvoeringskader.

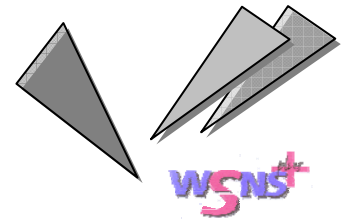
"Samen met de intern begeleider heb ik als leraar duidelijk wat de onderwijsbehoeften zijn van de groep leerlingen. Ik wil bij de uitvoering graag ondersteund worden. Om te kunnen voldoen aan de behoeften van de leerlingen hebben we externe handelinggerichte begeleiding (HGB) aangevraagd in het samenwerkingsverband."

Kenmerkende situatie hulpverlening/alarmering

De externe samenwerking wordt alleen georganiseerd als dit nodig is voor specifieke (groepen) leerlingen, zoals voor verdere signalering en diagnosticering of het in gang zetten van een verwijzingsprocedure. De samenwerking komt dan vooral tot stand tussen de interne zorgcoördinatoren/ specialisten en een externe zorgspecialist (uit het regionale samenwerkingsverband). Er vindt afstemmingsoverleg plaats als leerlingen buiten de klas en/of buiten de school door externe specialisten ondersteund moeten worden.

"Ondanks de hulp die ik als leraar geboden heb tijdens het werken met een individuele handelingsplan voor deze leerling, is de leerling verder achtergebleven in zijn taalontwikkeling. We denken erover om de leerling te verwijzen naar het speciaal onderwijs, omdat na onderzoek ook is gebleken dat hij een stoornis in het autistisch spectrum heeft. Samen met de intern begeleider heb ik binnenkort een gesprek met de ambulante begeleider om te kijken of het zinvol is de leerling te handhaven op de school of om een verwijzingstraject op te starten."

3. Gebruik van het beroepstakenprofiel in de lerarenopleiding Primair Onderwijs

3.1 Inleiding

Een reden voor docenten van opleidingen om met het thema leerlingenzorg aan de slag te gaan is het zorgen voor een volledige en volwaardige plaats in het onderwijsprogramma op zowel major- als minorniveau. Maar ook het ontwerpen van een goed model (leerlijn) om dit vorm te geven en het delen van kennis en het uitwisselen van zienswijzen met betrekking tot de link tussen leerlingenzorg en de eigen onderwijsvisie van de opleiding zijn redenen. En daarnaast het belang om te kunnen anticiperen en bijdragen als opleiding aan nieuwe ontwikkelingen in het onderwijs op het terrein van zorg.

Docenten die vanuit de 9 pabo's hebben deelgenomen aan het project van WSNS+ hebben tijdens binnenkringbijeenkomsten en het uitvoeren van tussentijdse (werk)opdrachten uitgewisseld hoe pabo's hun rol zouden moeten zien ten aanzien van nieuwe ontwikkelingen binnen het thema 'zorg'. In paragraaf 2.2 zijn de (gezamenlijke) visies en uitspraken weergegeven. Daarnaast hebben de docenten informatie aangeleverd op de vraag hoe ze momenteel hun major en minor aan het inrichten zijn en welke beroepstaken, indicatoren en succescriteria op 'basisniveau' (major) en welke binnen de verdieping- en verbreding (minor) moeten worden ontwikkeld. In paragraaf 2.3 worden voorbeelden gegeven van uitwerkingen van het curriculum binnen de verschillende opleidingen. In paragraaf 2.4 wordt de inzet van het profiel als beoordelingskader verder bekeken.

3.2 De rol van pabo's in het vormgeven van nieuwe zorgstructuren

De opleidingen bevinden zich in een spanningsveld met aan de ene kant de scholen als opdrachtgevers en aan de andere kant het opleiden voor de maatschappij (in de toekomst). Een docent in de buitenkring gaf dit dilemma als volgt weer:

“Onze opdrachtgever is het werkveld en de maatschappij. Aan de ene kant moeten we studenten opleiden die aansluiten bij de onderwijskundige ontwikkeling van de stageschool (en toekomstige werkgever). Aan de andere kant zijn we voorbodes, signaleerders van toekomstige trends en ontwikkelingen. En moeten we studenten en stagescholen hierin meenemen.”

Bovenstaand dilemma heeft ook een rol gespeeld bij het ontwikkelen van het beroepstakenprofiel. De betrokken pabo's in het project hebben hierin uitgesproken dat het profiel leraren moet opleiden voor de toekomst. Dit betekent dat nieuwe eisen, methodieken, taken ed. opgenomen zijn die nog niet geheel gangbaar zijn in de praktijk. Hierdoor leren toekomstige leraren een eigen visie en beroepsbeeld te vormen ten aanzien van leerlingenzorg. En kunnen ze daardoor binnen scholen een bijdrage leveren aan schoolontwikkeling. Gesteld werd dat als studenten, docenten, of scholen bij voorbaat alleen maar de huidige beroepssituatie zien weergegeven die op de meeste scholen geldt, ze hiermee niet voldoende worden geprikkeld over het nieuwe na te denken.

Doordat het profiel niet voorschrijvend is en het hele scala aan beroepstaken omschrijft die er binnen het beroep te vinden zijn, kunnen opleidingen en scholen/samenwerkingsverbanden nog zelf de keuze

3. Gebruik van het beroepstakenprofiel

maken voor welke taken opgeleid moet worden en voor welke niet. Juist door het maken van een eigen keuze zal discussie plaatsvinden over 'wat wel en wat niet'. Deze discussie kan an sich weer leiden tot kennisontwikkeling bij opleidingen en scholen.

Het gezichtspunt van de pabo's in het project wordt ook ondersteund vanuit een aantal reacties die zijn verkregen tijdens interviews en de buitenkringbijeenkomsten met de klankbordgroep. Mensen uit scholen en samenwerkingsverbanden (WSNS) hebben hier aangegeven dat ze verwachten van opleidingen dat deze ingaan op recente onderwijsontwikkelingen en dat expertise van (vak)docenten ook meer ingezet moet worden in de praktijk (cq. werkvloer van de scholen). Dit laatste vraagt om een andere kijk op kennisoverdracht, samenwerkend leren en professionalisering van personeel. Ook het inzetten van studenten bij schoolontwikkelingsvragen van de school (in de vorm van praktijkonderzoek) wordt genoemd als mogelijke meerwaarde van de opleiding.

De deelnemende pabo's aan het project zijn bijna allemaal bezig met het opnieuw formuleren van hun visie op onderwijs en 'zorg' en het opzetten van een zorgstructuur voor de eigen studenten die hierbij aansluit. Zo is bijvoorbeeld binnen de Theo Thijssen Academie in Utrecht een evaluatie uitgevoerd door Kees van der Wolf (lector aan de Hogeschool van Utrecht) hoe binnen de pabo het thema zorg wordt ingezet en hoe de eigen zorg is ten aanzien van de begeleiding van studenten. Op basis van gesprekken met de directeur, docenten, studenten en documentanalyse is aan de hand van 7 criteria een analyse gemaakt van de plaats van zorg, afstemming en het omgaan met verschillen in de opleiding. De 7 criteria zijn: interventie en interactie, relatie tussen preventie en curatie, het primaire proces, kennis over leerlingen met leer- en gedragsmoeilijkheden, de inclusie – integratie discussie, ouders, integratie in het reguliere curriculum. De bevindingen zijn in een mondelinge rapportage teruggekoppeld aan docenten en management van de opleiding. Vier pabo's uit het netwerk hebben eenzelfde analyse laten uitvoeren.

Opvallend bij het ontwikkelen van een nieuwe visie en opleidingsinhouden is dat alle pabo's aangeven dat ze werken of willen gaan werken volgens de oriëntaties 'afstemming' en 'adaptief onderwijs'.

Dit betekent dat de opleidingen ook niet meer willen spreken over 'probleemleerlingen', 'zorgleerlingen' (of probleemstudenten), maar over 'specifieke onderwijsbehoeften'.

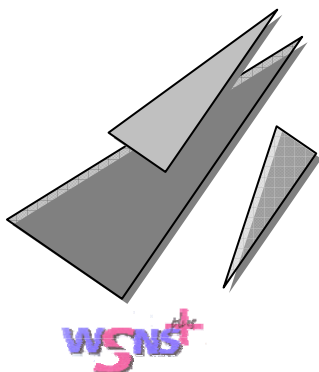
Voorbeelden van uitspraken die in de visie opgenomen worden zijn:

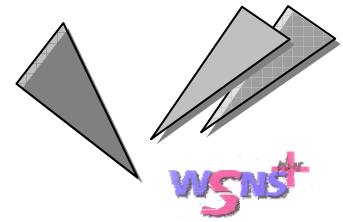
- *"Leerlingenzorg als systematische benadering van leerlingen binnen de school."*
- *"Leerlingenzorg moet gericht zijn op kwalitatief goed onderwijs voor alle leerlingen."*

Het nastreven van inclusief onderwijs is voor de meeste opleidingen, zoals ze zelf zeggen, 'een brug te ver'. Een paar opleidingen hebben aangegeven dat hun wens voor de toekomst is om dit wel op te nemen in hun visie. In ieder geval wordt er in het huidige onderwijsprogramma al wel aandacht aan besteed.

Aan de opleidingen is verder de vraag gesteld:

In welke mate kan het beroepstakenprofiel een bijdrage leveren aan de interne discussie en visieontwikkeling binnen de opleiding over leerlingenzorg?

3. Gebruik van het beroepstakenprofiel

Op deze vraag zijn de volgende reacties te geven:

Pabo Hanzehogeschool Groningen

Volgend jaar start bij ons het project "onderwijs in samenhang" waarbij in 5 stappen samenhang aangebracht wordt.

1. analyse opleidingsprofiel	-	overzicht alle beroepstaken met onderlinge samenhang
2. randvoorwaarden	-	keuze voor beroepstaken
3. globaal ontwerp	-	beroepstaken en niveau per blok
4. ontwerp per blok	-	inhoud (opdrachten kennis vaardigheden) per blok
5. onderwijseenheden	-	curriculum overzicht

Het beroepstakenprofiel wordt voor leerlingenzorg uitgangspunt voor analyse.

We zijn dit jaar ook gestart met stages voor 4e-jaars in het speciaal onderwijs, vmbo en praktijk-onderwijs. Ook dit vergt een andere inhoud van het curriculum in bepaalde periodes en zal ook meegenomen worden.

Pabo, Hogeschool Leiden

Allereerst is het van belang te vermelden dat Kees van der Wolf en Pauline Huizinga (via lectoraat Hogeschool van Utrecht) ons dit jaar begeleiden/ondersteunen op de vormgeving van de zorgleerling in ons curriculum. De documentanalyse is bijna afgerond. En er zijn twee mondelinge sessies geweest waarin we aan de hand van de 7 beoordelingscriteria zijn bevraagd:

- interventie en interactie;
- relatie tussen preventie en curatie;
- het primaire proces;
- kennis over leerlingen met leer- en gedragsmoeilijkheden;
- de inclusie – integratie discussie;
- ouders;
- integratie in het reguliere curriculum.

Een derde bijeenkomst is in aantocht en naast de pedagogen zijn ook andere vakdocenten en de directie aanwezig.

Naar aanleiding van de analyse kijken we of we wijzigingen moeten gaan aanbrengen in de opzet en inhoud van het opleidingsprogramma. Er is nu met name in het 3e-jaars project WSNS/SBO (major) en aan de verdiepingsminor specialisatie zorg (3e en 4e jaar) veel specifieke aandacht aan 'zorg'.

Pabo Hogeschool Edith Stein

Op dit moment wordt het gehele curriculum vernieuwd. Dit geeft een mooie gelegenheid om het beroepstakenprofiel op de "oude" situatie te leggen. We gaan het profiel ook inzetten bij de opzet van de minor. Het profiel staat is bekeken en staat centraal bij de discussie over:

- Wat doen we in de major?
- Wat doen we in de minor?
- Wat is nascholing?

Deze discussie over deze 3 vragen is op dit moment nog niet afgerond. In eerste instantie waren we van mening dat alles in de major behoort. Echter dat is niet haalbaar natuurlijk. We zijn nu aan het bekijken wat we precies in de major gaan behandelen. De minor zetten we op m.b.v. externe deskundigen. Zij gaan zich ook in het profiel verdiepen en geven hun mening over de plek van de verschillende beroepstaken binnen de opleiding. Daarnaast zal het profiel ook verwerkt worden in verschillende documenten die we aan het opstellen zijn.

3. Gebruik van het beroepstakenprofiel

Pabo Arnhem (HAN)

Het beroepstakenprofiel is voor ons als Pabo een mooie handreiking om het adaptief onderwijs meer handen en voeten te kunnen geven. De komende twee jaar zullen we deze inzichten in ons curriculum gaan implementeren, omdat we menen dat op die manier onze studenten daardoor:

- meer in gesprek gaan met kinderen;
- beter observeren;
- meer oog krijgen voor zowel de sterke als zwakke kanten van leerlingen;
- de methodes binnen de school beter inzetten omdat ze de leerlijnen beter kennen;
- de effecten van hun handelen beter evalueren.

Zaken waar we, afgaand op de gesprekken tussen opleidingsdocenten in de koffiekamer, allemaal naar verlangen.

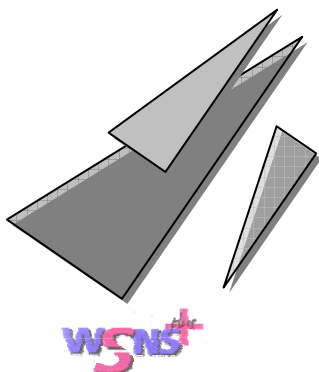
Nu moet je in de praktijk werkzaam zijn om volledig handelingsgericht te kunnen werken. Dat mogen we van onze studenten niet verwachten. Met behulp van het beroepstakenprofiel kunnen we als opleiding wel een aantal accenten leggen, waarmee we studenten beter kunnen voorbereiden op het handelingsgericht werken als ze eenmaal de verantwoordelijkheid voor een groep leerlingen krijgen. Dat zijn niet alleen accenten voor de major, maar ook voor een minor rondom leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

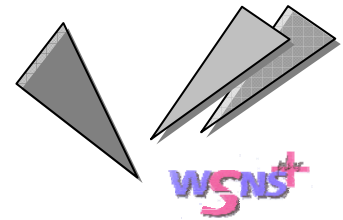
Om draagkracht bij alle collega's te krijgen voor de visie die onder het beroepstakenprofiel ligt, besteden we op dit moment onder de collega-docenten veel tijd en aandacht aan verschillende differentiatiemogelijkheden. We kunnen de visie immers alleen goed uitdragen als we zowel de kansen als de beperkingen kennen van het convergent en divergent differentiëren. Om ons heen zien we daar nogal wat spraakverwarring over. Iederwijsscholen en ook "het nieuwe leren" wordt wel eens als de concretisering gezien van divergente differentiatie. Tegenhangers, die juist de risico's van deze onderwijsvormen benadrukken, pleiten dan ook meer voor coöperatief leren of tutorleren, voorbeelden van convergente differentiatie. In hun betoog lijkt het er dan vaak op dat meedoen belangrijker is dan leren.

Maar ook binnen dergelijke standpunten verliest men uit het oog dat samenwerkend leren, alleen maar effectief blijkt te zijn als de verschillen niet te groot zijn. Juist deze genuanceerdere inzichten die onder het beroepstakenprofiel liggen, leiden tot een meer bewuste clustering van leerlingen, gebaseerd op de doelen die men op het oog heeft in de ontwikkeling van de leerlingen.

Als we met behulp van het beroepstakenprofiel in staat zijn met een aantal accenten de onderzoekshouding bij alle studenten vanaf het eerste jaar te stimuleren, krijgen studenten meer tijd om werkelijk adaptief te leren onderwijzen. Bovendien geeft deze onderzoeksmatige werkwijze de mogelijkheid om het HBO-niveau in onze opleiding beter te kunnen gaan waarborgen. Ons inziens zijn dat belangrijke kansen.

En dan hebben we het nog helemaal niet gehad over de mogelijkheden om samen met het werkveld een minor op te zetten. Ook daar geeft dit profiel mogelijkheden voor. In overleg met de samenwerkingsverbanden hebben we ons afgevraagd of er, gezien de ontwikkelingen rondom de zorgplicht, er wel een minor op dit vlak moest komen. Met een minor zouden we als opleiding kunnen suggereren dat leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, niet de verantwoordelijkheid zijn van iedere leerkracht. Uiteindelijk vond ook het werkveld het pretentief om te veronderstellen dat alle studenten met dit profiel kunnen afstuderen. De competentieprofielen binnen het werkveld geven bovendien duidelijk aan dat startbekwame leraren nog op een intensieve begeleiding van de intern begeleiders mogen rekenen en verwacht men dat leraren zich op dit terrein nog verder professionaliseren, naarmate ze meer ervaring hebben in het beroep.

3. Gebruik van het beroepstakenprofiel

Om in de opleiding een interne discussie te voeren over de vraag welke plaats leerlingenzorg in de opleiding heeft, welke visie men heeft en of het huidige aanbod aansluit op de taken en werkzaamheden zoals die momenteel in het beroep uitgevoerd worden, is er in bijlage 1 een checklist te vinden. Deze checklist is afgeleid van het beroepstakenprofiel.

3.3 Uitwerking in de major en minor

Tijdens de projectperiode zijn de 9 pabo's druk bezig geweest met het invoeren van een nieuwe opleidingsstructuur op basis van een major- en minorfase. Met de komst van deze nieuwe structuur hebben de opleidingen de positie en inhoud van de verschillende vak-/vormingsgebieden opnieuw tegen het licht gehouden. Dit geldt ook voor het thema 'zorg'.

In het project hebben de betrokken docenten tijdens binnenkringbijeenkomsten regelmatig kennis uitgewisseld over hoe zij binnen hun opleiding bezig zijn met het opzetten van een leerlijn rondom het thema 'zorg' in de major- en minorfase.

De centrale vraag hierbij was:

Welke beroepstaken behoren studenten op basisniveau (in de major) te ontwikkelen binnen de opleiding ten aanzien van 'leerlingenzorg' en waarop kan verdieping en verbreding plaatsvinden in minoren?

Op basis van de inventarisatie die binnen de opleidingen is uitgevoerd kunnen een aantal voorbeelden gegeven worden van welke beroepstaken ten aanzien van het begeleiden van specifieke onderwijsbehoeften van leerlingen in major en minor aan bod moeten komen. Bij veel opleidingen is momenteel nog niet geheel vast omlijnd hoe de invulling eruit komt te zien.

Voorbeeld IPABO Amsterdam

Alle beroepstaken die genoemd staan in het beroepstakenprofiel moeten in de opleiding aan bod komen. Per indicator zijn echter wel verschillen aan te geven welke hiervan in de major of minor moeten worden ontwikkeld. In bijlage 2 is een overzicht te zien van de inventarisatie die de IPABO heeft gemaakt per beroepstaak en indicator.

Voorbeeld Pabo Arhem (HAN)

Belangrijke speerpunten van het beroepstakenprofiel zijn voor de major en minor voorlopig met de goedkeuring van het werkveld als volgt geformuleerd.

In de major

De pedagogische grondhouding.

De cyclus (waarnemen, begrijpen, plannen en uitvoeren) van handelingsgericht werken is bij alle studenten bekend.

Ontwikkelingsprocessen van kinderen kennen (sociaal, emotioneel, cognitief, moreel).

Exemplarisch kennis maken met specifieke onderwijsbehoeften van kinderen.

Alle studenten moeten in staat zijn zowel leer als gedragsproblemen te benaderen.

In de minor

Zorg voor specifieke doelgroepen (adhd, dyslexie, autisme, jonge risico kind ed.)

Leeftijdsspecialisatie.

Aan kunnen geven waar eigen tekortkomingen liggen.

3. Gebruik van het beroepstakenprofiel

Voorbeeld Pabo Hogeschool Leiden

De volgende beroepstaken worden in het programma aangeboden:

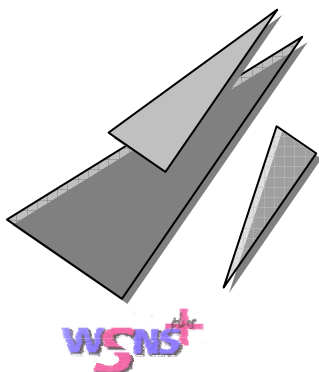
- Evalueren van vorige onderwijsactiviteitenplannen en individuele handelingsplannen: in de aparte pedagogische lijn in het 2e jaar (plannen van onderwijs) en in het 3e jaars project WSNS/SBO (major).
- Verzamelen en ordenen van leerlinggegevens: in 3e-jaars project WSNS/SBO (major) en aan de verdiepingsminor specialisatie zorg (3e en 4e jaar).
- Signaleren van specifieke onderwijsbehoeften bij leerlingen: WSNS/SBO-project.
- Benoemen van specifieke onderwijsbehoeften: kan in minor en op nascholingsniveau plaatsvinden.
- Clusteren van leerlingen met vergelijkbare behoeften: in WSNS/SBO-project.
- Uitwerken van een groepsplan of onderwijsactiviteiten voor de groep: idem.
- Uitwerken van een individueel handelingsplan: heeft meerdere raakvlakken: allereerst in majorproject WSNS/SBO, vervolgens de verdiepingsminor zorg en tenslotte nascholing b.v. rt/ib-opleiding/ sbo
- Het uitvoeren van groepsplannen/onderwijsactiviteiten in de groep en/of individuele handelingsplannen: zit in de major, 2e jaar (plannen van onderwijs) en in de major project WSNS/SBO.
- Uitvoeren van organisatie- en beheerstaken ten behoeve van de interne zorg: in 3e-jaars project WSNS en 4e-jaars minor verdiepingsonderzoek zorg.
- Helpen bij het ontwikkelen van de interne zorgstructuur van de school: kan eventueel binnen minor (zorg) en in nascholingstrajecten.
- Samenwerken met externe personen, instellingen en/of samenwerkingsverbanden aan externe zorg: kan eventueel binnen minor (zorg) en in nascholingstrajecten.

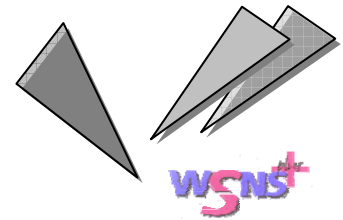
In het project is nog geen uitwerking te maken van één en dezelfde leerlijn die zou moeten gelden voor alle opleidingen. Er worden gezien de voorbeelden die de 9 pabo's hebben gegeven een groot aantal dezelfde speerpunten zichtbaar zoals: het werken aan alle typen beroepstaken (op alle verschillende niveaus in de schoolorganisatie), het werken aan een pedagogische grondhouding, het werken binnen de cyclus van handelingsgericht werken, het werken met groepsplannen en individuele handelingsplannen, het verkennen van de leerlijnen en differentiatiemogelijkheden binnen diverse vak-/vormingsgebieden en het kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van de interne zorgstructuur binnen de school.

De belangrijkste (gezamenlijke) conclusie die valt te trekken is dat niet alleen in het derde en vierde leerjaar de nadruk moet liggen op leerlingenzorg en nieuwe vormen van onderwijs zoals adaptief onderwijs ed. Maar dat ook in de eerste twee leerjaren leerlingenzorg duidelijker zichtbaar een plaats moet krijgen, zeker als het gaat om het ontwikkelen van een 'andere kijk op het leren van kinderen'.

3.4 Inzet van het beroepstakenprofiel als instrument voor vormgeven curriculum

Na het inzetten van het profiel om te bepalen welke taken in de major- of minorfase van de opleiding aan bod moeten komen, kan per beroepstaak door de opleiding verder worden uitgewerkt welke kennis (inzichten), vaardigheden en houding er ontwikkeld worden met deze taak. En met welke leerbronnen de studenten aan de slag kunnen gaan om zich te ontwikkelen binnen de beroepstaak (en kennis, houding en vaardigheden te oefenen). (zie onderstaand schema)

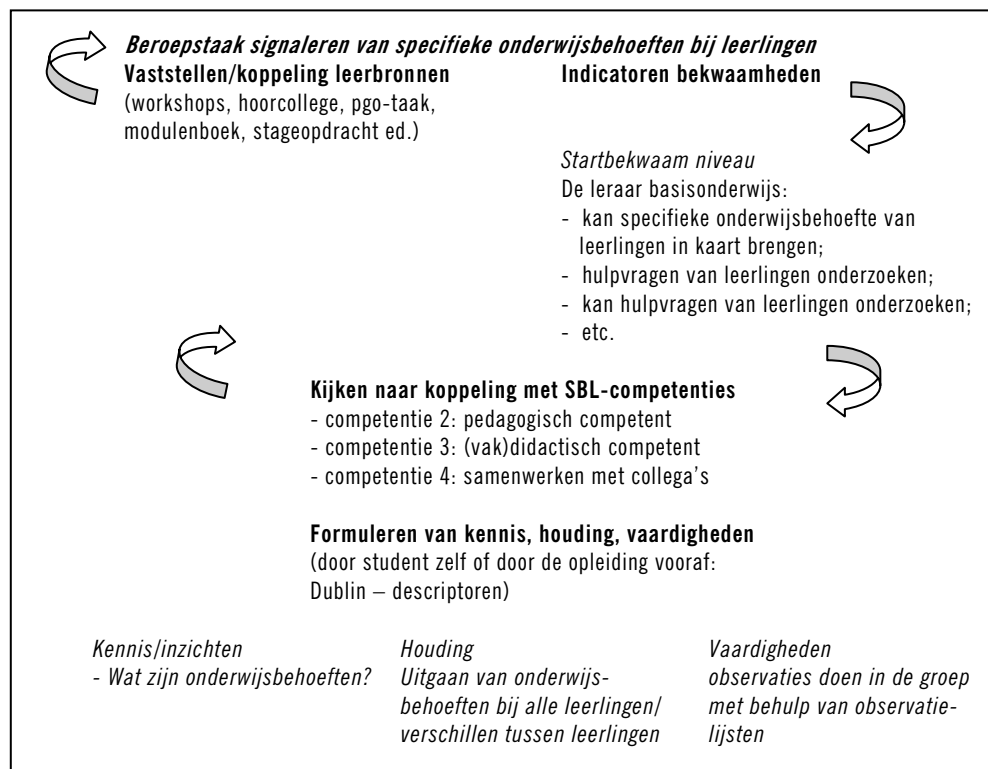

3. Gebruik van het beroepstakenprofiel

Bij het uitwerken kan gekozen worden om voor alle indicatoren afzonderlijk deze exercitie te maken of om dit voor de gehele beroepstaak (incl. de bijbehorende indicatoren) gezamenlijk te doen.

Omdat de meeste pabo's binnen het project nog druk bezig zijn met ontwikkelen van een visie op de inhoud en opzet van de opleiding (opleidingsstructuur) en het bepalen van wat ten aanzien van leerlingenzorg in de major en minor moet komen, zijn er vanuit het project nog geen concrete voorbeelden te geven van uitwerkingen van bovenstaand proces. Het is zoeken naar hoe de vertaalslag vanuit de beroepstaken gemaakt kan worden naar het vormgeven van leerbronnen ed.

Overzicht Beroepstaak: signaleren van specifieke onderwijsbehoeften bij leerlingen

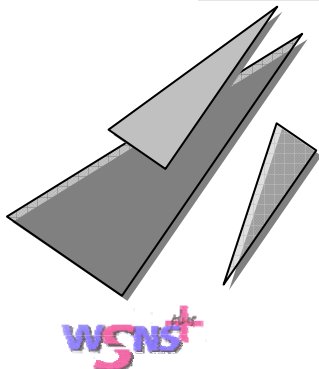
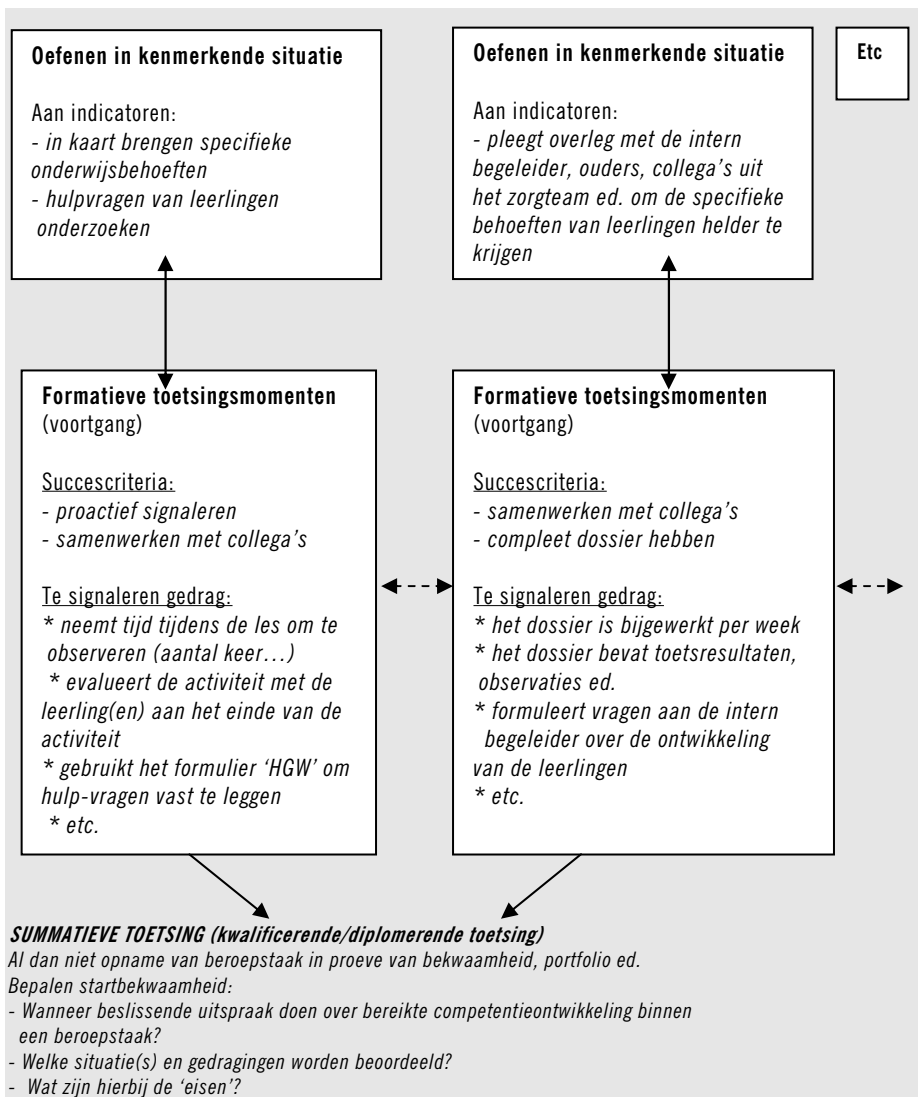
3.5 Inzet van het beroepstakenprofiel als instrument voor vormgeven toetsing

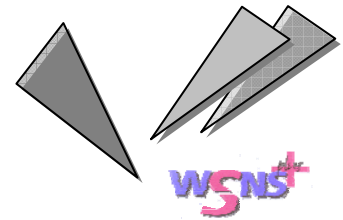
Voor het gebruiken van het beroepstakenprofiel als beoordelingskader geldt hetzelfde als voor het vormgeven van het curriculum. De echte vertaalslag naar beoordeling en toetsing moet (door de opleiding) nog gemaakt worden.

3. Gebruik van het beroepstakenprofiel

Het profiel geeft in feite alleen het 'kwalificatiekader' aan: wat moet een (toekomstige) leraar basisonderwijs aan taken binnen de beroepscontext kunnen uitvoeren.
 In het beroepstakenprofiel zijn per beroepstaak een aantal succescriteria geformuleerd. Deze criteria geven aan wanneer een taak 'succesvol' wordt uitgevoerd. Om de beroepstaken te beoordelen en toetsen kunnen deze succescriteria verder gespecificeerd worden en deel gaan uitmaken van een toetsprocedure, toetsvormen ed.
 Hieronder een uitwerking van hoe beroepstaken, indicatoren en succescriteria een mogelijke rol kunnen spelen in de beoordeling en toetsing binnen de opleiding.

Voorbeeld beroepstaak: *Signaleren van specifieke onderwijsbehoeften bij leerlingen*

4. Gebruik van het beroepstakenprofiel voor scholen en samenwerkingsverbanden

4.1 Inleiding

Voor (basis)scholen en samenwerkingsverbanden kan het profiel als instrument ingezet worden om:

- Binnen het integraal personeelsbeleid (in bekwaamheidsdossier) bekwaamheden van beginnend (maar ook leraren in opleiding via werkplekleren/opleiden in de school) en ervaren personeel in kaart te brengen t.a.v. hun 'zorgtaken' en het uitzetten van professionaliseringstrajecten.
- Binnen de school en/of samenwerkingsverband te bekijken of het huidige aanbod aansluit op de taken en werkzaamheden zoals die zijn uitgewerkt in het profiel (beroepsprofiel als checklist en discussie).
- In gesprek te komen met andere scholen, (regionale) samenwerkingsverbanden en lerarenopleidingen over de verdere professionalisering van beginnende en ervaren leerkrachten tijdens hun loopbaan.

In de volgende paragrafen wordt een beeld gegeven van hoe in het project terugkoppeling heeft plaatsgevonden met het werkveld en hoe zij aankijken tegen de rol die de opleiding moet bieden ten aanzien van leerlingenzorg. (paragraaf 5.2)

En wordt kort toegelicht welke mogelijkheden er zijn om het profiel binnen de scholen in te zetten. (paragraaf 5.3)

4.2 Wensen van scholen in dialoog met visie van de lerarenopleidingen

Om een beeld te krijgen hoe het werkveld aankijkt tegen beroepstaken ten aanzien van leerlingenzorg en hoe ze aankijken tegen de rol die de opleiding moet vervullen om toekomstige leraren goed op te leiden voor deze taken, is in het project regelmatig terugkoppeling geweest tussen opleidingen en werkveld. Deze terugkoppeling vond onder andere plaats in de 'buitenkring', een klankbordgroep bestaande uit docenten en managers van pabo's en mensen uit het werkveld zoals coördinatoren samenwerkingsverband WSNS, schooldirecteur en of interne begeleiders.

Ook zijn er interviews afgenomen door docenten van de 9 pabo's. Deze interviews zijn mondeling afgenomen tijdens werkveldkringen of directieoverleg of schriftelijk door middel van vragenlijsten bij studenten, collega-docenten, directeuren van PO- of SBO-scholen, interne begeleiders, coördinatoren van regionale samenwerkingsverbanden WSNS, leerkrachten ed. Op basis van de uitwisseling tussen opleidingen en werkveld zijn conclusies te trekken met betrekking tot: het opleiden vanuit een bepaalde visie op zorg en samenwerking tussen opleiding en scholen binnen een samenwerkingsverband (al dan niet WSNS).

Opleiden vanuit een visie op zorg

In een kort praktijkonderzoek dat pabo Arnhem (HAN) en de pabo van Hanzehogeschool Groningen eind 2004 hebben gedaan naar de ontwikkeling van adaptief onderwijs onder hun eigen stagescholen (oktober 2004) was te zien dat er een oververtegenwoordiging is van overdrachtsscholen en differentiatiescholen.

In Groningen is de oververtegenwoordiging wel wat minder sterk dan in de regio Arnhem-Nijmegen en zijn er ook meer scholen die werken vanuit inclusief onderwijs. Beide pabo's zijn de afgelopen

4. Gebruik van het beroepstakenprofiel

anderhalf jaar aan de slag gegaan om meer inhoudelijke structurele samenwerking aan te gaan met scholen (binnen een regionaal samenwerkingsverband). In gesprekken met scholen is gesproken over de uitkomsten van het onderzoek en het waar mogelijk ontwikkelen van een gezamenlijke visie op zorg t.a.v. het opleiden van zowel toekomstige als zittende leraren. Scholen hebben hierop duidelijk uitgesproken dat ze voor adaptief onderwijs zijn, maar wel wat voorzichtiger zijn met het streven naar inclusief onderwijs.

Bij de afgenomen interviews van de andere pabo's is ook te zien dat scholen steeds meer en meer vanuit adaptief onderwijs en het omgaan met verschillen werken, of hier in de toekomst naartoe willen gaan. De redenen om met adaptief onderwijs te werken is dat hiermee goed ingespeeld kan worden op het zelfstandig handelen van leerlingen, leren-leren en samenwerkend leren. Het concept 'ontwikkelingsgericht werken' wordt ook regelmatig door scholen genoemd als stap in de richting van adaptief onderwijs.

Tijdens een Pabo-werkveldkring van Pabo Almere is een aardig beeld naar voren gekomen over het toekomstbeeld dat mensen uit het werkveld hebben. Op de vraag: "Hoe verwachten/wensen wij dat 'zorg voor kinderen' in het primair onderwijs eruit zal zien op 30 maart 2010?" (Pabo-werkveldkring, Pabo Almere) kwam het volgende antwoord:

- Attitude van de leerkracht is cruciaal wil 'zorg voor kinderen' integraal zijn opgenomen in het onderwijs. Attitude houdt concreet in: lerend, onderzoekend, het willen leveren van kwaliteit, inspirerend.
- Vakmanschap zal met name op de volgende gebieden nodig zijn: didactiek, leerlijnen, afstemming, begeleidings- en coachingsvaardigheden, organiseren en samenwerken en communicatie.
- Er zal meer ruimte zijn voor specialisatie van leerkrachten (benutten van talenten) op het terrein van zorg.
- Zorg zal enerzijds meer nabij en in de school plaatsvinden, anderzijds meer specialistisch worden.
- 'Inspiratie' zal een kernbegrip worden in het onderwijs.

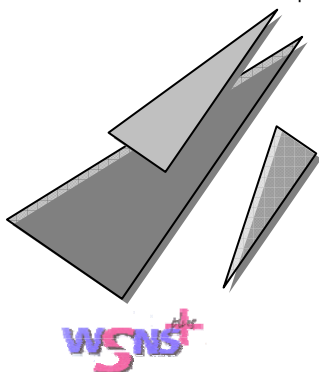
De PABO van Gereformeerde Hogeschool Zwolle heeft een uitgebreid onderzoek gedaan bij een achttal basisscholen en interviews afgenomen om hun wensen in kaart te brengen over welke kennis, vaardigheden en attitudes startbekwame leraren moeten beschikken als ze de opleiding verlaten. Op basis van de interviews is het volgende overzicht gemaakt:

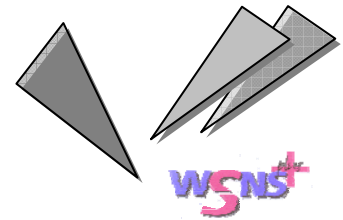
1. Kennis:

- *Lesgebonden*: kennis van leerlijnen, didactiek, samenwerkend leren en adaptief onderwijs
- *Lesverwant*: kennis van stoornissen (didactisch en sociaal emotioneel), leerlingvolgsystemen, klassenmanagement, handelingsplannen
- *Schoolgebonden*: kennis van zorgprocedures en zorgstructuur, 'zorgfuncties' in de school (ib-er ed.), oudergesprekken (gesprekstechnieken), overlegstructuren, samenwerken in team
- *Bovenschools*: kennis van WSNS, zorgnetwerken rondom de school, zorgprocedures voor leerlingen, organisaties als schoolbegeleidingsdiensten, GGD, SBO/SO, RIAGG ed.

2. Vaardigheden:

- *Lesgebonden*: gedifferentieerd lesgeven, adaptief lesgeven, klassenmanagement toepassen, leerlijnen uitzetten, verschillende rollen tijdens lessen kunnen innemen, pedagogisch klimaat in de groep;

4. Gebruik van het beroepstakenprofiel

- *Lesverwant*: gesprekken kunnen voeren, handelingsgericht observeren, signaleren, handelingsplannen schrijven en uitvoeren, coachen van leerlingen, toetsgegevens interpreteren, omgaan met zorgleerlingen (leer-/gedragsproblemen), omgaan met verschillende leerstijlen (meervoudige intelligentie);
- *Schoolgebonden*: deelnemen aan team-/bouwvergaderingen, invullen van rapporten, sociale vaardigheid voor samenwerken in team, gespreksvaardigheden (luisteren, spreken ed.)
- *Bovenschools*: anamnese-gesprekken kunnen voeren, gesprekstechnieken voor gesprekken met ouders en externe instellingen, sociale vaardigheden

3. Attituden:

- *Lesgebonden/lesverwant*: uitgaan van verschillen van kinderen, houding gericht op 'begeleiden' i.p.v. 'leiden', pedagogische houding (empathie, acceptatie, flexibiliteit, zicht op eigen gedrag), open houding naar kinderen en ouders, inzicht in eigen kracht, plezier hebben
- *Schoolgebonden*: openheid en eerbijheid naar collega's, hulp durven vragen, verantwoordelijkheidsgevoel voor 'meer dan alleen je klas', lerende houding, op de hoogte zijn van zorgstructuur en gang van zaken in de school
- *Bovenschools*: open houding naar ouders en andere samenwerkingspartners, flexibiliteit, je kwetsbaar durven opstellen, zicht op eigen kunnen (kracht), 'open mind' hebben

Op de vraag wat toekomstige leraren tijdens hun opleiding moeten ontwikkelen en welke beroepstaken ze zouden moeten beheersen is bij de pabo's naar voren gekomen dat het aanbieden van adaptief onderwijs als concept volgens basisscholen grotendeels plaats zou moeten vinden vanaf het eerste leerjaar. Daardoor kan gewerkt worden aan het ontwikkelen van de 'grondhouding' (basishouding) die nodig is om vanuit deze visie onderwijs te verzorgen. Bij de grondhouding gaat het om onder andere reflectie op eigen handelen, het leren kijken naar leerlingen (observeren), het zicht krijgen op leerprocessen (leerlijnen) en het kunnen scheppen van een klimaat op basis van relatie, autonomie en competentie.

Zowel scholen als pabo's noemen het ook van belang dat ze aansluiten op elkaars visie en onderwijsconcepten. En dat theorie en praktijk meer gekoppeld wordt. Zo ervaren scholen die werken met ontwikkelingsgericht werken het als positief als studenten ook op de pabo leren hoe ze kunnen inspelen op de eigen ontwikkeling van leerlingen. Studenten kunnen dan tijdens de stages zich hierin sneller ontwikkelen. Door als pabo dezelfde concepten te hanteren die de student in zijn stage en toekomstig beroep tegenkomt, leer je hen te werken en denken binnen dezelfde kaders. 'Teach as you preach'.

Samenwerking tussen lerarenopleidingen en werkveld

De samenwerking tussen pabo en scholen/samenwerkingsverband is veelal gericht op de begeleiding van studenten (tijdens stage en/of binnen opleidingsscholen). Er vindt 'werkveldoverleg' plaats tussen directies van scholen en de opleiding, maar dit kan regionaal sterk verschillen qua inhoud, intensiteit en grootte van de groep. Echte samenwerking op de werkvloer en 'partnership' tussen scholen/ samenwerkingsverbanden en/of opleidingen is niet echt merkbaar.

Op sommige opleidingen is sprake van meer structurele 'samenwerkingsverbanden' met scholen in de regio rondom bijvoorbeeld opleiden in school. Er is echter weinig tot geen samenwerking of partnership binnen regionale WSNS-samenwerkingsverbanden rondom het thema leerlingenzorg. Veel opleidingen en scholen zien echter wel mogelijkheden om vanuit de 'opleidingsscholen' de samenwerking breder te trekken naar leerlingenzorg. Beide partners kunnen elkaars expertise op dit terrein aanvullen. En door het samen opleiden van studenten werken docenten en leerkrachten ook

4. Gebruik van het beroepstakenprofiel

daadwerkelijk meer en intensiever met elkaar op de werkvloer. Waardoor ook andere vragen naar boven kunnen komen.

Op de vraag waarin de opleiding meerwaarde kan bieden wat betreft onderwijskundige ontwikkelingen geeft het werkveld aan dat ze van opleidingen verwacht dat deze ingaan op recente onderwijsontwikkelingen en dat (vak)docenten in de opleiding specifieke expertise hebben ten aanzien van leerlingenzorg. Ook het inzetten van studenten bij schoolontwikkelingsvragen van de school (in de vorm van onderzoek) wordt genoemd als mogelijke meerwaarde van de opleiding.

4.3 Inzet van het beroepstakenprofiel

Binnen integraal personeelsbeleid

Het profiel kan binnen het team of met afzonderlijke leerkrachten of interne zorgspecialisten bekeken worden. Leerkrachten kunnen het profiel bekijken en in hun persoonlijk ontwikkelplan (pop) of bekwaamheidsdossier opnemen welke taken t.a.v. leerlingenzorg ze op welk niveau kunnen uitvoeren (beginnend, ervaren, excellent). Of er één of meerdere taken uithalen waarvan ze vinden dat ze hier hun competenties nog verder in moeten ontwikkelen. In functioneringsgesprekken en/of intervisie met collega's kan de voortgang in de competentieontwikkeling van de leerkracht op specifieke taken besproken worden.

Ansluiting huidige taken/werkzaamheden in de school op profiel

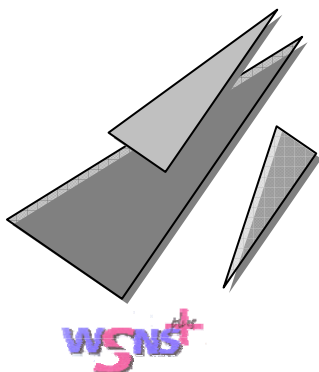
Net zoals dit van toepassing is in de lerarenopleidingen kan het profiel ingezet worden om een inventarisatie te maken binnen de school en/of het samenwerkingsverband op welke beroepstaken in het dagelijkse werken in de school de nadruk ligt. En waar dit eventueel in de toekomst naartoe zou moeten. Het leggen van het profiel naast de huidige taak-/ functieomschrijvingen ed. biedt hiermee gelegenheid om ook na te denken over de visie en zorgstructuur die de school wil nastreven.

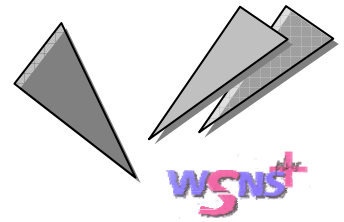
Samenwerking met andere partners

Als een school een inventarisatie heeft gemaakt met behulp van het profiel naar de competentieontwikkeling van het eigen personeel en de mate waarin bepaalde taken binnen de zorgstructuur worden uitgevoerd, kan de school stappen ondernemen om professionaliserings-/scholingstrajecten op te zetten. Dit betekent dat het ook in gesprek moet gaan met andere partners zoals collega-scholen, coördinatoren van samenwerkingsverbanden WSNS, opleidingsinstituten (zoals lerarenopleidingen – voor speciaal onderwijs-), schoolbegeleidingsdiensten ed. om scholingstrajecten op te zetten.

In deze gesprekken is het van belang af te stemmen hoe scholingstrajecten kunnen bijdragen aan de competentieontwikkeling van de betreffende leerkrachten, zorgspecialisten ed. en wat de opbrengst moet zijn van bijvoorbeeld het inzetten van langdurige opleidingstrajecten of korte trainingen, cursussen of leergangen. Ook de rol van de opleiding en de opleidingstrajecten van studenten kunnen meegenomen worden in de discussie over competentieontwikkeling (wat kan een student inbrengen wat ten goede kan komen aan competentieontwikkeling van leerkrachten).

Gedurende het project heeft de focus vooral gelegen op het professionaliseren van toekomstige leraren en lerarenopleiders binnen de pabo's. Door het uitwerken van een beroepstakenprofiel is een goed beeld gekregen over de gehele beroepsuitoefening van leraren basisonderwijs ten aanzien van het begeleiden van specifieke onderwijsbehoeften van leerlingen. Hierdoor is de vraag steeds interessanter geworden in hoeverre het profiel ook inzetbaar kan zijn om een impuls te geven aan de

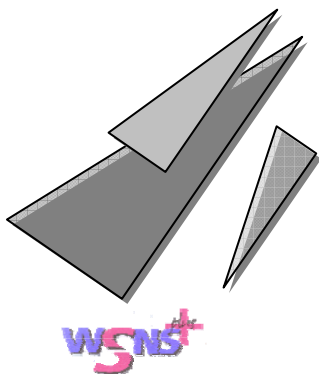

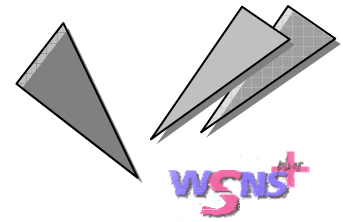

4. Gebruik van het beroepstakenprofiel

verdere professionalisering van zittend personeel binnen scholen/ samenwerkingsverbanden. Wij hopen dat deze vraag middels het verschijnen van deze publicatie in bredere kring in gang gezet gaat worden en dat scholen de uitdaging ter hand nemen om het profiel te bekijken (samen met het team).

Voor wat de deelnemers aan het project van WSNS+ betreft ligt er een uitdaging om de komende periode verder onderzoek te doen naar de inzetbaarheid van het profiel binnen opleidingen en scholen.

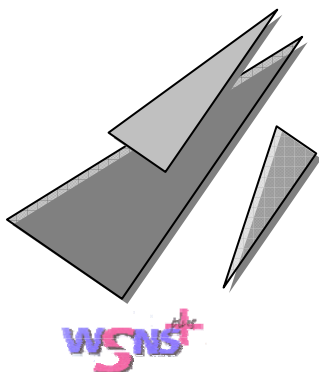
Bijlage 1: Checklist

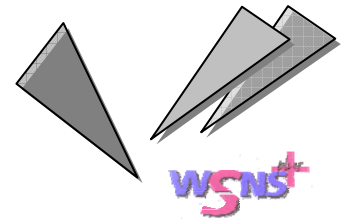
Inventarisatie plaats leerlingenzorg in de opleiding

<i>Beroepstaak</i>	<i>In major aanwezig</i>	<i>In minor aanwezig</i>	<i>In nascholings-trajecten (HBO+)</i>	<i>Niet aanwezig in opleiding</i>	<i>Opmerkingen</i>
Professiegebonden taken					
1. Beroepsuitoefening binnen de leerlingenzorg professionaliseren en profileren					
<i>Startbekwaam niveau</i> * onderzoekt en expliciteert de eigen beroepsopvattingen t.a.v. leerlingenzorg; * is in staat voorlichting en informatie te geven aan ouders tijdens oudergesprekken en/of voorlichtingsbijeenkomsten over thema's over leerlingenzorg of de interne- en externe zorgstructuur van de school.					
<i>HBO+ niveau</i> * kan een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het beroep t.a.v. taken op het gebied van leerlingenzorg;					
2. Eigen deskundigheid bevorderen en onderhouden t.a.v. leerlingenzorg					
<i>Startbekwaam en HBO+ niveau</i> * heeft een goed beeld van eigen competenties en sterke-zwakke punten ten aanzien van het uitvoeren van zijn taken op het gebied van leerlingenzorg; * is op de hoogte van (nieuwe) kennis, inzichten en vaardigheden via scholing, vakliteratuur, deelname aan netwerken en collegiale consultatie; * kan het geleerde omzetten in concreet handelen tijdens de beroepsuitoefening.					

Bijlage 1: Checklist

Beroepstaak	In major aanwezig	In minor aanwezig	In nascholings-trajecten (HBO+)	Niet aanwezig in opleiding	Opmerkingen
Groepsgebonden taken: Handelingsgericht werken in de groep (waarnemen)					
1. Evalueren van vorige onderwijs-activiteitenplannen (of groepsplannen) en individuele handelingsplannen					
<p><i>Startbekwaam niveau</i></p> <ul style="list-style-type: none"> * kan systematisch en nauwkeurig gebeurtenissen en interacties van leerlingen in leersituaties waarnemen (observeren); * kan notities maken van de ontwikkeling van de (groep) leerlingen; * kan de waarnemingen koppelen aan de ontwikkeling in leerlijnen van de groep en individuele leerlingen; * kan de waarnemingen koppelen aan de zone van naaste ontwikkeling; * kan (cruciale) ontwikkelingsmomenten bij leerlingen waarnemen in de verschillende ontwikkelingslijnen van leerlingen zoals, taal, lezen, rekenen, motorische ontwikkeling, sociaal-emotioneel ed.; * is op de hoogte van de leerlijnen per vak-/vormingsgebied en samenhang ertussen * is op de hoogte van de (kern)doelen die gehanteerd worden binnen de school; * is op de hoogte van de gestelde doelen in de verschillende onderwijsactiviteiten- of groepsplannen en individuele handelingsplannen; * kent en herkent aanpassingen die nodig zijn in de onderwijsactiviteiten; * kan op basis van evaluatiegegevens aantonen en uitspraak doen over het wel/niet afronden van activiteiten uit de planning of groeps-/handelingsplannen; 					

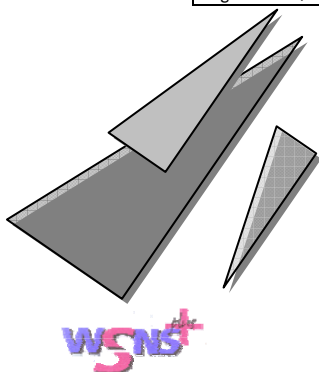

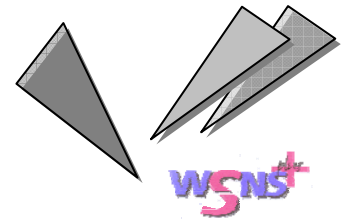
Bijlage 1: Checklist

<i>Beroepstaak</i>	<i>In major aanwezig</i>	<i>In minor aanwezig</i>	<i>In nascholings-trajecten (HBO+)</i>	<i>Niet aanwezig in opleiding</i>	<i>Opmerkingen</i>
<p>* kan op basis van evaluatiegegevens en zelfreflectie aantonen of leerlingen geprofiteerd hebben van het aanbod; * past reflectie toe op het eigen aanbod en handelen (didactisch als pedagogisch) en kan op basis daarvan aanpassingen plannen in onderwijsactiviteiten.</p>					
<p><i>HBO+ niveau (ervaren – excellent)</i></p> <p>* kan (cruciale) ontwikkelingsmomenten bij leerlingen waarnemen in de verschillende ontwikkelingslijnen van leerlingen zoals, taal, lezen, rekenen, motorische ontwikkeling, sociaal-emotioneel ed.; * is op de hoogte van de leerlijnen per vak-/vormingsgebied en mogelijke samenhang hier tussen; * kan collega's uit het schoolteam coachen bij vragen rondom evaluatie, het werken met de activiteitenplanning of de groeps- en individuele handelingsplannen en het interpreteren van gegevens; * ontwikkelt en past (nieuwe) evaluatiemethodieken toe om het eigen handelen of dat van andere leraren te evalueren; * kan gerichte feedback geven aan andere leraren en/of (externe) begeleiders over hun handelen tijdens onderwijsactiviteiten met de groep en individuele leerlingen.</p>					
<p>2. Verzamelen en ordenen van leerlinggegevens</p>					
<p><i>Startbekwaam niveau</i></p> <p>* verzamelt actuele en relevante gegevens van alle leerlingen uit een groep in (groeps)overzichten voor de verschillende ontwikkelings- en vak-/vormingsgebieden (taal, rekenen enz.) en het pedagogische domein (sociaal-emotionele ontwikkeling, werkhouding, taakaanpak); * kan gegevens verzamelen tijdens de evaluatie en uitvoering van het</p>					

Bijlage 1: Checklist

<i>Beroepstaak</i>	<i>In major aanwezig</i>	<i>In minor aanwezig</i>	<i>In nascholings-trajecten (HBO+)</i>	<i>Niet aanwezig in opleiding</i>	<i>Opmerkingen</i>
<p>groepsplan/onderwijsactiviteitenplan op vooraf vastgestelde tijdstippen die in de 'toetskalender' van school zijn opgenomen;</p> <ul style="list-style-type: none"> * is deskundig in de wijze waarop leerlingen leren, zoals leerstijl, probleemaanpak, communicatiestijl e.a. en kan hierover gegevens vastleggen; * kan gegevens vastleggen over de wijze waarop leerlingen zich sociaal-emotioneel ontwikkelen en functioneren in de groep, zoals motivatie, samenwerken, aandacht vragen, zelfstandig werken; * kan de vorderingen/gegevens van leerlingen vastleggen in een (digitaal) leerlingvolgsysteem; * kan inschatten waar informatie ontbreekt en dit alsnog verzamelen; * pleegt zonnodig overleg met collega's en/of relevante externe begeleiders om extra informatie te verkrijgen over de ontwikkeling van de leerling(en); * kan verschillende toetsvormen (meetinstrumenten) en procedures (protocollen) hanteren voor verschillende ontwikkelings- en vak-/vormingsgebieden (zoals voor lezen, rekenen, sociaal-emotionele ontwikkeling ed.); * kan methodegebonden en methodeonafhankelijke toetsen afnemen bij leerlingen; * kan analyses van toetsen en gemaakt werk van leerlingen maken; * is in staat systematisch observaties uit te voeren tijdens gebeurtenissen en interacties van leerlingen in leersituaties; * kan gesprekken met ouders voeren over de ontwikkeling van hun kind(eren) en hen om gerichte informatie vragen. 					
<p><i>HBO+ niveau (ervaren – excellent)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> * draagt zorg voor verslaglegging en dossiervorming van gesprekken en begeleidingsactiviteiten met externe begeleiders (zorgverleners). 					

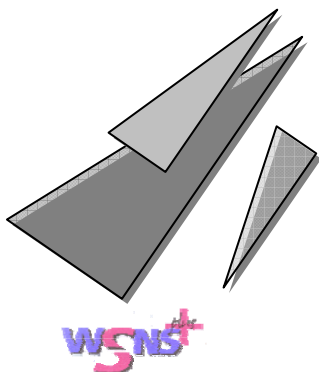

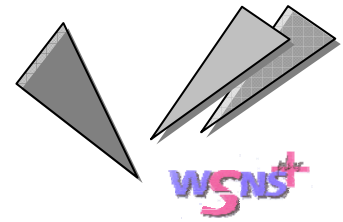
Bijlage 1: Checklist

<i>Beroepstaak</i>	<i>In major aanwezig</i>	<i>In minor aanwezig</i>	<i>In nascholings-trajecten (HBO+)</i>	<i>Niet aanwezig in opleiding</i>	<i>Opmerkingen</i>
Groepsgebonden taken: Handelingsgericht werken in de groep (begrijpen)					
1. Signaleren van specifieke onderwijsbehoeften bij leerlingen					
<p><i>Startbekwaam niveau</i></p> <ul style="list-style-type: none"> * kan specifieke onderwijsbehoeften van leerlingen in kaart brengen; * kan hulpvragen van leerlingen onderzoeken; * kan specifieke hulpvragen van een leerling binnen een ontwikkelings- en vak-/vormingsgebied onderzoeken; * kan aangeven aan de hand van de verzamelde leerlinggegevens/groepsoverzichten welke specifieke (didactische) ondersteuning leerlingen nodig hebben; * kan aangeven welke leerlingen specifieke pedagogische ondersteuning behoeften hebben; * pleegt overleg met de intern begeleider, ouders, collega's uit het (zorg)team en/of andere (externe) begeleiders om de specifieke behoeften van een leerling scherper te krijgen; * is in staat te reflecteren over de gehanteerde criteria voor het signaleren. 					
<p><i>HBO+ niveau (ervaren – excellent)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> * kan specifieke hulpvragen van een leerling binnen een ontwikkelings- en vak-/vormingsgebied onderzoeken; * kan een intake- en/of verwijzingsprocedure opstarten voor het verder (extern) onderzoeken en begeleiden van specifieke onderwijsbehoeften van leerlingen; 					

Bijlage 1: Checklist

<i>Beroepstaak</i>	<i>In major aanwezig</i>	<i>In minor aanwezig</i>	<i>In nascholings-trajecten (HBO+)</i>	<i>Niet aanwezig in opleiding</i>	<i>Opmerkingen</i>
<p>* formuleert samen met het schoolteam en/of externe samenwerkingspartners standaarden en richtlijnen voor selectie van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften; * bewaakt tijdens het uitvoeren van de signalering van leerlingen de afspraken en richtlijnen die gelden op school- en/of samenwerkingsniveau.</p>					
<p>2. Benoemen van specifieke onderwijsbehoeften</p> <p><i>Startbekwaam niveau</i></p> <p>* werkt doelgericht door doelen vast te stellen voor een bepaalde tijd op basis van de leerlijnen; * stelt vast wat de specifieke didactische behoeften van de (individuele) leerlingen uit de groep zijn (zoals instructie, leerstof, activerende werkvormen, aanpak, inrichting leeromgeving, etc.); * stelt vast wat de specifieke pedagogische behoeften van de (individuele) leerlingen in de groep zijn (zoals instructie, leerstof, activerende werkvormen, aanpak, inrichting leeromgeving, etc.); * kan het handelen van leerlingen begrijpen en plaatsen in de ontwikkelingslijn; * heeft zicht op de zone van naaste ontwikkeling van leerlingen; * is in staat te reflecteren over de wisselwerking tussen leraargedrag, onderwijsomgeving en de leerresultaten en het handelen (gedrag) van de betrokken leerling; * is in staat om handelingsgericht onderzoek (toetsen, observeren, leerlinggesprekken) te verrichten als de onderwijsbehoeften van een leerling nog onduidelijk zijn;</p>					

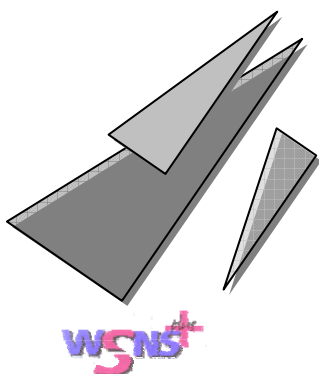

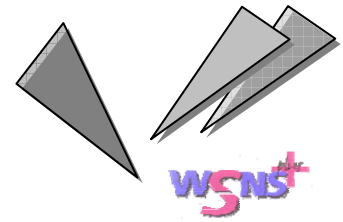
Bijlage 1: Checklist

<i>Beroepstaak</i>	<i>In major aanwezig</i>	<i>In minor aanwezig</i>	<i>In nascholings-trajecten (HBO+)</i>	<i>Niet aanwezig in opleiding</i>	<i>Opmerkingen</i>
<p>* schakelt ondersteuning in van de intern begeleider en/of remedial teacher als verder intern of extern onderzoek nodig is om de specifieke onderwijsbehoeften van een leerling vast te stellen; * kan onderzoeksvragen formuleren.</p>					
<p><i>HBO+ niveau (ervaren – excellent)</i></p> <p>* kan binnen de algehele leerlijn onderzoeken of er sprake is van specifieke ontwikkelings- en leerproblemen en stoornissen (zoals problemen in tweede taalverwerving, dyslexie, adhd, dyscalculie, ed.) en op basis hiervan vaststellen wat specifieke onderwijsbehoeften (kunnen) zijn van een leerling; * kan met behulp van collegiale consultatie collega's ondersteunen in het vergroten van deskundigheid in het benoemen specifieke onderwijsbehoeften van zowel pedagogische als didactische aard.</p>					
<p>3. Clusteren van leerlingen met vergelijkbare behoeften</p>					
<p><i>Startbekwaam niveau</i></p> <p>* gaat na hoe hij/zij in de groep en binnen de verschillende onderwijsactiviteiten omgaat met verschillen in onderwijsbehoeften tussen leerlingen; * kan leerlingen met vergelijkbare didactische en pedagogische onderwijsbehoeften clusteren op basis van het groepsoverzicht (is verkregen middels het evalueren, verzamelen, signaleren en benoemen van onderwijsbehoeften); * is in staat patronen te ontdekken in het kiezen van activiteiten voor de gehele groep, subgroepen en/of met individuele leerlingen;</p>					

Bijlage 1: Checklist

<i>Beroepstaak</i>	<i>In major aanwezig</i>	<i>In minor aanwezig</i>	<i>In nascholings-trajecten (HBO+)</i>	<i>Niet aanwezig in opleiding</i>	<i>Opmerkingen</i>
<ul style="list-style-type: none"> * kan passende differentiatievormen kiezen en klassenmanagement inzetten bij het clusteren van leerlingen; * kan differentiatie- en organisatievormen aansluiten bij de leerlijn (en soms specifieke vakdidactische kenmerken) van een afzonderlijk ontwikkelings- of vak-/vormingsgebied; * bespreekt de (her)clustering van leerlingen tijdens groepsbesprekingen met de intern begeleider en/of collega's in het (zorg)team; * reflectie op de eigen mogelijkheden en grenzen t.a.v. klassenmanagement en organisatie in de groep; * zicht hebben op organisatievormen en maatregelen om het klassenmanagement te optimaliseren. 					
<p><i>HBO+ niveau (ervaren – excellent)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> * kan leraren in het team coachen en professionaliseren in het toepassen van klassenmanagement en differentiatievormen; * kan meedenken en helpen bij het ontwikkelen van een visie op schoolniveau ten aanzien van het inzetten van differentiatievormen en het groeperen van leerlingen. 					

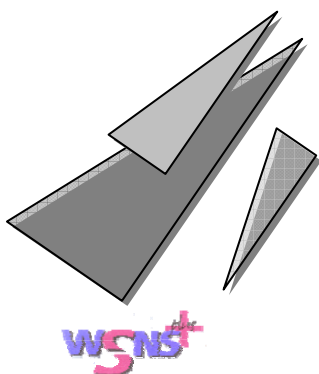

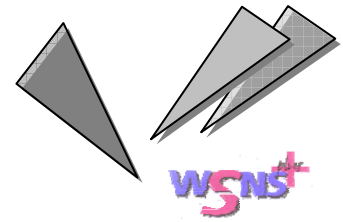
Bijlage 1: Checklist

<i>Beroepstaak</i>	<i>In major aanwezig</i>	<i>In minor aanwezig</i>	<i>In nascholings-trajecten (HBO+)</i>	<i>Niet aanwezig in opleiding</i>	<i>Opmerkingen</i>
Groepsgebonden taken: Handelingsgericht werken in de groep (plannen)					
1. Uitwerken van een groepsplan of onderwijsactiviteiten voor de groep					
<p><i>Startbekwaam niveau</i></p> <p>* kan strategische keuzes maken: welke stappen en/of prioriteiten gaan voor andere stappen; * kan op basis van de didactische en pedagogische onderwijsbehoeften van de leerlingen het onderwijsaanbod ontwerpen dat aansluit bij de clustering van leerlingen (hele groep, subgroepen en/of individuele leerlingen); * stelt een didactisch en pedagogisch groepsplan op voor een bepaalde periode waarin aanwijzingen, aanpakken en richtlijnen voor het onderwijs aan de groep leerlingen staan omschreven; * kan duidelijk leer- en ontwikkelingslijnen (inclusief cruciale leermomenten) omschrijven; * kan op basis van inzicht in de leerlijnen bepalen welke (didactische) stappen/prioriteiten elkaar moeten opvolgen; * kan aanwijzingen, aanpakken en richtlijnen hanteren die voor bep. ondersteunings-/ instructie-behoeften in een afzonderlijk ontwikkelings- of vak-/vormingsgebied (zoals aanpakken en richtlijnen voor NT2, stoornissen in het autisme spectrum, leesproblemen en dyslexie, adhd, dyscalculie ed.); * bespreekt tijdens groeps-besprekingen met de intern begeleider en/of collega's uit het (zorg)team het opgestelde groepsplan of de onderwijs-activiteiten in de groep en de wijze</p>					

Bijlage 1: Checklist

<i>Beroepstaak</i>	<i>In major aanwezig</i>	<i>In minor aanwezig</i>	<i>In nascholings-trajecten (HBO+)</i>	<i>Niet aanwezig in opleiding</i>	<i>Opmerkingen</i>
<p>waarop het onderwijsaanbod is ontworpen; speciaal zijn ontwikkeld * schakelt waar nodig ondersteuning in bij anderen.</p>					
<p><i>HBO+ niveau (ervaren – excellent)</i></p> <p>* kan op basis van inzicht in de leerlijnen bepalen welke (didactische) stappen/ prioriteiten elkaar moeten opvolgen; * kan aanwijzingen, aanpakken en richtlijnen hanteren die speciaal zijn ontwikkeld voor bep. pedagogische- en didactische onderwijsbehoeften in een afzonderlijk ontwikkelings- of vak-/vormingsgebied (zoals aanpakken en richtlijnen voor NT2, stoornissen in het autisme spectrum, leesproblemen en dyslexie, adhd, rekenproblemen en dyscalculie ed.); * opzetten/bijstellen van het leerling-volgsysteem voor de school dat aansluit op keuzes t.a.v. differentiatievormen die door de school worden gehanteerd; * coördineren en/of samen met collega's uit het team bekijken en bespreken hoe het opstellen/ uitvoeren van groepsplannen in onder-, midden-, bovenbouw vorm krijgt; * bieden van collegiale consultatie/coaching bij de professionalisering van leraren in het werken met groepsplannen.</p>					
<p>2. Uitwerken van een individueel handelingsplan</p>					
<p><i>Startbekwaam niveau</i></p> <p>* beslist op basis van een leerling-bespreking met de interne begeleider en/of collega's uit het zorgteam dat een individueel handelingsplan wordt aangeboden;</p>					

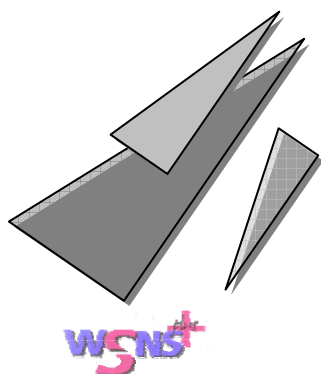

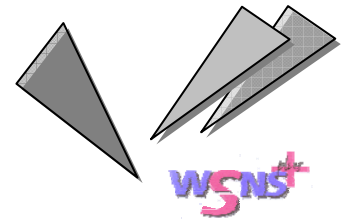
Bijlage 1: Checklist

<i>Beroepstaak</i>	<i>In major aanwezig</i>	<i>In minor aanwezig</i>	<i>In nascholings-trajecten (HBO+)</i>	<i>Niet aanwezig in opleiding</i>	<i>Opmerkingen</i>
<p>* is in staat een individueel handelingsplan te ontwerpen (in samenwerking met de interne begeleider en/of andere -externe- begeleiders);</p> <p>* kan strategische keuzes maken: prioriteiten stellen voor het individuele handelingsplan;</p> <p>* zorgt ervoor dat in het individuele handelingsplan systematisch en met een duidelijke planning wordt gewerkt;</p> <p>* zorgt ervoor dat het individuele handelingsplan doelgericht is;</p> <p>* kan strategische keuzes maken en doelen stellen voor pedagogische- en didactische onderwijsbehoeften van een individuele leerling in een bepaald ontwikkelings- en vak-/vormingsgebied;</p> <p>* kan aanwijzingen, aanpakken en richtlijnen hanteren die speciaal zijn ontwikkeld voor specifieke pedagogische- en didactische onderwijsbehoeften in een afzonderlijk ontwikkelings- of vak-/vormingsgebied (NT2, adhd, ed).;</p> <p>* werkt samen met leerling, ouders, intern begeleider, remedial teacher en andere (externe) begeleiders aan een goede onderlinge afstemming (en communicatie) van de begeleiding;</p> <p>* is in staat om de uitvoering te organiseren (klassenmanagement).</p>					
<p><i>HBO+ niveau (ervaren – excellent)</i></p> <p>* kan strategische keuzes maken, doelen stellen voor ondersteunings-/ instructiebehoeften van een individuele leerling in een bepaald ontwikkelings- en vak-/vormingsgebied;</p> <p>* kan aanwijzingen, aanpakken en richtlijnen hanteren die speciaal zijn ontwikkeld voor specifieke pedagogische- en didactische</p>					

Bijlage 1: Checklist

<i>Beroepstaak</i>	<i>In major aanwezig</i>	<i>In minor aanwezig</i>	<i>In nascholings-trajecten (HBO+)</i>	<i>Niet aanwezig in opleiding</i>	<i>Opmerkingen</i>
<p>onderwijsbehoeften in een afzonderlijk ontwikkelings- of vak-/vormingsgebied. (zoals aanpakken en richtlijnen voor NT2, stoornissen in het autisme spectrum, leesproblemen, dyslexie, adhd, dyscalculie ed.)</p> <p>* kan leerlingen aanmelden bij externe begeleidingsinstanties zoals logopedie, maatschappelijk werk, GGD, schoolverpleegkundige;</p> <p>* kan ouders om toestemming vragen voor het zetten van stappen t.a.v. (door)verwijzing en/of inschakelen van externe begeleiding en consultatie voor hun kind en het geven van informatie aan derden;</p> <p>* kan ouders begeleiden in de aanmeldingsprocedure voor externe begeleiding en/of (door)verwijzing naar andere scholen;</p> <p>* kan het (digitale) individuele handelingsplan en/of (digitale) leerling-dossier in bewaring houden en zorgdragen voor een goede dossiervorming;</p> <p>* is in staat om de uitvoering te organiseren (klassenmanagement);</p> <p>* draagt zorg voor het aanmelden en (door)verwijzen van leerlingen bij andere scholen en/of zorginstellingen;</p> <p>* onderhouden van contacten met samenwerkingspartners binnen de externe zorgstructuur, zoals regionaal WSNS-verband, PCL ed.</p>					

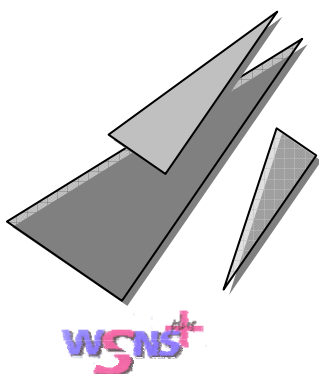

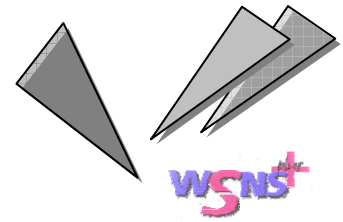
Bijlage 1: Checklist

<i>Beroepstaak</i>	<i>In major aanwezig</i>	<i>In minor aanwezig</i>	<i>In nascholings-trajecten (HBO+)</i>	<i>Niet aanwezig in opleiding</i>	<i>Opmerkingen</i>
Groepsgebonden taken: Handelingsgericht werken in de groep (realiseren)					
1. Uitvoeren van de groepsplannen of onderwijsactiviteiten in de groep					
<p><i>Startbekwaam niveau</i></p> <ul style="list-style-type: none"> * kan het groepsplan of onderwijs-activiteitenplanning uitvoeren voor de groep leerlingen; * kan een dag- week-, maand en/of jaarplanning opzetten; * kan differentiatievormen hanteren; * is in staat klassenmanagement te voeren; * kan een veilige en warme relatie met leerlingen in de groep aangaan en onderhouden; * kan veiligheid en uitdaging in de leeromgeving tot stand brengen; * kan leerlingen stimuleren tot zelfregulering, samenwerkend leren, reflectie; * voert gesprekken met leerlingen; * kan op basis van waarneming, verzamelde gegevens (logboek, klassenmap, registratieformulieren) en reflectie op het dagelijks handelen het groepsplan of de onderwijsactiviteitenplanning zonodig aanpassen; * draagt ervoor zorg dat aanpassingen worden genoteerd in het groepsplan of de onderwijsactiviteitenplanning en het leerlingvolgsysteem en gecommuniceerd worden met andere betrokkenen; * voert groepsbesprekingen met de intern begeleider en/of collega's uit het (zorg)team; * voert gesprekken met de ouders van de leerlingen. 					

Bijlage 1: Checklist

<i>Beroepstaak</i>	<i>In major aanwezig</i>	<i>In minor aanwezig</i>	<i>In nascholings-trajecten (HBO+)</i>	<i>Niet aanwezig in opleiding</i>	<i>Opmerkingen</i>
<p><i>HBO+ niveau (ervaren – excellent)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> * draagt ervoor zorg dat aanpassingen worden genoteerd in het groepsplan of de onderwijs-activiteitenplanning/ leerling-volgsysteem en gecommuniceerd worden met andere betrokkenen; * bewaakt de inhoudelijke en procesmatige ontwikkeling van leerlingen per leerlijn en kan op basis hiervan het handelen tijdens de onderwijsactiviteiten aanpassen; * voert groepsbesprekingen met intern begeleider, collega's uit het (zorg)team; * voert gesprekken met ouders van leerlingen; * werkt samen met andere betrokkenen (collega's, ouders ed.) en geeft hen waar nodig begeleiding/aansturing in het begeleiden van speel-/leer-activiteiten in de groep; * geeft begeleiding aan collega's en/of stagiaires tijdens het uitvoeren van het onderwijsactiviteitenplan of groepsplan; * draagt zorg voor het hanteren van een afgesproken procedure van monitoring en bewaking van de uitvoering van onderwijs-activiteitenplannen of groeps-plannen in de groep; * bewaakt de (digitale) dossier-vorming in de school, spreekt collega's hierop aan. 					

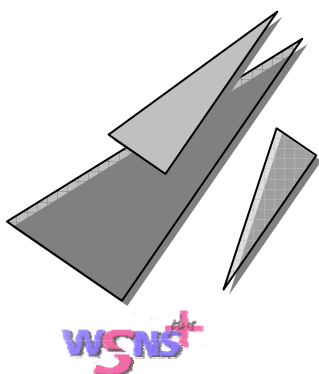

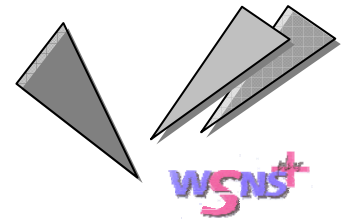
Bijlage 1: Checklist

<i>Beroepstaak</i>	<i>In major aanwezig</i>	<i>In minor aanwezig</i>	<i>In nascholings-trajecten (HBO+)</i>	<i>Niet aanwezig in opleiding</i>	<i>Opmerkingen</i>
Organisatiegebonden taken: schoolniveau					
<i>Startbekwaam en HBO+ niveau</i>					
<ul style="list-style-type: none"> * bewaakt de afstemming en samenhang van alle activiteiten die worden ondernomen voor de ondersteuning van specifieke onderwijsbehoeften van leerlingen; * evalueert gehanteerde procedures, afspraken, regels ed.; * wisselt verzamelde gegevens en feedback uit aan betreffende collega's; * kan samenwerken met collega's tijdens het uitvoeren van het zorgbeleid op schoolniveau; * participeert in (deel)team-bijeenkomsten m.b.t. interne zorg zoals: overleg in een zorgteam of 'bouwteam' (onder-, midden en bovenbouw) en gezamenlijke groeps- en leerlingbesprekingen; * kan informatie overdragen aan collega's over de ontwikkeling van leerlingen in de groep; * kan hulp vragen en bieden aan collega's in de vorm van collegiale consultatie, intervisie en/of teamteaching; * kan groeps-/leerlinggegevens registreren volgens afspraken binnen de school; * kan de leeromgeving onderhouden en waar nodig aanpassen (inclusief orthotheek) binnen en buiten de school; * past schoolinterne zorgprocedures toe (protocollen, rapportage etc.) 					
2. Helpen bij het ontwikkelen van de interne zorg-structuur van de school					
<i>Startbekwaam niveau</i>					
<ul style="list-style-type: none"> * neemt deel aan bijeenkomsten die worden georganiseerd op schoolniveau (met het schoolteam) 					

78 **Bijlage 1: Checklist**

<i>Beroepstaak</i>	<i>In major aanwezig</i>	<i>In minor aanwezig</i>	<i>In nascholings-trajecten (HBO +)</i>	<i>Niet aanwezig in opleiding</i>	<i>Opmerkingen</i>
<p>en/of interne werk-/projectgroepen t.a.v. 'zorg(thema's)'; * kan werken vanuit de visie en het beleid van de school t.a.v. 'zorg' en deze visie uitdragen aan anderen zoals (potentiële) ouders, externe personen/zorginstanties; * heeft kennis van de interne zorgstructuur: relevante schooldocumenten, kennis van zorgplan en zorgprocedures; * kan meedenken met en collega's ondersteunen bij visieontwikkeling, onderzoek en het organiseren van de interne zorgstructuur van de school.</p>					
<p><i>HBO+ niveau (ervaren – excellent)</i></p> <p>* signaleert beleids- en toekomstgerichte items op het terrein van 'zorg' voort-komend uit eigen beroepsontwikkeling; * heeft kennis van organisatie- en bestuursvormen van de school en de gehanteerde modellen/methodieken voor kwaliteitszorg, onderwijsverbetering en schoolontwikkeling * stemt interne en externe ontwikkelingen rondom de zorgstructuur af op elkaar; * is (gedeeltelijk) verantwoordelijk voor de verdere ontwikkeling van de interne zorgstructuur van de school.</p>					

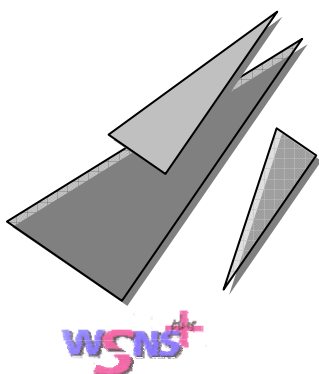

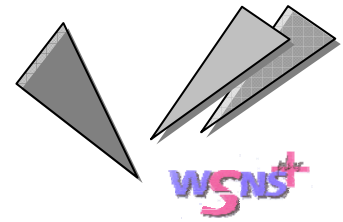
Bijlage 1: Checklist

<i>Beroepstaak</i>	<i>In major aanwezig</i>	<i>In minor aanwezig</i>	<i>In nascholings-trajecten (HBO+)</i>	<i>Niet aanwezig in opleiding</i>	<i>Opmerkingen</i>
Organisatiegebonden taken: externe zorg					
1. Samenwerken met externe personen, instellingen en/of samenwerkingsverbanden aan externe zorg					
<p><i>Startbekwaam niveau</i></p> <p>* kennis van de externe zorgstructuur: relevante documenten, kennis van zorgplan, zorgprocedures en de organisatie- en bestuursvormen binnen het (regionale) samenwerkingsverband; * is op de hoogte van verwijstrajecten; * kan samenwerken met en benodigde informatie overdragen in verwijstrajecten met ouders, verwijscommissies (PCL, Commissie voor indicatiestelling ed.), andere scholen en zorginstellingen; * neemt in overleg met de intern begeleider gericht contact op met instanties betrokken bij zorg (speciaal -basis-onderwijs, GGD, sbd's); * kan fungeren als contactpersoon (intermediair) voor ouders, andere scholen, externe begeleiders ed.; * vertegenwoordigt de school tijdens buitenschoolse bijeenkomsten t.a.v. zorg; * participeert in werkgroepen en/of kennisnetwerken rondom specifieke 'zorgthema's' (bijv. netwerken autisme, pesten, 'de veilige school', dyslexie, jonge risico kinderen, aansluiting met VVE ed.).</p>					
<p><i>HBO+ niveau (ervaren – excellent)</i></p> <p>* participeert en heeft toegang tot regionale netwerken (voor welke vraag de juiste persoon, juiste contactpersoon, sociale kaart ed.);</p>					

Bijlage 1: Checklist

<i>Beroepstaak</i>	<i>In major aanwezig</i>	<i>In minor aanwezig</i>	<i>In nascholings-trajecten (HBO +)</i>	<i>Niet aanwezig in opleiding</i>	<i>Opmerkingen</i>
<p>* participeert in werkgroepen en/of kennisnetwerken rondom specifieke 'zorghema's' (bijvoorbeeld netwerken rondom autisme, omgaan met pesten, 'de veilige school', leesproblemen en dyslexie, jonge risico kinderen, aansluiting met VVE ed.);</p> <p>* functioneert als intermediair zowel binnen als buiten de school: vragen van collega's helder krijgen en hen verwijzen naar de juiste (interne en externe) informatiebronnen, procedures ed.;</p> <p>* is in staat advies en consultatie op maat te geven.</p>					

Bijlage 2: Voorbeeld

Verdeling beroepstaken in minor – major (IPABO Amsterdam)

Uitwerkingen van beroepstaken: professiegebonden taken

1. Beroepsuitoefening binnen de leerlingenzorg professionaliseren en profileren

Indicatoren bekwaamheden

- MAJOR: Onderzoekt en expliciteert de eigen beroepsopvattingen t.a.v. leerlingenzorg.
- MINOR: Is in staat voorlichting en informatie te geven aan ouders tijdens oudergesprekken.
- en/of Voorlichtingsbijeenkomsten over thema's die te maken hebben met leerlingenzorg.
- of De interne- en externe zorgstructuur van de school.

Succescriteria

- MINOR: De leraar kan onder woorden brengen wat binnen het leraarschap belangrijk is ten aanzien van leerlingenzorg en vanuit welke professionele opvattingen (waarden, normen en onderwijskundige opvattingen) hij/zij werkt.
- MAJOR: De leraar kijkt met een kritische blik naar zijn eigen handelen in de groep en de schoolorganisatie en gebruikt evaluatie, reflectie en feedback van anderen.

2. Eigen deskundigheid bevorderen en onderhouden t.a.v. leerlingenzorg

Indicatoren bekwaamheden

- MAJOR/MINOR: heeft een goed beeld van zijn eigen competenties en sterke en zwakke punten ten aanzien van het uitvoeren van zijn taken op het gebied van leerlingenzorg;
- MAJOR/MINOR: is op de hoogte van (nieuwe) kennis, inzichten en vaardigheden via scholing, vakliteratuur, deelname aan netwerken en collegiale consultatie;
- MINOR: van het geleerde omzetten in concreet handelen tijdens de individuele beroepsuitoefening.

Succescriteria

- MINOR: Het bevorderen van de eigen professionaliteit gebeurt (zoveel mogelijk) planmatig.

Uitwerking van beroepstaken: handelingsgericht werken in de groep (waarnemen)

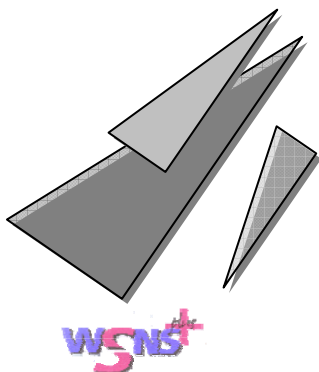
1. Evalueren van vorige onderwijsactiviteitenplannen (of groepsplannen) en individuele handelingsplannen

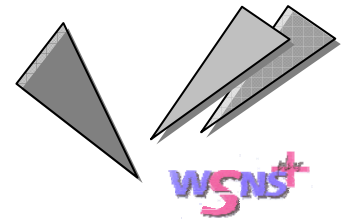
Indicatoren bekwaamheden

- MAJOR: kan systematisch en nauwkeurig gebeurtenissen en interacties van leerlingen in leersituaties waarnemen (observeren);
- MAJOR: kan notities maken van de ontwikkeling van de (groep) leerlingen;
- MAJOR: kan de waarnemingen koppelen aan de ontwikkeling in leerlijnen van de groep en individuele leerlingen;
- MAJOR: kan de waarnemingen koppelen aan de zone van naaste ontwikkeling;
- MAJOR: is op de hoogte van de (kern)doelen die gehanteerd worden binnen de school;
- MINOR: is op de hoogte van de gestelde doelen in de verschillende onderwijsactiviteiten- of groepsplannen en individuele handelingsplannen;
- MINOR: kan op basis van evaluatiegegevens aantonen en een uitspraak doen over het wel/niet afronden van activiteiten uit de planning of groeps- en handelingsplannen;
- MINOR: kan op basis van evaluatiegegevens en zelfreflectie aantonen of leerlingen geprofiteerd hebben van het aanbod;
- MAJOR: kent en herkent aanpassingen die nodig zijn in de onderwijsactiviteiten;
- MINOR: past reflectie toe op het eigen aanbod en handelen (zowel didactisch als pedagogisch) en kan op basis daarvan aanpassingen plannen in onderwijsactiviteiten.
- MAJOR: kan (cruciale) ontwikkelingsmomenten bij leerlingen waarnemen (bijvoorbeeld voor lezen, rekenen, motorische ontwikkeling ed.);
- MAJOR: is op de hoogte van de leerlijnen per vak-/vormingsgebied en mogelijke samenhang hiertussen.

Succescriteria

- MINOR: De evaluatie gebeurt zowel pro-actief (vooruitlopen op cruciale leermomenten in de leerlijn) als achteraf (na de onderwijsactiviteiten).
- MINOR: De evaluatie draagt bij aan de continuïteit in de begeleiding van leerlingen en een snelle en zorgvuldige overdracht naar collega's en/of externe begeleiders en ouders.
- MINOR: Evalueren van onderwijsactiviteiten of groeps- en individuele handelingsplannen moet structureel deel uitmaken van het plannen en voorbereiden van onderwijsactiviteiten.

Uitwerking van beroepstaken: handelingsgericht werken in de groep (begrijpen)

1. Signaleren van specifieke onderwijsbehoeften bij leerlingen

Indicatoren bekwaamheden

- MAJOR: kan specifieke onderwijsbehoeften van leerlingen in kaart brengen;
- MINOR: kan hulpvragen van leerlingen onderzoeken;
- MINOR: kan aangeven aan de hand van de verzamelde leerlinggegevens/groepsoverzichten welke specifieke (didactische) ondersteuning leerlingen nodig hebben;
- MINOR: kan aangeven welke leerlingen specifieke pedagogische ondersteuning behoeften hebben;
- MINOR: pleegt overleg met de intern begeleider, ouders, collega's uit het (zorg)team en/of andere (externe) begeleiders om de specifieke behoeften van een leerling scherper te krijgen;
- MINOR: is in staat te reflecteren over de gehanteerde criteria voor het signaleren.
- MINOR/HBO+: kan specifieke hulpvragen van een leerling binnen een ontwikkelings- en vak-/vormingsgebied onderzoeken.
- MINOR/HBO+: formuleert samen met het schoolteam en/of externe samenwerkingspartners standaarden en richtlijnen voor selectie van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

Succescriteria

- MINOR: Tijdens het signaleren wordt zowel gekeken naar leer- en ontwikkelingsachterstanden als naar voorsprong en verschillen in leerstijlen.
- MAJOR/MINOR: Signaleren gebeurt zowel pro-actief (vooruitlopend op) als tussentijds en achteraf (na de onderwijsactiviteiten).
- MINOR: Het dossier van de leerling en de groep is zo compleet mogelijk.
- MINOR: Tijdens het signaleren vindt overleg/samenwerking plaats met de intern begeleider en eventueel andere (externe) begeleiders en/of ouders.
- MINOR: Het signaleren en verzamelen van specifieke onderwijsbehoeften van leerlingen heeft een handelingsgericht karakter.

2. Benoemen van specifieke onderwijsbehoeften

Indicatoren bekwaamheden

- MINOR: werkt doelgericht door doelen vast te stellen voor een bepaalde tijd op basis van de leerlijnen;
- MAJOR/MINOR: stelt vast wat de specifieke didactische behoeften van de (individuele) leerlingen uit de groep zijn (zoals instructie, leerstof, activerende werkvormen, aanpak, inrichting leeromgeving, etc.);

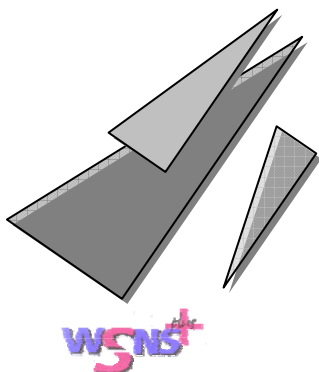
Bijlage 2: Voorbeeld

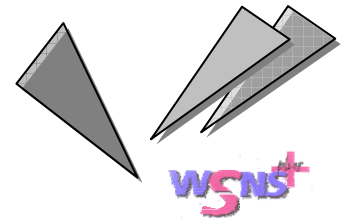
- MAJOR/MINOR: stelt vast wat de specifieke pedagogische behoeften van de (individuele) leerlingen in de groep zijn (zoals instructie, leerstof, activerende werkvormen, aanpak, inrichting leeromgeving, etc.);
- MAJOR/MINOR: kan het handelen van leerlingen begrijpen en plaatsen in de (gehele) ontwikkelingslijn;
- MAJOR/MINOR: heeft zicht op de zone van naaste ontwikkeling van leerlingen;
- MAJOR/MINOR: is in staat te reflecteren over de wisselwerking tussen leraargedrag, onderwijsomgeving en de leerresultaten en het handelen (gedrag) van de betrokken leerling;
- MINOR: is in staat om handelingsgericht onderzoek (toetsen, observeren, leerlinggesprekken) te verrichten als de onderwijsbehoeften van een leerling nog onduidelijk zijn;
- MINOR: schakelt ondersteuning in van de intern begeleider en/of remedial teacher als verder intern of extern onderzoek nodig is om de specifieke onderwijsbehoeften van een leerling vast te stellen;
- MINOR: kan onderzoeksvragen formuleren;
- MINOR/HBO+: kan met behulp van collegiale consultatie collega's ondersteunen in het vergroten van deskundigheid in het benoemen specifieke onderwijs-behoeften van zowel pedagogische als didactische aard.

3. Clusteren van leerlingen met vergelijkbare behoeften

Indicatoren bekwaamheden

- MAJOR/MINOR: gaat na hoe hij/zij in de groep en binnen de verschillende onderwijsactiviteiten omgaat met verschillen in onderwijsbehoeften tussen leerlingen;
- MAJOR/MINOR: kan leerlingen met vergelijkbare didactische en pedagogische onderwijsbehoeften clusteren op basis van het groepsoverzicht (dat is verkregen middels het evalueren, verzamelen, signaleren en benoemen van onderwijsbehoeften);
- MAJOR/MINOR: is in staat patronen te ontdekken in het kiezen van activiteiten voor de gehele groep, subgroepen en/of met individuele leerlingen;
- MAJOR/MINOR: kan passende differentiatievormen kiezen en klassenmanagement inzetten bij het clusteren van leerlingen;
- MAJOR/MINOR: bespreekt de (her)clustering van leerlingen tijdens groepsbesprekingen met de intern begeleider en/of collega's in het (zorg)team;
- MAJOR/MINOR: reflectie op de eigen mogelijkheden en grenzen t.a.v. klassenmanagement en organisatie in de groep;
- MAJOR/MINOR: zicht hebben op organisatievormen en maatregelen om het klassenmanagement te optimaliseren;
- MAJOR/MINOR: kan differentiatie- en organisatievormen aansluiten bij de leerlijn (en soms specifieke vakdidactische kenmerken) van een afzonderlijk ontwikkelings- of vak-/vormingsgebied;
- MINOR/HBO+: meedenken en helpen bij het ontwikkelen van een visie op school-niveau ten aanzien van het inzetten van differentiatievormen en het groeperen van leerlingen.

Uitwerking van beroepstaken: handelingsgericht werken in de groep (plannen)

1. Uitwerken van een groepsplan of onderwijsactiviteiten voor de groep

Indicatoren bekwaamheden

- MINOR: kan strategische keuzes maken: welke stappen en/of prioriteiten gaan voor andere stappen;
- MAJOR/MINOR: kan op basis van de didactische en pedagogische onderwijsbehoeften van de leerlingen het onderwijsaanbod ontwerpen dat aansluit bij de clustering van leerlingen (hele groep, subgroepen en/of individuele leerlingen);
- MINOR: stelt een didactisch en pedagogisch groepsplan op voor een bepaalde periode waarin aanwijzingen, aanpakken en richtlijnen voor het onderwijs aan de groep leerlingen staan omschreven;
- MINOR: bespreekt tijdens groepsbesprekingen met de intern begeleider en/of collega's uit het (zorg)team het opgestelde groepsplan of de onderwijsactiviteiten in de groep en de wijze waarop het onderwijsaanbod is ontworpen;
- MAJOR/MINOR: schakelt waar nodig ondersteuning in bij anderen;
- MINOR: kan op basis van inzicht in de leerlijnen bepalen welke (didactische) stappen/prioriteiten elkaar moeten opvolgen;
- MINOR: kan aanwijzingen, aanpakken en richtlijnen hanteren die speciaal zijn ontwikkeld voor bepaalde pedagogische- en didactische onderwijsbehoeften in een afzonderlijk ontwikkelings- of vak-/vormingsgebied. (zoals aanpakken en richtlijnen voor omgaan met Nederlands als tweede taal, stoornissen in het autisme spectrum, leesproblemen en dyslexie, adhd, rekenproblemen en dyscalculie ed.)
- MAJOR/MINOR: duidelijk kunnen omschrijven van leer- en ontwikkelingslijnen (inclusief cruciale leermomenten).

Succescriteria

- MINOR: Een groepsplan wordt opgesteld in een vast (digitaal) format, waarin aangegeven wordt:
 - welke doelen worden nagestreefd per leerlijn;
 - welk periode de doelen bestrijken;
 - uit welke inhoud het onderwijsaanbod bestaat;
 - welke methodiek(en) en differentiatievormen worden aangeboden;
 - op welke wijze de leraar het aanbod organiseert;
 - op welke wijze de leraar evalueert of de gestelde doelen bereikt zijn.
- MINOR: Een planning van onderwijsactiviteiten van de groep wordt opgezet in een vast (digitaal) format, waarin aangegeven wordt:
 - welke doelen worden nagestreefd voor de activiteiten van de verschillende ontwikkelings- en vak-/ vormingsgebieden;
 - welk periode de activiteiten en doelen bestrijken;

- uit welke inhoud(en) het onderwijsaanbod bestaat; welke methodiek(en) en differentiatievormen worden aangeboden;
- op welke wijze de leraar het aanbod organiseert;
- op welke wijze de leraar evalueert of de gestelde doelen bereikt zijn.

2. Uitwerken van een individueel handelingsplan

Indicatoren bekwaamheden

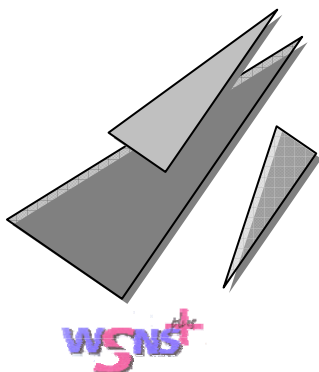
- MINOR: beslist op basis van een leerlingbespreking met de interne begeleider en/of collega's uit het zorgteam dat een individueel handelingsplan wordt aangeboden;
- MINOR: is in staat een individueel handelingsplan te ontwerpen (in samenwerking met de interne begeleider en/of andere -externe- begeleiders);
- MINOR: kan strategische keuzes maken: prioriteiten stellen voor het individuele handelingsplan;
- MINOR: zorgt ervoor dat in het individuele handelingsplan systematisch en met een duidelijke planning wordt gewerkt;
- MINOR: zorgt ervoor dat het individuele handelingsplan doelgericht is ;
- MINOR: werkt samen met leerling, ouders, intern begeleider, remedial teacher en andere (externe) begeleiders aan een goede onderlinge afstemming (en communicatie) van de begeleiding;
- MINOR/HBO+ : is in staat om de uitvoering te organiseren (klassenmanagement);
- MINOR: kan strategische keuzes maken en doelen stellen voor pedagogische- en didactische onderwijsbehoeften van een individuele leerling in een bepaald ontwikkelings- en vak-/vormingsgebied;
- MAJOR/MINOR: kan aanwijzingen, aanpakken en richtlijnen hanteren die speciaal zijn ontwikkeld voor specifieke pedagogische- en didactische onderwijsbehoeften in een afzonderlijk ontwikkelings- of vak-/vormingsgebied. (zoals aanpakken en richtlijnen voor omgaan met Nederlands als tweede taal, stoornissen in het autisme spectrum, leesproblemen en dyslexie, adhd, rekenproblemen en dyscalculie ed.)

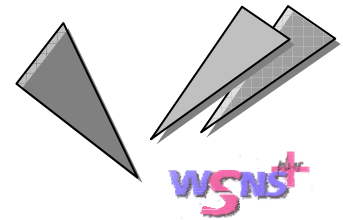
Uitwerking van beroepstaken: handelingsgericht werken in de groep (realiseren)

1. Het uitvoeren van de groepsplannen / onderwijsactiviteiten in de groep

Indicatoren bekwaamheden

- MAJOR/MINOR: kan het groepsplan of de onderwijsactiviteitenplanning uitvoeren voor de groep leerlingen;
- MINOR: kan een dag- week-, maand en/of jaarplanning opzetten;
- MAJOR/MINOR: kan differentiatievormen hanteren;
- MAJOR/MINOR: is in staat klassenmanagement te voeren;
- MAJOR/MINOR: kan een veilige en warme relatie met leerlingen in de groep aangaan en onderhouden;

Bijlage 2: Voorbeeld

- MAJOR/MINOR: kan veiligheid en uitdaging in de leeromgeving tot stand brengen;
- MINOR: kan leerlingen stimuleren tot zelfregulering, samenwerkend leren en reflectie;
- MAJOR/MINOR: voert gesprekken met leerlingen;
- MINOR: kan op basis van waarneming, verzamelde gegevens (logboek, klassenmap, registratieformulieren) en reflectie op het dagelijks handelen het groepsplan of de onderwijsactiviteitenplanning zonodig aanpassen;
- MINOR/HBO+: draagt ervoor zorg dat aanpassingen worden genoteerd in het groepsplan of de onderwijsactiviteitenplanning en het leerlingvolgsysteem en gecommuniceerd worden met andere betrokkenen;
- MINOR/HBO+: voert groepsbesprekingen met de intern begeleider en/of collega's uit het (zorg)team;
- MINOR/HBO+: voert gesprekken met de ouders van de leerlingen;
- MINOR/HBO+: bewaakt de inhoudelijke en procesmatige ontwikkeling van de leerlingen per leerlijn en kan op basis hiervan het handelen tijdens de onderwijsactiviteiten zonodig aanpassen.

Uitwerking van beroepstaken: organisatiegebonden taken (schoolniveau)

1. Uitvoeren van organisatie- en beheerstaken ten behoeve van de interne zorg

Indicatoren bekwaamheden

- MINOR: evalueert gehanteerde procedures, afspraken, regels ed.;
- MINOR: wisselt verzamelde gegevens en feedback uit aan betreffende collega's;
- MINOR: kan samenwerken met collega's tijdens het uitvoeren van het zorgbeleid op schoolniveau;
- MINOR: participeert in (deel)teambijeenkomsten m.b.t. interne zorg zoals: overleg in een zorgteam of 'bouwteam' (onder-, midden en bovenbouw) en gezamenlijke groeps-/leerlingbesprekingen;
- MINOR: kan informatie overdragen aan collega's over de ontwikkeling van de leerlingen in de groep;
- MINOR: kan hulp vragen en bieden aan collega's in de vorm van collegiale consultatie, intervisie en/of teamteaching;
- MINOR: kan groeps- en leerlinggegevens registreren volgens afspraken die binnen de school zijn gemaakt;
- MAJOR/MINOR: kan de leeromgeving onderhouden en waar nodig aanpassen (inclusief orthotheek) binnen en buiten de school;
- MINOR: past schoolinterne zorgprocedures toe (protocollen, rapportage onderwijskundige rapport);
- MINOR: bewaakt de afstemming en samenhang van alle activiteiten die worden ondernomen voor de ondersteuning van specifieke onderwijsbehoeften van leerlingen.

2. Helpen bij het ontwikkelen van de interne zorgstructuur van de school

Indicatoren bekwaamheden

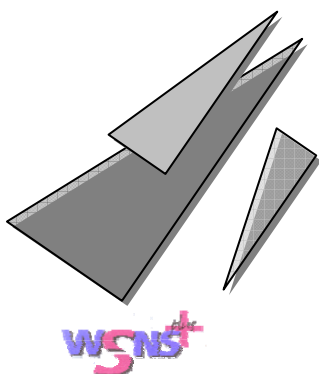
- MINOR: neemt deel aan bijeenkomsten die worden georganiseerd op schoolniveau (met het schoolteam) en/of interne werk-/projectgroepen ten aanzien van leerlingenzorg(thema's);
- MAJOR/MINOR: kan werken vanuit de visie en het beleid van de school t.a.v. leerlingenzorg en deze visie uitdragen aan anderen zoals (potentiële) ouders en externe personen/zorginstanties;
- MINOR: heeft kennis van de interne zorgstructuur: relevante schooldocumenten, kennis van zorgplan en zorgprocedures;
- MINOR: kan meedenken met en collega's ondersteunen bij visieontwikkeling, onderzoek en het organiseren van de interne zorgstructuur van de school;
- MINOR/HBO+: heeft kennis van organisatie- en bestuursvormen van de school en de gehanteerde modellen/methodieken voor kwaliteitszorg, onderwijsverbetering en schoolontwikkeling.

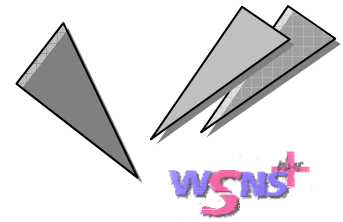
Uitwerking van beroepstaken: organisatiegebonden taken (externe zorg)

1. Samenwerken met externe personen, instellingen en/of samenwerkingsverbanden aan externe zorg

Indicatoren bekwaamheden

- MINOR: heeft kennis van de externe zorgstructuur: relevante documenten, kennis van zorgplan, zorgprocedures en de organisatie- en bestuursvormen binnen het (regionale) samenwerkingsverband;
- MINOR: stelt zich op de hoogte van verwijstrajecten;
- MINOR: kan samenwerken met en benodigde informatie overdragen in verwijstrajecten met ouders, verwijscmissies (PCL, Commissie voor indicatiestelling ed.), andere scholen en zorginstellingen;
- MINOR: neemt in overleg met de intern begeleider gericht contact op met instanties betrokken bij zorg (speciaal -basis-onderwijs, GGD, schoolbegeleidingsdienst);
- MINOR: kan fungeren als contactpersoon (intermediair) voor ouders, andere scholen en externe begeleiders/zorginstanties;
- MINOR/HBO+: participeert in werkgroepen en/of kennisnetwerken rondom specifieke 'zorgthema's' (bijvoorbeeld netwerken rondom autisme, omgaan met pesten, 'de veilige school', leesproblemen en dyslexie, jonge risico kinderen, aansluiting met VVE ed.);
- MINOR/HBO+: participeert en heeft toegang tot regionale netwerken (voor welke vraag de juiste persoon, juiste contactpersoon, sociale kaart ed.).

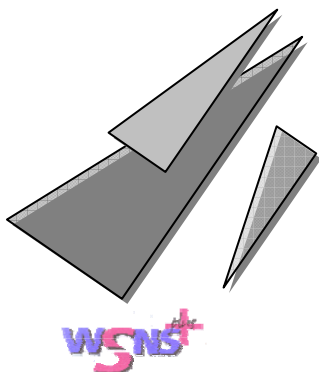

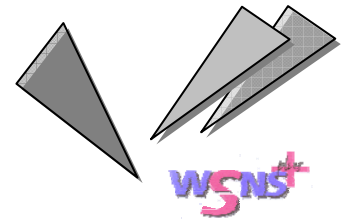

Bijlage 3: Begrippenindex

- Eénzorgroute:** is één route, waarin de beslismomenten en de stappen in de zorg aan leerlingen transparant en op elkaar afgestemd zijn (ketenmanagement). Dit bestrijkt de interne zorg op groeps- en schoolniveau en de externe zorg die vanuit het samenwerkingsverband WSNS, de Regionale Expertise Centra (REC's), schoolbegeleidingsdiensten en jeugdzorginstellingen wordt aangeboden.
- Individueel handelingsplan:** hierin staat aangegeven hoe in een vast omliggende periode tegemoetgekomen wordt aan de onderwijsbehoeften van de individuele leerling. Het handelingsplan kan (afhankelijk van het type school) onderdeel uitmaken van het groepsplan. Het individueel handelingsplan is erop gericht dat de leerling weer gaat profiteren van het groepsplan en/of onderwijsaanbod in de klas.
- Groepsplan:** omvat het geheel van voor een bepaalde periode, schriftelijk vastgelegde aanwijzingen en richtlijnen voor het onderwijs aan een groep leerlingen op basis van informatie over de specifieke pedagogische- en didactische onderwijsbehoeften van de leerlingen. Waarmee de leraar beoogt bepaalde leer- en opvoedingsdoelen binnen een zeker tijdsbestek te realiseren. In het groepsplan staat het onderwijsaanbod voor de hele groep, subgroepen en individuele leerlingen beschreven. Het is een praktisch document dat de leraar concrete en uitvoerbare aanwijzingen biedt voor de inrichting van het onderwijs en voor het in de klas omgaan met verschillen. Het groepsplan kan uit een pedagogisch en een didactisch groepsplan bestaan. Het didactische groepsplan richt zich op de instructiebehoeften van leerlingen. Het pedagogische plan op de ondersteuningsbehoeften .
- Handelingsgericht werken:** is een systematische werkcyclus waarbij de onderdelen: waarnemen, begrijpen, plannen en realiseren elkaar als een continu onderwijsproces elkaar opvolgen.
- Instructiebehoeften:** zijn behoeften van leerlingen binnen de vak-/vormingsgebieden zoals lezen (technisch en begrijpend lezen), taal, rekenen en wiskunde ed.
- Interne zorgstructuur:** is de wijze waarop de school de leerlingenzorg heeft georganiseerd. Hierbij kunnen een aantal lagen worden onderscheiden: leerlingenzorg binnen de school (eerste lijn), leerlingenzorg door externe begeleiders/hulpverleners (tweede lijn) en zorg door andere scholen (derde lijn). Binnen de eerste lijn zijn 3 niveaus te onderscheiden: algemene zorg door de leraar (niveau 1), extra zorg door de leraar voor die leerlingen die dat nodig hebben (niveau 2) en

- speciale zorg in de vorm van een handelingsplan (niveau 3). In de tweede lijn wordt met toestemming van ouders een (diagnostisch) onderzoek gedaan en/of consultatieve gesprekken gevoerd met de school. Hierbij wordt in kaart gebracht wat er in de eerste lijn is gebeurd. Waar nodig worden afspraken gemaakt over extra begeleiding binnen/buiten de klas/school door externe begeleiders. De derdelijnszorg wordt ingezet als een school aangeeft dat de behoeften van de leerling niet meer te realiseren zijn op de school. De school kan in overleg met de ouders de leerling aanmelden bij de PCL of commissie van Indicatiestelling binnen een REC.
- PCL:** Permanente Commissie Leerlingenzorg. Deze commissies vallen veelal onder de verantwoordelijkheid van een regionaal samenwerkingsverband WSNS.
- Ondersteuningsbehoeften:** zijn behoeften van leerlingen op het gebied van sociale vaardigheden, emotionele ontwikkeling, gedrag, werkhouding, taakaanpak, strategisch leren, zelfbeeld en motivatie.
- Onderwijsbehoeften:** is denken, werken en praten vanuit de leerling en vanuit een handelingsgerichte en dynamische manier. Je formuleert wat een leerling nodig heeft om de volgende stap in zijn ontwikkeling te zetten: "Hoe kan ik mijn aanpak en begeleiding afstemmen op datgene wat de leerling nodig heeft?" Observatie en onderzoek richten zich vooral op het zien, onderzoeken en benoemen van concrete ontwikkelingsmogelijkheden van leerlingen en de condities waarop de ontwikkeling het beste kan plaatsvinden. Hierbij biedt met name de interactie tussen leraar en leerling de meeste aanknopingspunten. Een onderwijsbehoefte zegt altijd iets over: de doelen die je voor dit kind nastreeft in de afgesproken periode (bijvoorbeeld de komende tien weken); wat dit kind aan (extra) ondersteuning en begeleiding nodig heeft om deze doelen te bereiken.
- REC:** Regionaal Expertise centrum voor speciaal onderwijs (cluster 1, 2, 3 of 4)
- WSNS:** Weer Samen Naar School
- Zone van naaste ontwikkeling:** gebaseerd op de theorieën van Vygotsky waarbij uitgegaan wordt dat kinderen zich ontwikkelen door de omgang met volwassenen en door deelname aan sociaal-culturele activiteiten van volwassenen. Volwassenen kunnen ontwikkeling van kinderen stimuleren door hen de juiste hulp te bieden in sociaal-culturele activiteiten waarin zij betrokken willen worden. Hierbij doen zich in de activiteiten van kinderen twee niveaus voor. De activiteit die een kind al zelfstandig kan volbrengen: het actuele ontwikkelingsniveau. Dit niveau geeft slechts een gedeelte weer van de ontwikkelingsstand van het kind. Wat het kind meer kan, wordt namelijk duidelijk in de activiteit waarin het sociale ondersteuning krijgt bij de uitvoering ervan;

aangeduid als het niveau van de zone van naaste ontwikkeling. Zo opgevat is een zone van naaste ontwikkeling te omschrijven als een sociaal-culturele activiteit waaraan het kind zinvol kán en wíl deelnemen, maar die het nog niet zelfstandig kan volbrengen. Daarvoor heeft het kind de hulp nodig van een ander die onderdelen voor zijn rekening neemt die het kind zelf nog niet beheerst.

Zorgcoördinator:

functie met als opdracht de zorg binnen de school of tussen scholen te organiseren of te coördineren. Veelal fungeert de intern begeleider als zorgcoördinator.

Zorgplicht:

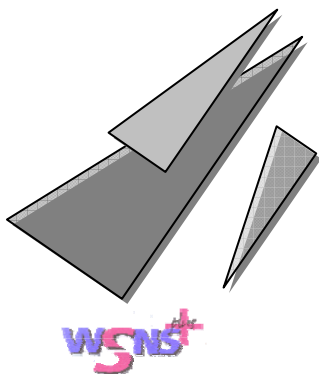
het Ministerie van OCW is voornemens middels nieuwe wet- en regelgeving scholen vanaf 2010 te verplichten een onderwijszorgarrangement aan te bieden aan elke leerling die door ouders wordt aangemeld op de school. In de praktijk ziet dat er dan als volgt uit:

- Ouders melden hun kind aan bij de school van hun voorkeur. Vervolgens heeft deze school de plicht om een onderwijszorgarrangement aan te bieden. Het is mogelijk dat de school van de eerste keus het onderwijsprogramma niet (volledig) kan organiseren. In het onderwijszorgarrangement staat bij welke school de leerling dan wél onderwijs kan volgen. Bij die andere school moet dan ook daadwerkelijk plaatsing mogelijk zijn, zodat ouders niet langer van het kastje naar de muur gestuurd worden.
- Als er verschil van opvatting is tussen ouders en schoolbesturen over of het aanbod wel past bij het kind, kunnen zij een beroep doen op een geschillenregeling. Om ouders te ondersteunen bij de beoordeling van het aangeboden onderwijszorgarrangement worden regionale steunpunten ingericht. Bij deze organisatie worden ook onderwijsconsulenten ondergebracht.
- Leerlingen die extra aandacht nodig hebben kunnen een indicatie krijgen op basis van een objectief systeem. Er is één indicatie-systeem voor alle leerlingen. Bij de inschrijving van een geïndiceerde leerling ontvangt de school een hogere bekostiging; de leerling heeft een zorggewicht. Dat stelt de school in staat om de zorgplicht waar te maken. Niet alle leerlingen die extra zorg nodig hebben moeten worden geïndiceerd. Scholen ontvangen voor dergelijke lichtere problematiek een basiszorgbudget, gebaseerd op het totale aantal leerlingen in de school.
- De aanbodsgerichte vormen van bekostiging in het huidige systeem komen zoveel mogelijk te vervallen. De verschillen in bekostiging van een geïndiceerde leerling bij een speciale school en bij een gewone school worden weggenomen. De hoogte van de bekostiging is dus niet meer van invloed op de plaats waar de leerling onderwijs krijgt.
- Het verticale toezicht door de inspectie wordt toegesneden op de nieuwe situatie. Scholen hebben nu geen plicht om voor alle leerlingen die worden aangemeld een onderwijszorgarrangement aan te bieden. Dit betekent dat de inspectie in de nieuwe situatie nagaat of voor alle leerlingen een onderwijszorgarrangement is aangeboden.

Vervolgens onderzoekt de inspectie of de kwaliteit van het geboden onderwijs en de behaalde resultaten voldoende is. De zorgplicht is een bekostigingsvoorwaarde. Voldoet de school niet aan deze eisen dan volgen sancties.

Zorgspecialist:

overkoepelende term voor specialistische functies in het kader van leerlingenzorg, zoals bijvoorbeeld de intern begeleider, remedial teacher, schoolmaatschappelijk werker, ontwikkelingspsycholoog, orthopedagoog, etc.

Vormgeving en DTP:
Repro:

WSNS+ - Simone van der Reep
VOS/ABB

Postbus 162
3440 AD WOERDEN
tel. 0348-405280
fax. 0348-405205
www.platformwsns.nl

